

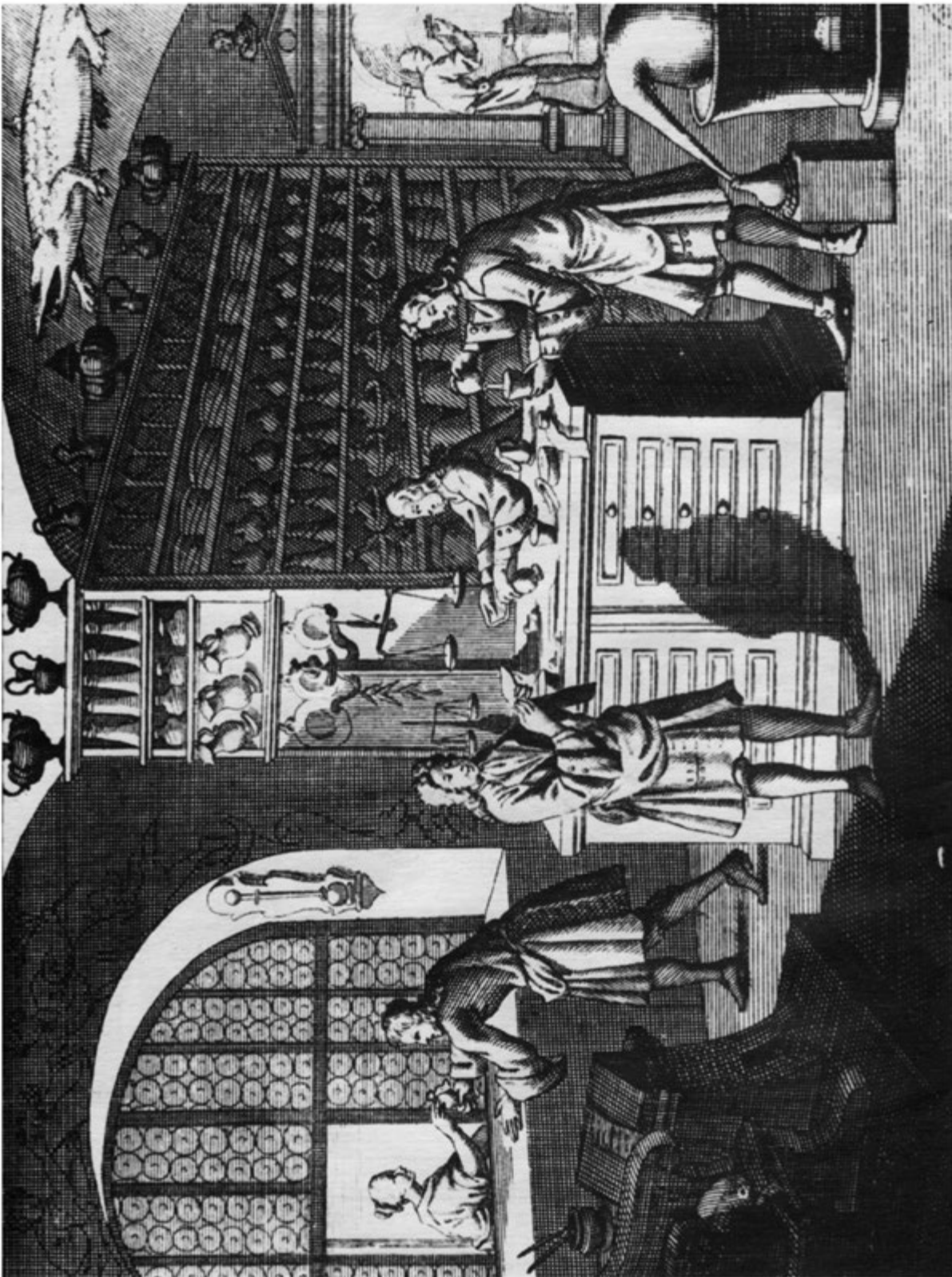
LIETUVOS farmacijos žinios

fi 1 1992

L.A.P.A's - pirmoji JAV lietuvių oficiali delegacija nutiesė draugystės tiltą tarp Amerikos ir Lietuvos farmacininkų.

Nuotraukoje: priėmimas pas LR Aukščiausiosios Tarybos pirmininką p. V.Landsbergį.

Gerais norais alkano nepavalgydysi, ligoto nepagydyysi.
(Merkinės par.)

Gera gauti, bet dar geriau duoti.
(Merkinės par.)

Gera svetimuose kraštuose, bet ir ten pinigų lopeta niekas nesemia.
(Valkininkų par.)

Gera mokytam po svietaž važinėti, kad jis visur gali susikalbėti.
(Virballo par.)

Gera pradėti, bet reikia ir baigti mokėti.
(Valkininkų par.)

Geras darbas už akių giriamas, blogas ir akyse peikiamas.
(Valkininkų par.)

Geras patars žodžiu, o piktas užgaus juoku.
(Sedos ap.)

Geras toli girdėti, bet piktas dar toliau.
(Pasvalys)

Geras žodis laiku tartas už auksą brangesnis.
(Druskininkų par.)

Geras žodis turi kojas, o piktas - sparnus.
(Kražių par.)

Gerą išvaizdą reikia paremti geru elgesiu.
(Tauragė)

Gerbdamas kitą ir pats save tuo pačiu gerbi.
(Linkuvos par.)

Iš prof. V.Krėvės-Mickevičiaus surinktų
patarlių ir priežodžių.

Klinikinės farmacijos problema Lietuvoje

Lietuvą per labdarą užgriuvo lavina naujų vaistų. Jeigu pernai, turint apie 2.000 pavadinimų vaistų, gydytojams pakako turimų žinių apie vaistus, šiuo metu, nepatvirtintais duomenimis, šiam skaičiui išaugus iki 12.000, gydytojai vis dažniau kreipiasi į farmacininkus pagalbos. O kuo mes jiems galime padėti, kai mūsųose nėra vieningos informacijos kaupimo sistemos. Provizoriai - informatoriai šias žinias renka savo iniciatyva, kur kas ką randa.

Valstybėse, kurios jaučia atsakomybę už savo gyventojus, farmacininkai yra labiau įtraukti į racionalaus vaistų panaudojimo propagavimą. Bent labiausiai pasitvirtino klinikinio farmacininko praktika. Prasidėjusi karingais 1944 metais, (JAV Vašingtono Universitete) disciplina greit susirado savo vietą medicinoje. Šiuo metu JAV klinikinėse ligoninėse pasiteisina 10 klinikinių farmacininkų etatų poreikis kiekvienam 1.000 lovų. Klinikinis farmacininkas atlieka tą darbą, kuris nepriklauso kitam medicinos personalui ir kurį dabar Lietuvoje atlieka personalas, profesionaliai, o kartais ir juridiskai tam pasirusęs.

Palyginkime klinikinio farmacininko uždavinius, patvirtintus Europos Klinikinės Farmacijos Sąjungos (The European Society of Clinical Pharmacy; ESCP, įkurtos 1979 m, prezidentas Dr. Joaquin Bonal), su šio darbo galimybėmis Lietuvoje.

Klinikinis farmacininkas pajėgia:

1. Užtikrinti, kad kiekvienas pacientas būtų gydomas, atsižvelgiant į jo individualius poreikius.

1.1. Pagrįsti poreikį gydyti vaistu.

Surinkti duomenis apie paciento medicininę ir socialinę būklę; palyginti šio vaisto galimybes su tuo, kokio efekto reiktų šiam pacientui; įvertinti kontraindikacijas; rekomenduoti alternatyvinių gydymą.

Šiuo metu Lietuvoje tai atlieka ligoninės skyriaus vedėjas. Bėda, kad gydytojas dažniausiai skiria tą vaistą, kurį turi skyriuje, kartais net nepaanalizuodamas, ar taip jau neišvengiamai yra reikalingas šis gydymo būdas, ar jis duos norimus rezultatus šiam ligoniui, ar supras, ar nepamirš, ką gydytojas jam sako, ar ligonis pasitiki juo, arba galbūt ligonis iš viso nenori būti "priklausomas nuo chemikalų", gal vaistas per

brangus, naudojimas nepatogus ir gal būt būtent jam reikia vengti gydymo vaistų.

1.2. Patarti individualiai parenkant vaistą pacientui.

Atstatyti detalią patofiziologinę ir klinikinę būklę; kritiškai įvertinti kitų, tos pačios bei skirtingų farmakologinių grupių vaistų galimybes; palyginti galimus vaistų efektus su siekiamu efektu, atsižvelgiant į patofiziologinę bei klinikinę būklę; nustatyti gydymo rizikos laipsnį; kritiškai įvertinti kitų, tuo pačiu metu vartojamų vaistų efektus.

Šiuo metu Lietuvoje tai atlieka ligoninės skyriaus vedėjas. Jis padeda gydytojui spręsti, kuriam vaistui teikti pirmumą, kurį preparatą iš grupės išrinkti, kai įprastus vaisto kelius organizme trikdo kitos ligos, kiti vaistai, maistas.

1.3. Bendradarbiauti formuojant vaistų naudojimo politiką.

Pateikti palyginamąsias vaisto farmacines, terapines ir toksikologines savybes; išvystyti vaisto ar vaisto grupės parinkimo kriterijus ir metodus.

Šis darbas Lietuvoje kol kas nevykdomas. Kiekviena ligoninė turi savas tradicijas. Yra daug nemotyvuotų, madingų vaistų paskyrimų. Cerebriniai vazodilatatoriai naudojami esant senatvinei demencijai, vitaminai naudojami kaip tonizuojantys, nesant avitaminozei, neracionaliai naudojami antibiotikai, trankviliantai. Reiktų įsteigti komisiją prie SAM, į kurią įeitų gydytojai praktikai, sveikatos apsaugos organizatoriai, klinikiniai farmacininkai, ir paruoštų gaires, kuriomis vadovautis privalėtų kiekvienas gydytojas, gydantis tiek Vilniuje, tiek Kaune ar Trakuose.

1.4. Padėti parinkti konkrečiam pacientui atitinkamą vaisto dozę, formą, dažnį, trukmę ir metodą.

Informuoti apie vaisto farmakokinetines ir farmakodinamines savybes. Apibūdinti turimos vaisto formos absorbcijos vietą, greitį bei dydį; nustatyti tikslingą vaistų formą; išvystyti metodus bei kriterijus, kuriais vadovaujantis, būtų sekama vaisto absorbcija, metabolizmas bei ekskrecija konkrečiam pacientui, bendradarbiauti, įsteigiant vietinius vaistų informacijos centrus.

Šis darbas Lietuvoje nevykdomas. Nežinau

kuo vadovaujasi gydytojai, pasirinkdami vieną iš 3 digoksino, 3 chinidino, 5 teofilino druskų rūšių, 5 ličio tablečių formų, kai reikia žinoti, jog 450 mg ličio druska gali būti stipresnė nei 564 mg druska.

1.5. Projektuoti ir pagaminti vaisto formas, adaptuotas individualiems paciento poreikiams.

Šis darbas Lietuvoje nevykdomas.

1.6. Monitoruoti tvarkingą, saugų ir efektyvų vaistų paskirstymą ir pateikimą konkrečiam ligoniui.

Palyginti tai, ką ligonis gavo su tuo, kas buvo skirta.

Šiuo metu Lietuvoje šį darbą atlieka medicinos sesuo. Manau, jog būtų racionalu, jei visas vaistų paskirstymas, t.y. kelias nuo sandėlio iki ligonio (išskyrus paskyrimą), liktų vienose rankose - farmacininko žinioje.

1.7. Garantuoti, kad vaistas būtų taisyklingai suvartotas.

Pateikti metodus, kaip identifikuoti netoleranciją vaistams, kaip identifikuoti klaidas, naudojant vaistus; išaiškinti faktorius, turinčius įtaką paciento elgesiui, vartojant vaistus; identifikuoti ir įvertinti auklėjamąją informaciją pacientui; paruošti instrukcines bei auklėjamąsias programas viduriniajam medicinos personalui.

Šis darbas atliekamas epizodiškai, dažniausiai med. seserų palatos kaimynų, giminių. Gal todėl, nuo 10 iki 90 procentų ligonių, vaistus naudoja klaidingai.

1.8. Dalyvauti kriterijų nustatyme, kuriais vadovaujantis gali būti įvertinamas vaisto efektas. Apibūdinti objektyvius kriterijus vaisto farmakologinio efekto nustatymui.

Šis darbas aktualus, įdiegiant į praktiką naujus vaistus, mūsųose nedarbamas.

1.9. Dalyvauti monitoruojant paciento organizmo atsaką į gydymą vaistu.

Palyginti paciento organizmo atsaką į gydymą vaistu su laukiamu atsaku į vaistą, pagal turimas žinias apie medikamento farmakologines ir toksikologines savybes; pateikti paaiškinimą ir rekomendacijas, jeigu stebimas ir laukiamas efektai nesutampa.

Šį darbą Lietuvoje atlieka gydantis gydytojas su skyriaus vedėju. O kaip svarbu yra anksti pastebėti vaisto efektyvumą ar neefektyvumą ir, nelaukiant net terapinio efekto, nuspręsti, ar veiklus yra ir bus šis vaistas, ar ne. Ar toliau tęsti

gydymą, ar keisti kitu vaistu, o gal pakaks padidinti dozę?

1.10. Koreguoti apsinuodijimo vaistais gydymą ir profilaktiką.

Šį darbą Lietuvoje atlieka pats gydantis gydytojas.

1.11. Dalyvauti išvystant higieninę politiką. Asistuoja, išvystant infekcijos sekimo ir kontrolės politiką.

Šį darbą Lietuvoje atlieka SES tarnyba.

2. Dalyvauti nustatant vaistų terapijos naudą ir riziką individui ir visuomenei.

2.1. Identifikuoti, užfiksuoti ir įvertinti vaisto pašalines reakcijas ir sąveikas individui.

Steigti ir dalyvauti vaisto terapijos sekimo programose; prognozuoti pašalinius reiškinius; rinkti duomenis ir įvertinti pašalinio reiškinio ir vaistų sąveikos klinikinę svarbą konkrečiam pacientui.

Šis darbas Lietuvoje nevykdomas. Nėra saugių vaistų. Oxfordo universiteto klinikinių farmakologų duomenimis nuo 48 iki 35 procentų ligoninėje gydomų ligonių (t.y. kas trečiam ligoniui) išsivysto pašalinės reakcijos. Ligoninėje miršta dėl pašalinių reakcijų nuo 0.24 iki 2,9 procentų ligonių. Nuo 0,3 iki 12,6 procentų guldomų į ligoninę (t.y. kas 8 ligonis) yra guldomi dėl pašalinių reakcijų. Tuo tarpu 80 procentų pašalinių reakcijų galima numatyti...

2.2. Perspėti potencialiai pavojingą medikamento naudojimą.

Dalyvauti, ištiriant vaistų naudojimą populiacijoje; įvesti greitą ir efektyvią sistemą, įgalinančią teikti duomenis apie vaistų naudojimą; įvesti teisingo vaistų naudojimo kriterijus, remiantis paskutinėmis farmakologijos žiniomis; įvertinti, kuriant kiekybinės kontrolės sistemą, koku lygiu laikomasi teisingo vaistų naudojimo kriterijų; nustatyti ir ištirti visas su vaistų naudojimu susijusias problemas ir padėti jas spręsti.

Šis darbas Lietuvoje nevykdomas.

2.3. Bendradarbiauti su vietinėm, nacionalinėm ir tarptautinėm sistemom, monitoruojančiom pašalinį vaistų veikimą.

Šis darbas Lietuvoje vykdomas neteisingai.

2.4. Bendradarbiauti projektuojant ir įsteigiant klinišinius bei epidemiologinius vaistų naudojimo tyrimus.

Įvertinti šių studijų statistinę ir klinikinę reikšmę.

Šį darbą Lietuvoje atlieka SAM.

2.5. Padėti nustatyti santykį tarp sėkmės ir rizikos.

Pasiūlyti alternatyvinį gydymą su palankesniu santykiu tarp sėkmės ir rizikos, palyginti skirtingų gydymų, su panašiais santykiais tarp sėkmės ir rizikos, kainas.

Šis darbas Lietuvoje nevykdomas.

3. Bendrauti su visais, kurie įtraukti į sveikatos apsaugą.

3.1. Surinkti visus duomenis, kurie yra susiję su konkrečiu pacientu, kad būtų galima pateikti atitinkamą informaciją.

Surinkti ir suklasifikuoti naudingus gydymui duomenis iš paciento protokolo; numatyti netoleruojamus vaistus ar tuos, kurie gali duoti tarpusavio sąveikas, informuoti gydytoją.

3.2. Efektyviai bendrauti su kitais sveikatos apsaugos profesionalais.

Siekti integruotos sveikatos tarnybos; atrinkti pagrindines, su vaistais susijusias, problemas, kurios turi būti aptartos su gydytojais; pasiūlyti vaistų skyrimo taisykles ir protokolus med. seserims.

Šie darbai Lietuvoje nevykdomi.

4. Išmokyti pacientus ir sveikatos apsaugos profesionalus kaip saugiai, efektyviai ir tiksliai naudoti vaistus.

4.1. Įkurti, išvystyti ir įvertinti instrukcines ir auklėjamąsias programas, patenkinti pacientų ir sveikatos apsaugos profesionalų poreikius.

Išmokyti pacientus taisyklingai naudoti vaistus, atsižvelgiant į paciento kultūrinius ir socialinius ekonominius faktorius; spausdinti išsamias auklėjimo priemones; surinkti visą informaciją apie anksčiau naudotus vaistus; jų pašalines reakcijas, alergiją, kitus šiuo metu naudojamus vaistus; dalyvauti visose sveikatos rūpybos, personalo ir pacientų auklėjimo programose.

Šį darbą Lietuvoje nepilnai atlieka gydytojas.

5. Padėti pigiau pasiekti tą patį gydymo efektą. Šiuo metu Lietuvoje šio darbo niekas nedirba.

6. Atlikti tyrimus, tobulinant medikamentinę terapiją.

7. Įsisavinti naujausią informaciją, padedančią tobulėti savo praktikoje.

Kritiškai rinkti ir pritaikyti savo praktikoje duomenis iš savo ir kitų mokslinių disciplinų; keistis kitokiomis pažiūromis ir nuomonėmis su kitais sveikatos apsaugos darbuotojais.

Šios praktikos Lietuvoje nėra.

8. Įvertinti asmeninį darbingumą, identifikuoti ir koreguoti trūkumus.

8.1. Periodiškai peržiūrėti ir vertinti savo funkcijas.

Įvertinti savo žinias ir palyginti su paskutinėmis mokslinėmis žiniomis; įvertinti pažiūras, kai susiduriama su problemomis, gautus rezultatus; įvertinti bendrą veiklą ir atgarsius visoje sveikatos programoje apie savo sferą.

8.2. Identifikuoti ir patenkinti nuosavą poreikį auklėjimui.

Įvertinti savo ir savo kolegų intelektualinius ir praktinius sugebėjimus; rinkti informaciją apie visas auklėjimo galimybes, kurios yra siūlomos vietiniam ar tarptautiniam lygįje.

Šios praktikos Lietuvoje nėra.

Tokia yra klinikinio farmacininko darbų apimtis. Aš manau, kad dabar laikas ir mums įdiegti į ligoninių praktiką, iš šiuo metu turimų vaistinės etatų, klinikinio farmacininko etatą. Pradžioje bent po vieną etatą miestų ir rajonų centrinėse ligoninėse (bus ne daugiau 80-90 provizorių Lietuvoje). Kviečiame provizorius su ne mažesniu 3-5 metų darbo stažu, besidominčius ligonių gydymu, farmakologija, pasidomėti apie galimybes savo ligoninėse organizuoti panašų darbą ir, pareiškus pageidavimą, porai savaičių atvykti pasitobulinimo kursams į KMA.

Nemanau, kad reiktų abejoti šio darbo tikslingumu; gal vienintelis dalykas, tai - nuo ko pradėti. Valstybiniu mastu, SAM lygįje, reiktų organizuoti koordinacinę tarnybą, kuri užsiimtų tiek informacijos kaupimu, tiek darbų organizavimu. Tai per daug svarbi sfera ir mažai turime laiko, kad ir toliau galėtume viską palikti atskirų entuziastų žiniui.

Prašau gydytojų ir provizorių kritiškai pastabas, pasiūlymus ir pageidavimus siųsti į KMA teorinės ir klinikinės farmakologijos katedrą, gydytojui - provizoriui Romaldui Mačiulaičiui.

Romaldas Mačiulaitis M.D. Pharm D.

Bendrosios ir Klinikinės farmakologijos k-ra.

Kauno Medicinos Akademijs

Mickevičiaus 9, Kaunas

Lietuva

tel. 720-395

MOKSLO NAUJIENOS

Dirbtinė ašara

R. Pečiūra, A. Gendrolis, L. Švambaris
Kauno medicinos akademija

Sveika žmogaus akis per 24 valandas išskiria apie 1 ml ašarų, o akyje jų telpa 0,007 - 0,01 ml. Ašarų keitimosi greitis yra apie 16%/min, arba vertinant kitaip, ašara akyje pasikeičia per 6-10 min. Ašarose yra 0,4% albumino, bendras proteinų kiekis - 0,7%. Ašaros pH 7,4, bet, tirpstant ore esančiam CO₂, greitai kinta. Sveika akis toleruoja pH 7-9. Ašarų osmotinį slėgį sudaro apytikriai 0,9% NaCl tirpalas vandenyje. Tačiau nustatyta, kad sveikos akies nedirginą ir 0,4 - 1,75% koncentracijos NaCl tirpalai. Ašarų klampumas (viskoziškumas) esant 38°C - nuo 1,053 iki 1,405 cP, bet jis greitai kinta garuojant /1/. Ašarų paviršiaus įtampa 32,1 C 46,24 dyn cm⁻¹. Lūžio koeficientas K = 1,336 - 1,337.

Dirbtinės ašaros vartojamos medicinoje. Jos imituoja natūralias savo fizinėmis-cheminėmis savybėmis. Daugelyje pasaulio šalių akių susirgimams gydyti vartojamas platus asortimentas įvairiausių sudėties dirbtinių ašarų. Dalį jų galima pagaminti ir Lietuvos vaistinėse. Žemiau pateikiame kai kurias receptūras.

Vadovaujant prof. A. Gendroliai, Kauno endokrininių preparatų gamykloje paruošta originali dirbtinės ašaros kompozicija. Pirmas receptas, kurio pH 6,2 - 6,7.

1. Rp.: Sol. Polyglucini 6% - 1000,0

Acidi borici 11,16

Natrii tetraboratis 1,91

Natrii chloridi 2,63

Nipagini 1,50

M.D.S. Po 2 lašus 4-5 kartus per dieną.

Šio tirpalo gamybos technologija įprasta. Konservantą (nipaginą) galima nedėti, bet tada lašų tinkamumo laikas bus tik 2-3 paros (laikant šaldytuve).

Dirbtinei ašarai tinka standartinis 6% poligluukino tirpalas, vartojamas kaip plazma pakeičiantis tirpalas /5/. Jis izotonizuoja natrio chloridu, bet neturi buferinės sistemos, todėl jis gali turėti pH nuo 4,5 iki 6,5. Vaistinėje šį tirpalą išpilstyti po 10 ml ir sterilizuoti 30 min 120°C temperatūroje.

Pravartu žinoti poligluukino technologines savybes.

Polyglucinu ml), (poligluukinas) /4/ - iš dalies hidrolizuota dekstrano (gliukozės polimero) frakcija. Vidutinė m.m. 60000 (±10000). 6% tirpalas: skaidrus, bespalvis ar gelsvokas skystis, kurio sąlyginis klampumas 2,8 - 4,0; pH 4,5 - 6,5.

Poligluukinas turi daug sinonimų, apie juos parašyta specialiuose žinyuose. Poligluukino substancija - tai tirpūs vandenyje balti arba gelsvi milteliai. Poligluukino tirpalai nesiderina su askorbinine rūgštimi, chlortetraciklinu, prometosinu - drumsčiasi. Tirpalai sterilizuojami 120°C arba sterilia filtracija. Esant 4°C, galima laikyti 10 metų. VDR farmakopėjoje /2. AB DDR/ pateiktas polivinilo alkoholio tirpalas, (PVAL), kuris gali būti vartojamas vietoj dirbtinės ašaros - Solutio ophthalmica viscosa /2/:

2. Rp.: Alcohol polivinilyci 14,0

Natrii chloridi 9,0 Thiomersali 0,01

0,01 Aquae destillatal ad 1000,0

M.D.S. Po 2 lašus 4-5 kartus per dieną.

Šio tirpalo gamybos technologija įprasta, tačiau PVAL tirpinimas reikalauja įgūdžio: PVAL milteliai stropiai maišomi šaltame vandenyje (900 ml), po to ši dispersija maišant šildoma mažiausiai iki 85°C (ant verdančios vandens vonios. Milteliams ištirpus ir tirpalui vėstant, reikia dar nemažiau 1 valandą maišyti, kad jis išliktų skaidrus. Gautas tirpalas priklauso nuo PVAL modifikacijos ir turi pH 5 - 7. Esant reikalui, su 0,1 NaOH tirpalu pH gali būti pakeltas iki norimos ribos. Sterilizuojama tekančiais vandens garais 100°C 30 min. Gaminant vaistinėje - konservantą (tiomersalį), galima nedėti, bet tada lašų tinkamumo laikas bus tik 2 - 3 paros (laikant šaldytuve). Pravartu žinoti polivinilo alkoholio technologines savybes.

Alcohol polyvinylicus, s.n. Polyvinilalkohol, PVAL /2/.

Apie polivinilo alkoholį yra parašyta VDR ir JAV farmakopėse. Tai balti, lengvi, grūdėti, be skonio ir kvapo milteliai. M.m.: nuo 28000 iki 40000. Vandenyje tirpsta sunkiai, etanolyje beveik netirpsta. Daugelyje organinių tirpiklių visai netirpsta. Esant 200°C - skyla. Tirpalų klampumas labai priklauso nuo PVAL tipo. PVAL tirpalai nesiderina, nes labai padidėja klampumas, susidaro net gelio struktūros su natrio tetraboratu bei boro rūgštimi (chelatai!), t.p. su natrio karbonatu, amonio, natrio, kalio, aliuminio ir cinko sulfatais. Rauginės medžiagos PVAL nusodina, koncentruotos rūgštys ir šarmai taip pat labai keičia tirpalų konsistenciją. Dažnai vartojamas lašų akims gamyboje, leistas ir TSRS 10 Farmakopėjos. Dirbtinei ašarai paprastai vartojami 1 - 2% vandeniniai tirpalai. Tirpalus galima konservuoti tiomersaliu, fenilgyvsidabrio druskomis, benzalkonio chloridu,

feniletilalkoholiu arba chlorbutanoliu. PVAL akiai fiziologiškai indiferentiškas, bet prailgina vaistų veikimą ir sutepa akį. Užsienio šalyse su PVAL gaminama keli dirbinių ašarų firminiai preparatai.

Trečia medžiaga, plačiai vartojama dirbtinei ašarai pagaminti, yra įvairių tipų metilceliuliozė (MC). Dažniausiai gaminamos koncentracijos pateiktos 1 lent. /1/.

1 lentelė

Dirbtinė ašara su metilceliulioze (MC)

MC tipas	Koncentracija masės /tūrio %/	Klampumas cP
400	0,5	8
1500	0,5	13
4000	0,25	5
4000	0,33	7,5
4000	0,5	25
4500	0,3	?

MC vandeniniai tirpalai dažniausiai izotonizuojami NaCl. Kol kas Lietuvos vaistinėms standartizuotos tokių tirpalų technologijos nėra. Tačiau, žinant MC fizines-chemines savybes, patyręs vaistinės technologas juos gali pagaminti.

Methylcellulosum (ophthalmicum), sin. MC /1,2,3/.

MC skirstymas į grupes priklauso nuo laisvų hidroksilinių grupių skaičiaus. Apie MC parašyta daugelio šalių farmakopėjose: D. Britanijos, JAV, Šveicarijos ir kt. Leista ir TSRS 10 Farmakopėjos tirpalų akims gaminti. Tai balti, rečiau rusvi arba gelsvi, be skonio ir kvapo milteliai arba granulės. Tirpsta šaltame vandenyje (sudarydama koloidinius tirpalus), etanolyje (iki 40% koncentracijos). Netirpsta eterietyje, chloroforme, karštam vandenyje.

Nesiderina su etanoliu, kurio koncentracija didesnė kaip 40%. Su didelėmis elektrolitų koncentracijomis labai padidėja klampumas, kai kuriais atvejais susidaro gelinės struktūros. Taip pat nesuderina su enzimais, glicerinu, magnio sulfatu (50% tirpalu), fenoliu, propilenglikoliais, rezorcinu, sidabro nitratu, bei kai kuriomis kitomis medžiagomis.

Tirpalai patvarūs kambario temperatūroje, esant pH nuo 2 iki 12, tačiau juos labai puola pelėsiai ir grybeliai. MC tirpalų filtravimas sudaro technologiskai sunkiai sprendžiamas problemas. Dažniausiai tam tikslui naudojami didelis slėgis ir sintetinės medžiagos.

Tirpalai sterilizuojami autoklavuose esant 120°C 20 min. Po sterilizacijos, tirpalams atvėsus, būtina juos stipriai suplakti, kol ištirps nuosėdos, ir jie taps skaidrūs. Galimi receptų pavyzdžiai:

3. Rp.: Methylcellulosi 400 5,0
Natrii chloridi 9,0
Phenylhydrargyri nitrici 0,01
Aqua destillatae ad 1000,0
M.D.S. Po 2 lašus 4-5 kartus per dieną į abi akis.

4. Rp.: Methylcellulosi 4500 3,0
Natrii chloridi 9,0
Phenylhydrargyri nitrici 0,01
Aqua destillatae ad 1000,0
M.D.S. Po 2 lašus 4-5 kartus per dieną į abi akis.

Ketvirta medžiaga plačiai vartojama dirbtinei ašarai pagaminti - tai polivinilpirrolidonas. Dažniausiai gaminami 2% - 3,5% polivinilpirrolidono izotonizuoti vandeniniai tirpalai, būtina su konservantais bei buferinėmis sistemomis. Kol kas Lietuvos vaistinėms standartizuotos tokių tirpalų technologijos nėra. Tačiau, žinant PVP fizines-chemines savybes, daugiau patyręs vaistinės technologas juos gali pagaminti.

Polyvinilpyrrolidonum, (PVP) sin. Polyvidonum, Povidone. Akių gydymo praktikoje vartojamas PVP, turintis molekulinę masę nuo 150000 iki 400000. Apie jį parašyta Prancūzijos, Vengrijos, Didžiosios Britanijos farmakopėjose bei JAV ir Danijos vaistų monovaluose /2/. PVP - tai balti, lengvai drėkstantys, higroskopiniai, lipnūs, turintys silpną specifinį kvapą milteliai. Tirpsta vandenyje /1,7 dalies sudaro koloidinius tirpalus/, etanolyje, glicerine, propilenglikolyje. Netirpsta eterietyje, angliavandeniuose. 1% vandeninio tirpalo pH 3,5-5. Tirpalo klampumas priklauso nuo PVP molekulinės masės. PVP nesiderina (vandeniniuose tirpaluose sudaro kompleksus) su sulfatiazoliu, chloramfenikoliu, salicilo rūgštimi, taninu; inaktyvuoja benzilalkoholį ir chlorbutanolį. Didelės elektrolitų koncentracijos išsūdo, pvz.: natrio sulfatas kambario temperatūroje, o NaCl - šildant. Stabilumas: pašildytas iki 150°C - patamsėja ir pablogėja tirpumas vandenyje. Didelės koncentracijos PVP tirpaluose išsūdo. Tirpalus labai puola pelėsiai, todėl juos būtina konservuoti. Sterilizuojami autoklave esant 120°C/20 min. PVP tirpalai mažina akių dirginimą vaistais.

Galimas recepto pavyzdys:
5. Rp.: Sol. Polyvinilpyrrolidoni 3,5% - 1000,0.
Acidi borici 1,16
Natrii tetraboratis 1,91
Natrii chloridi 2,63
Nipagini 1,50
M.D.S. Po 2 lašus 4-5 kartus per dieną į abi akis.

Pastaba: dėl PVP rūšies (markės) buferio sudėtis gali būti keičiama. Analitikas turi patikrinti gauto tirpalo pH.

Išvados

Vaistinėse galima gaminti dirbtines ašaras pagal gydytojų parašytus receptus. Tačiau tam darbui reikia pasiruošti: gauti reikiamas medžiagas, įsisavinti gamybos technologiją (technologams) ir analizės metodus (analitikams). Pagrindinės substancijos: poligliukinas, PVAL, MC ir PVP turi atitikti reikalavimus, kurie numatyti preparatams, skirtiems akių gydymui.

LITERATŪRA

1. Dolder R. u. Skinner F. S. Ophthalmica, I. Stuttgart, 1978. - S. 559.
2. Dolder R. u. Skinner F. S. Ophthalmica, II. Stuttgart, 1978. - S. 638.
3. Groene I. Die Herstellung wassrigen Augentropfen ir der Rezeptur. Stuttgart, 1983. - S. 40.

4. Rybacky E., Stožek T. Substancje pomocnicze w technologii poctaci leku. Warszawa, 1980. - S. 89-91.
5. Vaistingieji preparatai. Vilnius, 1982. - P. 514-516.

Konservantai oftalmologiniams preparatams

V. Briedis
Kauno medicinos akademija

Vienas pagrindinių uždavinių vaistų technologijoje - užtikrinti vaistų kokybę jų galiojimo metu. Kaip žinoma, veikiant įvairiems aplinkos faktoriams, gali kisti fizines preparato savybės, jo cheminė sudėtis. Vienu iš tokių faktorių yra vaistų kontaminacija mikroorganizmais. Esant palankioms preparato terpės sąlygoms, mikroorganizmai gali ne tik išsaugoti gyvybingumą, bet ir daugintis. Veikiant mikroorganizmams, gali susidaryti farmakologiškai neaktyvūs ir net toksiški lignonio organizmui vaistingųjų bei pagalbinių medžiagų destrukcijos produktai. Patys mikroorganizmai gali tapti vaistinės infekcijos priežastimi [1,2].

Mikrobinės kontaminacijos problemos sprendimas ypač aktualus sterilių vaistinių preparatų, išleidžiamų multidoziniuose įpakavimuose, technologijoje. Šiai preparatų grupei priklauso dauguma vaistų akims.

Sveikos akies audinius nuo galimos mikrobinės infekcijos apsaugo ašarų skysčio dinamika akies paviršiuje, kurios dėka mechaniškai pašalinami mikroorganizmai, bei ašarų sudėtyje esančios medžiagos - lizocimas, laktoferinas, beta-lizinas, imunoglobulinai pasižymi stipriu antimikrobinu veikimu [3,4]. Akį apsaugo ir mucino sluoksnis, dengiantis ragenos epitelio paviršių [5].

Sergant akių ligomis, sumažėja ašarų skysčio sekrecija bei antimikrobiškai veikiančių medžiagų koncentracija ašarose, dėl to padidėja antrinės infekcijos tikimybė. Akies audiniams ypatingai pavojingas mikroorganizmas Pseudomonas aeruginosa. Jis gali sukelti sunkiai gydomą bakterinį keratitą. Mikroorganizmai Candida albicans ir Aspergillus dažniausiai sukelia keratomikozes [6,7].

Oftalmologinių preparatų mikrobinės kontaminacijos tyrimų rezultatai prieštaringi. Jie priklauso nuo mikroorganizmų nustatymo metodų įvairovės bei tyrimui parinktų vaistų ypatumų (cheminės sudėties, įpakavimo, vartojimo būdo). Terapijoje naudotų lašų ir tepalų akims likučių tyrimai parodė, kad atitinkamai 44% ir 36% tyrimo objektų buvo kontaminuoti mikroorganizmais [8]. Kitų autorių publikacijų duomenimis iš 60 pagamintų vaistinėse akims lašų 33 buvo nesterilūs [1]. Panašių tyrimų rezultatai paprastai rodo, kad 4-13,5% oftalmologinių preparatų gali būti kontaminuoti mikroorganizmais [9, 10, 11]. Konstatuojama, kad preparatų akims gamyba aseptinėmis sąlygomis neužtikrina jų sterilumo [12]. Dėl oftalmologinių preparatų nesterilumo juos galima tik trumpai saugoti bei vartoti; dėl to ir lignonis suvartoja tik dalį preparato. Likęs preparato kiekis prarandamas. Apsaugoti oftalmologinius preparatus nuo mikrobinės kontaminacijos vartojimo metu galima kuriant naujo tipo įpakavimus (preparatas fasuojamas vienkartinėmis dozėmis ir pan.). Taip pat panaudojant konservantus. Pridėjus jų į oftalmologinius preparatus, pastaruosius galima apsaugoti nuo nepageidaujamo mikroorganizmų poveikio bei garantuoti lignonių saugumą vartojant vaistus akims [13]. Specialistų nuomone, lašai akims, kurių sudėtyje nėra konservantų, atidarius gali būti saugomi ir vartojami 24-48 valandas, o akims lašai su konservantais - 1 mėnesį [14, 15, 16]. Remiantis Britanijos vaistinių preparatų nacionaliniu formuliariu, kiekvienas oftalmologinis preparatas, išleidžiamas multidoziniuose įpakavimuose ir skirtas naudoti ambulatoriškai, savo sudėtyje privalo turėti

tinkamą konservantą. Naudoti tokį preparatą leidžiama 1 mėnesį. Jei gydymą būtina tęsti, rekomenduojama pradėti naudoti naują preparato įpakavimą [17].

Kiekvienas antimikrobiškai veikiantis cheminis junginys, naudojamas vaistų konservavimui, turi nekenkti liginiai ir garantuoti vaisto kokybę. Dabartiniu metu vaistų technologijoje naudojami konservantai privalo pasižymėti tokiomis savybėmis:

- pakankamai tirpūs, kad konservanto koncentracija būtų efektyvi;
- chemiškai suderinami su dauguma vaistingųjų ir pagalbinų medžiagų;
- bekvapiai, bespalviai;
- išsaugoja antimikrobinį aktyvumą ir išlieka stabilūs plačiame terpės pH ir temperatūros reikšmių intervale preparato galiojimo laikui;
- nekeičia preparato specifinio farmakologinio efekto, nemažina preparato terapinio poveikio;
- esant mažai koncentracijai, veikia daugumą patogeninių mikroorganizmų, pasižymi dideliu antimikrobinio veikimo greičiu, neleidžia susidaryti rezistentiems mikroorganizmų formoms;
- nedirgina, nealergizuoja, neveikia toksiškai žmogaus organizmo [18, 19, 20].

Oftalmologinių preparatų konservavimui dažniausiai naudojami: benzalkonio chloridas (0,005-0,001 %), chlorbutanolis (0,5 %), feniletilo alkoholis (0,5 %), chlorkrezolis (0,05 %), fenilgyvsidabrio druskos (0,001-0,004 %), tiomersalis (0,002 %), chlorheksidinas (0,005-0,01 %) [5, 30, 60]. Manoma, kad artimiausi savo savybėmis idealiam konservantui yra benzalkonio chloridas, chlorbutanolis bei chlorheksidinas [35, 60].

Benzalkonio chloridas - tai p-alkildimetilbenzilamonio chloridų mišinys. Alkilinio radikalo ilgis svyruoja nuo C8 iki C18. Veikimo spektras bei antimikrobinis aktyvumas priklauso nuo kokybinės ir kiekybinės mišinio sudėties. Nustatyta, kad grybeliai greičiausiai žūsta veikiami junginio, kurio alkilinis radikalas C12, gramteigiamos bakterijos - kai alkilinis radikalas C13, gramneigiamos bakterijos - kai alkilinio radikalo C14 [21]. Junginys su alkilinio radikalo C12 stipriausiai antimikrobiškai veikia. Didėjant alkilinio radikalo ilgiui, mikroorganizmų žuvimo greitis mažėja; junginiai tampa jautresni organinių medžiagų inhibuojančiam veikimui, mažėja jų tirpumas vandenyje [22]. Optimalus terpės pH 4,0-8,0 [23]. Verta pažymėti, kad mikroorganizmai greitai žūva veikiant benzalkonio chloridui [1, 24]. Įpakavimų gamyboje naudojamos medžiagos nežymiai sumažina laisvo konservanto kiekį preparate dėl galimų sorbcijos procesų. Benzalkonio chlorido kiekis, jam sąveikaujant su stiklu, sumažėja 0,7 %, su polivinilchloridu - 0,2%, su polietilenu - 2,5 % [25].

Farmacijos praktikoje naudojami ir kiti ketvirtinio amonio junginiai: benzetonio chloridas, cetilpiridinio chloridas.

Chlorbutanolis - halogenintų alkoholių klasės atstovas. Efektyviai veikia mikroorganizmus, kai terpės pH yra intervale nuo 2,0 iki 5,0 [26]. Jis chemiškai suderinamas su daugeliu vaistingųjų ir pagalbinų medžiagų. Pagrindinis chlorbutanolio trūkumas - sąveika su įpakavimui naudojamomis

medžiagomis. Dėl vykstančios konservanto sorbcijos stiklinėje taroje konservanto kiekis gali sumažėti 4,2 %, polivinilchlorido taroje - 8,3 %, polietileno taroje - net 57,8 % [25]. Chlorbutanolio nuostolių dydis priklauso ne tik nuo taros medžiagos, bet ir nuo terpės pH bei temperatūros, konservanto koncentracijos.

Chlorheksidinas - biguanidinių klasės junginys. Oftalmologinių preparatų konservavimui naudojamos chlorheksidino druskos: hidrochloridas, acetatas, gliukonatas. Stipriausias antimikrobinis veikimas stebimas neutralioje ir silpnai rūgščioje terpėje [27]. Tai stabilus junginys: galima sterilizuoti 100°C temperatūroje 60 min, kai terpės pH 4,7-9,0. 4-chloranilo (pagrindinio destrukcijos produkto) kiekis priklauso nuo terpės pH ir sterilizacijos režimo [28]. Chlorheksidinas pasižymi greitu antimikrobinio veikimu. [29].

Organiniai gyvsidabrio junginiai mažiau toksiški negu neorganiniai. Jie pasižymi stipriu baktericidiniu ir fungicidiniu veikimu. Konservavimui naudojamos fenilgyvsidabrio druskos (nitratas, boratas, acetatas) bei etilgyvsidabrio tiosalicilato natrio druska. Fenilgyvsidabrio druskos efektyviausiai veikia, kai terpės pH 7,0-10,0, o tiomersalis - kai terpės pH 3,0-8,0 [23]. Antimikrobinio veikimo mechanizmas pagrįstas konservantų sąveika su SH grupėmis, esančiomis ląstelių baltymuose [20].

Fenilgyvsidabrio druskas inaktyvuoja etilendiaminotetraacetatas (EDTA), kuris sujungia gyvsidabrio jonus [30, 31]. Fenilgyvsidabrio vandeniniai tirpalai nestabilūs stiklo ampulėse ir žemo slėgio polietileno įpakavimuose [32]. Tiomersalis taip pat nepakankamai stabilus. Vandeniniuose tirpaluose jis skyla į tiosalicilo rūgštį ir etilgyvsidabrio hidroksidą [33]. Skilimo procesą katalizuoja dujos (ypač deguonis), patenkančios į tirpalą [34].

Parabenai - p-hidroksibenzoinės rūgšties metilo (nipaginas), n-propilo (nipazolas) esteriai. Jų koncentracija oftalmologiniuose preparatuose svyruoja atitinkamai nuo 0,1 iki 0,5 % ir nuo 0,05% iki 0,2%. Didžiausias antimikrobinio veikimo efektyvumas būna, kai terpės pH 2,0-7,0 [26].

Esminiai parabenų trūkumai - mažai tirpsta vandenyje ir antimikrobiškai lėtai veikia. Parabenų stabilumas priklauso nuo terpės pH (maksimalus intervale 3,0-6,0). Pagrindinis p-hidroksibenzoinės rūgšties esterio skilimo produktas yra 4-hidroksibenzoinės rūgštis, kuri dekarboksilinasi iki fenolio. Pastaroji reakcija greičiausiai vyksta, kai pH 5,0-8,0 [35].

Perspektyvus vaistų antimikrobinės apsaugos būdas - konservantų mišiniai. Juos naudojant, padidėja antimikrobinio veikimo spektras; konservantų koncentracija preparatuose gali būti mažesnė, bet jie sustabdo rezistentiškų mikroorganizmų formų vystymąsi [19, 36]. Gerų rezultatų pasiekta panaudojant feniletilo alkoholį (0,4 %), EDTA (0,5 %) mišiniuose su benzalkonio chloridu, chlorbutanoliu, chlorheksidino acetatu, benzalkonio chlorido ir chlorheksidino mišiniais [37, 38, 39]. Gana dažnai antimikrobinio veikimo sinergizmas gali būti stebimas naudojant medžiagų mišinį, kurių veikimo mechanizmai ar veikimo vietas skirtingos. Konservantų, priklausančių tai pačiai cheminių junginių klasei, mišinyje dažniausiai

pasireiškia adityvinis antimikrobinio veikimo efektas [40].

Atskira problema - objektyvių antimikrobinio konservantų aktyvumo vertinimo metodų bei vaistų antimikrobinės apsaugos kriterijų nustatymas. Oficialiai naudojamos tyrimų metodikos (JAV XXI-oji Farmakopėja (1985 m.), Britanijos Farmakopėja (1988 m.), Tarptautinės Farmacininkų Federacijos (FIP) dokumentai) reglamentuoja test-mikroorganizmų štamus, dirbtinės kontaminacijos būdą, inokuliuoto tūrį bei tankį, mikroorganizmų kontakto su konservantais laiką, kiekybinį gyvybingų mikroorganizmų nustatymo metodą. Žinoma, kad mikroorganizmų, izoliuotų skirtinguose objektuose (gamybinėse patalpose, vaistų gamyboje naudojamosiose žaliavose, gydymo įstaigose ar liginų namuose) rezistentiškumas aplinkos faktorių poveikiui yra nevienodas [41]. Kultivuojant mikroorganizmų kultūrą laboratorijos sąlygomis, jos rezistentiškumas antimikrobinėms medžiagoms mažėja ir tik po kurio laiko stabilizuojasi [42, 43]. Rekomenduojamas inokuliuoto tūris - ne didesnis kaip 1 % tiriamo preparato tūrio (kad nesumažėtų konservanto koncentracija); mikroorganizmų tankis preparate - 10³-10⁶ mikroorganizmų/1ml [44]. Diskutuojama dėl būtinumo įvertinti konservantų

Panaudotos literatūros sąrašas:

1. Ertel R., Gorr W., Roemer G.B. // Klin. Mbl. Augenheilk.-1973.-Bd.163,H4.-S.462-471.
2. Templeton W.C. III, Eiferman R.A., Snyder J.W. et al. // Am. J. Ophthalmol.-1982.-Vol.93,N6.-P.723-726.
3. Allansmith M. // Int. Ophthalmol. Clin.-1973.-Vol.13,N1.-p.47-72.
3. Selinger D.S., Selinger R.C., Reed W.P. // Surv. Ophthalmol.-1979.-Vol.24,N1-P.33-38.
5. Smolin G. // Int. Ophthalmol.-Clin.-1987.-Vol.27,N1.-P.25-26.
6. Laibson P.R. // Arch. Ophthalmol.-1972.-Vol.88,N5.-P.553-574.
7. Reider F.R., Wood T.O. // Arch. Ophthalmol.-1979.-Vol.97,N9.-P.1640-1641.
8. Harte V.J., O'Hanrahan M.T., Timoney R.F. // Int. J. Pharm.-1978-Vol.1,N3.-P.165-171.
9. Anders B., Wiedemann B. // Pharm. Ztg.-1985.-J.130, N26.-S.1648-1655.
10. Hovding G., Sjursen H. // Acta Ophthalmol.-1982.-Vol.60,N2.-P.213-222.
11. Smidova V. // Farm. obzor.-1976.-Vol.45,N4.-P.171-176.
12. Даниленко А.А., Соколова И.П., Сириная О.Ф., Куриленко А.В. // Фармация.-1978.-Т.27,N5.-С.50-52.
13. Aslund B., Olson O.T., Sandel E. // Acta Pharm. Suec.-1978.-Vol.15,N5.-P.389-394.
14. Boyer Y. // Pharm. Weekbl.-1987.-Vol.122,N9.-P.209-216.
15. Horsch W. // Zbl. Pharm.-1970.-Bd.109,H2.-S.151-166.
16. Sturzbecher K., Friese H.-G., Lindemann H.-B. et al. // Pharm. Ztg.-1987.-J.42,N132.-S.2666-2671.
17. British National Formulary, Number 17 (March 1989).-London, 1989.-534p.

sistemos efektyvumą pakartotinos preparato mikrobines kontaminacijos atveju bei patekus į preparatą organinėms medžiagoms, inaktyvuojantioms konservantus. Pagrindinė problema - kiek laboratorijoje galima ir būtina imituoti realias sąlygas [41].

Konservavimo efektyvumo vertinimo kriterijai, pateikiami JAV XXI-oje Farmakopėje (1985 m.), Britanijos Farmakopėje (1988 m.) ir siūlomi FIP dokumentuose, žymiai skiriasi. Griežčiausi reikalavimai Britanijos Farmakopėje. Supylus inokuliatą, po 6 valandų bakterijų skaičius turi sumažėti iki 0,1 % pradinio kiekio (10⁶ mikroorganizmų/ml), o po 24 valandų visai neturėtų būti vegetatyvinių bakterijų formų. Pelėsių ir mielių grybelių po 7 parų privalo būti ne daugiau 1 % pradinio kiekio, o po 28 parų jų skaičius neturi padidėti.

Konservantų sistema priklauso nuo vaisto sudėties, jo terpės pH, įpakavimo ypatumų bei vartojimo režimo. Įvertinus objektyviais eksperimentiniais metodais kiekvieną šį faktorių ir galimųjų tarpusavio sąveiką, įmanoma parinkti tinkamą antimikrobinės apsaugos priemonių visumą, užtikrinti vaistinių preparatų antimikrobinę apsaugą, garantuoti saugų jų vartojimą.

18. Mullen W., Shepard W., Labowitz J. // Surv. Ophthalmol.-1973.-Vol.17,N6.-P.469-483.
19. Tromp Th.F.J., Nusman-Schoterman Z., Huizinga T. // Pharm. Weekbl.-1975.-Jg.110,N22.-P.465-472.
20. Wozniak-Parnowska W. // Farm. Pol.-1975.Vol.31,N8.-P.649-659.
21. Giles R., Daoud N.N., Gilbert P., Dickinson N.A. // J. Pharm. Pharmacol.-1983.-Vol.35,Suppl.-P.110P.
22. Jono K., Takayama T., Kuno M., Higashide E. // Chem. Pharm. Bull.-1986.Vol.34,N10.-P.4215-4224.
23. Ullmann E. // Acta Pharm. Techn.-1977.-Bd.23,N2.-S.137-151.
24. Kohn R.S., Gershenfeld L., Barr M. // J. Pharm. Sci.-1963.-Vol.52,N10.-P.967-974.
25. Plocek J., Lukaš A., Majer P. // Farm. Obzor.-1988.-Vol.57,N6.-P.257-269.
26. Nurnberg E. // Acta Pharm. Techn.-1979.-Bd.23,N2.-P.111-135.
27. Russell A.D. // Infection.-1986.-Vol.14,N5.-P.212-215.
28. Pinzauti S. // II Farmaco, Ed. Prat.-1983.-Vol.38,N1.-P.21-42.
29. Zembrzuska E. // Farm. Pol.-1978.-Vol.34,N3.-P.179-182.
30. Brown M.R.W. // J. Pharm. Sci.-1968.-Vol.57,N3.-P.389-392.
31. Richards R.M.E., Suvanprakorn P., Neawbanij S., Surasdikul N. // J. Pharm. Pharmacol.-1969.-Vol.21,N10.-P.681-686.
32. Pohloudek-Fabini N., Martin E., Ramun R. // Pharmazie.-1982.-Bd.37,N4.-S.261-263.
33. Reader M.J., Lines C.B. // J. Pharm. Sci.-1983.-Vol.72,N12.-P.1406-1409.

34. Pohloudek-Fabini N., Martin E. // Pharmazie.-1981.- Bd.36,N10.-S.683-685.
 35. Sunderland V.B., Watts D.W. // Int. J. Pharm.-1984.-Vol.19,N1.-P.1-15.
 36. Hugbo P.G. // Pharm. Acta Helv.-1976.-Vol.51,N10.-P.284-288.
 37. Richards R.M.E., McBride R.J. // J. Pharm. Pharmacol.-1972.- Vol. 24,N2.-P.145-148.
 38. Tromp. Th.F.J., Nusman-Schoterman Z., Huizinga T. // Pharm. Weekbl.-1975.-Jg.110,N23.-P.485-492.
 39. Wozniak-Parnowska W. // Farm. Pol.-1975.-Vol.31.N9.-P.733-744.

40. Denyer S.P., Hugbo B.W., Harding V.D. // Int. J. Pharm.- 1985.-Vol.25,N3.-P.245-253.
 41. Moore K.E. // J. Appl. Bacteriol.-1978.-Vol.44,N3.-P.S43-S55.
 42. Hobbs R.J., Sasi S.A., Davies D.J.G. // J. Pharm. Pharmacol.-1979.-Vol.31,Suppl.-P.58 P.
 43. Leak R.E., Bloofield S.F., Finch J.E. // J. Pharm. Pharmacol.-1981.Vol.33, Suppl.-P.69P.
 44. Anders B., Wiedemann B. // Acta Pharm. Techn.-1985.-Vol.31,N1.-S.34-37.

Teršalų nustatymas vaistinėse augalinėse žaliavose

D.Baranauskaitė
Kauno medicinos akademija

Įvairūs nuodingi cheminiai junginiai šiuo metu plačiai naudojami žemės ūkyje, transporte, pramoninės atliekos, kuriose gausu švino ir kitų sunkiųjų metalų, teršia ne tik daržoves, bet ir vaistinius augalus. Nustatyti daržovių užterštumui yra pasiūlyta įvairių metodų, nurodytos leistinos nitratų normos. Vaistinių augalinių žaliavų užterštumo problema darosi vis aktualesnė ekologiniu aspektu. Dėl didelio atmosferos užterštumo, šiuo metu vaistažolės nerenkamos 6 Lietuvos rajonuose (Ignalinos, Mažeikių, Kėdainių, Jonavos, Akmenės, Zarasų). Tai sudaro 12 proc. respublikos teritorijos.

Mes ištyrėme 100 vaistinių augalinių žaliavų, surinktų iš įvairių augimviečių, taip pat kai kurias arbatas, gaminamas Švenčionių vaistažolių farmacijos fabrike. Jose nitratų ir sunkiųjų metalų kiekius nustatėme fabrikui ir kontrolinėms-analitinėms laboratorijoms žinoma metodika. Kadangi iš vaistinės augalinės žaliavos gaminami užpilai ar nuovirai, tai juos mes ir pasirinkome tyrimo objektu. Norėdami nustatyti nitratų ir sunkiųjų metalų kiekį, taikėme fotometrinių analizės metodą. Tam pasirinkome reakciją su difenilamino tirpalu koncentruotoje sieros rūgštyje, šviną ty-

rėme chloroforminiu ditazono tirpalu. Patobulino ir suradome optimalias sąlygas šioms reakcijoms atlikti. Jas pritaikėme vaistinės augalinės žaliavos kokybei įvertinti. Nustatėme, kad nitratų ir švino kiekis vaistinėje augalinėje žaliavoje priklauso nuo augalo rūšies ir jo augimo vietos. Intensyviausiai nitratų kaupia nitrofiliniai augalai. Iš vaistinių augalų reikėtų išskirti šiuos: durnaropė, drignė, dilgėlė, kietis, šalavijas, sukatžolė, takažolė ir kt. Todėl šių augalų vaistinėse žaliavose nitratų kiekis yra neišvengiamas.

Nustatėme, kad šviną intensyviausiai absorbuoja takažolė (rasta 674,8 mg/100 g sausos žaliavos), liepų žiedai (224,4 mg/100 g). Reikia pasakyti, kad vaistinės augalinės žaliavos užterštumas nėra didelis - nuo 4 iki 20 mg/100 g. Daugeliu atvejų žaliavos rastos švarios. Todėl vaistažolių užterštumo problema nėra aštri, bet ji išlieka, ir žaliavų užterštumą būtina tikrinti. Mes paruošėme metodines rekomendacijas, kurių pagalba galima nesudėtingai ir greitai nustatyti nitratų ir šviną bei jų kiekį. Į respublikos farmacijos praktiką įdiegtos šios metodinės rekomendacijos užtikrins gerą ruošiamų vaistažolių kokybę.

Diskinis filtras mažų kiekių steriliai filtracijai vaistinėse

A.Gendrolis, R.Adomaitytė, A.Baranauskas
Kauno medicinos akademija

Pastaraisiais metais pastebimai auga sterilių vaistų formų gamyba vaistinėse, o gamybos technologija lieka tame pačiame lygyje. Tirpalai būna sterilūs, gaminant juos aseptinėse sąlygose ir gatavos produkcijos sterilizavimu esant 100-120° C. Tačiau ne visi medikamentai, iš kurių gaminami sterilūs tirpalai, yra termostabilūs. Be to, jau dabar kai kurie lašai akims gaminami vaistinėse su plastmasiniais kamščiais - lašintuvais, kurie negali būti sterilizuojami, nes, esant aukštai temperatūrai, sterilizacijos metu jie deformuojasi.

Gaminant sterilius tirpalus (lašus akims, injekcinius tirpalus) iš termolabilių vaistingųjų medžiagų arba gamyboje naudojant plastmasinius kamščius - lašintuvus, tirpalai bus sterilūs filtruojant juos per polimerines membranas. Tačiau mūsų pramonė negamina įrengimų mažų tirpalų kiekių steriliai filtracijai.

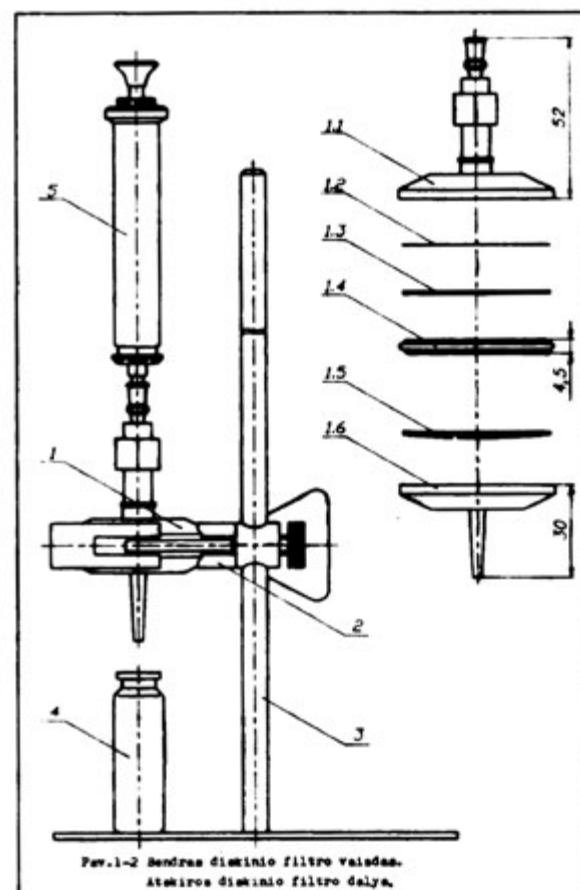
Siūlome nesudėtingą diskinio filtro rėmo konstrukciją, kuri atitinka polimerinės membranos "Vladipor" diametrą ir veterinarinio švirkšto injekcijoms konusą. Diskinis filtras sudarytas:

- 1.1. viršutinio disko, kuriame įmontuota švirkšto kaniulė,
- 1.2. priešfiltrio,
- 1.3. membraninio filtro "Vladipor",
- 1.4. guminio žiedo,
- 1.5. sietelio,
- 1.6. apatinio disko.

Darbo eiga: surinktą filtrą (1) sterilizuojame esant (100°C - 30 min), montuojame prie stovo (3). Pagamintą tirpalą nurodytą recepte, sutraukiame veterinariniu švirkštu (5).

Švirkštą su tirpalu statome konusu į kaniulę viršutiniame filtro diske. Nešymiai spausdami švirkšto stumoklį, sudarome slėgį. Tirpalas teka per priešfiltrį, polimerinę membraną ir suteka į sterilų buteliuką (4), kurį skubiai užkemšame. Priešfiltris sulaiko tirpale esančias mechanines dalelytes ir apsaugo membraną nuo galimų pažeidimų, o membrana "Vladipor" sulaiko mikroorganizmus. Tokiu būdu gaunamas sterilus tirpalas.

Mūsų siūlomo diskinio filtro detalės nesudėtingos, todėl jas galima pagaminti bet kurioje mechaninėje dirbtuvėje, žinoma, tik iš geros kokybės nerūdijančio plieno.

Pasaulinės Farmacijos Federacijos (F.I.P) Statutas

Pavadinimas ir centras

1. Dešimtas Tarptautinis Farmacijos Kongresas, vykęs 1910 m. rugsėjo 5 d., nusprendė sujungti visas nacionalines farmacininkų asociacijas, federacijas, sąjungas į vieną tarptautinę asociaciją, kuri buvo pavadinta "International Pharmaceutical Federation" (F.I.P). Federacija buvo įkurta neribotam periodui. Jos centras yra Hagoje, taigi ji yra Olandijos subjektas.

1a. Atstovavimas

Prezidentas ir Generalinis Sekretorius atstovauja F.I.P. visose veiklos srityse, nurodytose 2 ir 3 įstatų punktuose.

Veikla

2. F.I.P. rūpinasi profesiniu ir moksliniu farmacijos vystymusi tarptautiniu mastu ir farmacijos vaidmens didinimu sveikatos apsaugos srityje.

3. Pagrindinės veiklos sritys

1) F.I.P. organizuoja kongresus, remia įvairias konferencijas, kuriose nagrinėjamos su farmacija susijusios problemos, atsižvelgiant į Farmacijos Mokslų Draugijos pasiūlymus; 2) rūpinasi atskirų savo sekcijų vystymu ir veikla; 3) bendradarbiauja su kitomis organizacijomis, tokios kaip Pasaulinė Sveikatos Organizacija; 4) leidžia žurnalus, per kuriuos palaikomi ryšiai tarp F.I.P. narių; 5) veikia kaip informacijos centras; 6) bendradarbiauja su nacionalinėmis farmacininkų asociacijomis, kurioms reikalinga F.I.P. pagalba, tobulinant savo šalių farmacijos struktūrą; 7) rūpinasi, kad būtų užtikrintas teisingas medicininių priemonių vartojimas; 8) kita atitinkama veikla.

Istatymai

4. F.I.P. priima įstatymus, reguliuojančius jos veiklą.

Nariai

5. Narių kategorijos: 1) tikrieji nariai; 2) kolektyviniai nariai; 3) garbės nariai; 4) nariai korespondentai.

6. Tikrieji nariai

Tikraisiais nariais yra: legalios organizacijos, vienijančios farmacininkus arba mokslininkus, dirbančius farmacijos srityje. Tarybai leidus, vie-

ną šalį gali atstovauti daugiau negu viena farmacininkų sąjunga. Kiekviena iš jų gali būti priimta tikruoju F.I.P. nariu, nusprendus Biurui.

7. Kolektyviniai nariai

Kolektyviniais individualiais nariais yra asmenys, norintys prisidėti prie F.I.P. vystymo.

Kolektyviniais susivienijusiais nariais yra organizacijos ir sąjungos, norinčios paremti F.I.P. veiklą. Kolektyviniai susivienijimų nariai gali skirti asmenis, atstovaujančius jiems Farmacijos Asamblėjose.

Kolektyviniais nariais rėmėjais yra komercinės ir industrinės kompanijos, padedančios F.I.P. siekti savo tikslų.

8. Garbės nariai

Farmacijos Asamblėja, Tarybai pasiūlius gali suteikti titulus: a) Garbės Prezidentas - buvusiems F.I.P. prezidentams, ypatingai nusipelnusiems F.I.P. veikloje; b) Garbės Narys - asmenims ypač pasižymėjusiems F.I.P. darbe. Garbės Prezidentai gali konsultuoti Tarybą.

9. Nariai korespondentai

Farmacijos Asamblėja, pasiūlius Tarybai, gali priimti į F.I.P. nariais korespondentais farmacininkus, jeigu toje šalyje, kuriai jie atstovauja, nėra organizacijos, priklausančios F.I.P. Jie gali lankytis Farmacijos Asamblėjose. Jų užduotis - ryšių tarp savo šalies farmacininkų organizacijų ir F.I.P. palaikymas.

Kas ir kokio nario teisėmis gali būti priimtas į F.I.P., sprendžia Biuras.

10. Narių priėmimas

Šalies asociacija, siekianti būti tikruoju F.I.P. nariu, pateikia savo prašymą Generaliniam Sekretoriui. Pasikonsultavęs su F.I.P. priklausančiomis atskirų šalių sąjungomis ir Biuru, Prezidentas gali pakviesti prašymo pateikėją į sekantį Tarybos posėdį. Šiuo posėdžio metu Taryba turi pranešti prašytojui savo sprendimą dėl jo priėmimo.

Siekiantys būti kolektyviniais nariais taip pat įteikia pareiškimą Generaliniam Sekretoriui.

11. Narių skaičius

1) F.I.P. nariai praneša apie savo ketinimus Sekretoriui raštu, mažiausiai prieš metus, kalendorinių metų pabaigoje.

2) Biurui pasiūlius, Taryba gali pašalinti iš F.I.P. kiekvieną narį, teršiantį jos garbę arba nevykdantį finansinių įsipareigojimų.

Organai

12. Pagrindiniai organai

F.I.P. organai yra šie:

- 1) Farmacijos Asamblėja; 2) Taryba; 3) Biuras;
- 4) Generalinis Sekretoriatas.

13. Papildomi organai

Taryba gali sukurti kitus organus, kurių veikla yra esminė F.I.P. Jie tvarkosi, remdamiesi savo pačių įstatymais, patvirtintais Tarybos. Šiai kategorijai priklauso: 1) Farmacijos Mokslų Draugija; 2) Sekcijos; 3) Komisijos.

Farmacijos Asamblėja

14. Farmacijos Asamblėją sudaro F.I.P. nariai. Jie renkasi kas 2 metus. Asamblėją suaukia Prezidentas, pasiūlius Biurui. Biuras, atsižvelgęs į Organizacinio Komiteto siūlymus, parenka Asamblėjos susirinkimo vietą.

Asamblėjos vaidmuo ir funkcijos

Pagrindinis Asamblėjos tikslas - informacija. Taryba sudaro Asamblėjos darbo planą. Taryba informuoja Asamblėją apie savo pasirinkimą Prezidento ir Viceprezidentų rinkimuose ir apie naujai priimtus Tikruosius narius.

Asamblėja suteikia Garbės Prezidento ir Garbės Nario vardus, priima į F.I.P. narius korespondentus. Jai atsiskaito Biuras, Taryba, Draugija, Sekcijos ir Komisijos. Po F.I.P. organų ataskaitų Asamblėja pereina prie diskusijų, kurių metu nariai gali išsakyti savo nuomonę. F.I.P. Prezidentas, reikaliui esant, skelbia balsavimą Tarybos pateiktu klausimu. Jei balsavimo rezultatai parodo ryškų nesutarimą (daugiau negu 1/3 dalyvių balsuoja prieš) Prezidentas gali gražinti ginčytiną klausimą Tarybai ir įpareigoti ją dar kartą jį apsvaistyti. Čia šis klausimas pakeičiamas arba modifikuojamas, atsižvelgiant į Farmacijos Asamblėjos išreikštą nuomonę. F.I.P. nariai informuojami apie priimtą sprendimą.

15. Taryba

Į Tarybą įeina: 1) biuro nariai, 2) Tikrųjų narių atstovai - po 1 delegatą nuo kiekvienos asociacijos; 3) Farmacijos Mokslų Draugijos atstovas - paprastai jos vadovas; 4) po 1 atstovą iš kiekvienos sekcijos; 5) po 1 atstovą iš kiekvienos komisijos; 6) Garbės Prezidentai.

16. Balsavimo teisė

1) Kiekvienas Biuro narys turi 1 balsą.
2) Asociacijų delegatai turi sekantį balsų skaičių:

Asociacijos, turinčios mažiau negu 500 narių - 2 balsai;
nuo 500 iki 1000 narių - 3 balsai;

nuo 1000 iki 1500 narių - 4 balsai;
nuo 1500 iki 2500 narių - 5 balsai;
nuo 2500 iki 5000 narių - 6 balsai;
nuo 5000 iki 10 000 narių - 7 balsai,
daugiau negu 10 000 narių - 8 balsai.

3) Draugijos atstovai - 5 balsai

4) Sekcijų atstovai - 5 balsai nuo kiekvienos sekcijos

5) Komisijų atstovai - 1 balsas nuo kiekvienos komisijos.

Niekas negali perduoti savo balso kitam nariui. Kiekvienai Asociacijai, Sekcijai ar Komisijai tenka didelė atsakomybė, deleguojant savo atstovus į Tarybą.

16a. Tarybos funkcijos

Taryba priima visus sprendimus, susijusius su profesine veikla, kuriuos pateikia Farmacijos Asamblėjai. Pažymėtina:

1) skiria Prezidentą ir Viceprezidentus;
2) pasiūlius Draugijai, skiria jos vadovą;
3) jai atsiskaito Biuras, Draugija, Sekcijos ir Komisijos. Ataskaitos siunčiamos Biurui, kuris perduoda jas Tarybai;

4) priima pasiūlymus iš įvairių F.I.P. organų;

5) priima ir apsvaisto finansines ataskaitas, nustato mokesčių normas;

6) tvirtina Tikruosius narius;

7) siūlo tvirtinti Asamblėjai Garbės Prezidentus, Garbės narius ir Narius korespondentus;

8) pašalina Tikruosius narius (žr. 11-2);

9) patvirtina naujai susikūrusias F.I.P. sekcijas;

10) įgalina Komisijas siekti specifinių tikslų;

11) gali nurodyti Komitetams nagrinėti ypatingas problemas;

12) ruošia F.I.P. įstatymus, kuriais vadovaujasi Taryba, Biuras, Sekcijos ir Komisijos;

13) modifikuoja F.I.P. įstatymus. Modifikacijos priimamos jei, balsuojant Taryboje, gauna ne mažiau 2/3 balsų;

14) Taryba priima sprendimą F.I.P. panaikinti po pasitarimo Farmacijos Asamblėje.

17. Visi Tarybos sprendimai, išskyrus Statuto 16a (13) ir 26 punktus, priimami paprasta balsų dauguma.

6 savaitės prieš posėdį, Generalinis Sekretorius praneša Tarybos nariams apie jo dienotvarkę. Visi pasiūlymai dėl Tarybos dienotvarkės turi būti pateikiami sekretoriui - kartu su paaiškinančia santrauka - trys mėnesiai prieš posėdį. Prezidentas gali įtraukti į Tarybos dienotvarkę klausimą, kuris buvo pateiktas vėliau negu prieš 3 mėnesius, jeigu jis laiko tai reikalinga. Tarybos nariai taip pat gali aptarti neatidėliotinus klausimus, neįtrauktus į dienotvarkę. Tarybos nariai gauna visų priimtų dokumentų tekstus.

Posėdžiai

Taryba renkasi 1 kartą metuose, taip pat tada, jeigu Prezidentas arba dauguma Tarybos narių mano, kad tai reikalinga.

Biuras

18. Biuras susideda iš Prezidento, Draugijos vadovo ir 6-9 Viceprezidentų. Jeigu tai įmanoma, Viceprezidentai turėtų būti iš visų pasaulio dalių. Prezidentas ir Viceprezidentai renkami Taryboje 4 metams. Viceprezidentai gali būti perrenkami dar 4 metams.

Funkcijos

Biuras vykdo sekančias funkcijas:

- 1) užtikrina Tarybos sprendimų vykdymą;
- 2) atstovauja F.I.P. įvairiose pasaulio dalyse;
- 3) užtikrina Tarybos ryšius su kitais F.I.P. nariais;
- 4) skiria Generalinį Sekretorių, Mokslinį Sekretorių ir Kongresų Koordinatorius, sekretorius arba kitas asmuo, paskirtas sekcijos prezidento, taip pat Mokslinis Sekretorius, Kongresų Koordinatorius ir papildomi nariai, atstovaujantys atskiras farmacijos mokslų sritis.
- 5) siūlo Tarybai kandidatus į įvairius F.I.P. postus, išskyrus išvardintus 21 Statuto, punkte;
- 6) skiria F.I.P. kongresų vietą;
- 7) siūlo Tarybai nustatyti kasmetinių mokesčių dydį;
- 8) siunčia Tarybai įvairių F.I.P. organų ataskaitas;
- 9) atsako už kandidatūros "André Bédat Award" premijai gauti parinkimą.

Posėdžiai

Biuras posėdžiauja taip dažnai, kaip Prezidentui arba daugumai jo narių atrodo būtina, mažiausiai 1 kartą į metus. Biuras gali įkurti Departamentą "trečio pasaulio" šalių reikalams, kurį sudaro vadovas ir 3-8 nariai. Šis Departamentas atsiskaito Biurui, o jo vadovas gali būti kviečiamas į Biuro posėdžius.

Prezidentas

Prezidentas yra oficialus visų Federacijos organų, Sekcijų ir Komisijų vadovas. Jis, reikahui esant, sufaukia Biurą ir Tarybą.

Generalinis sekretoriatas

20. Sudėtis ir vaidmuo

Į sekretoriato sudėtį įeina Generalinis Sekretorius, Mokslinis Sekretorius ir Kongresų Koordinatorius.

Generalinis Sekretorius vykdo Biuro ir Prezidento nurodymus. Per jį palaikomi ryšiai tarp Biuro ir F.I.P. narių. Pagal susitarimą su Prezidentu jis dalinai atsakingas už finansinę veiklą, dokumentų saugojimą, narių sukvietimą į posėdžius ir F.I.P. organų nutarimų paskelbimą. Generalinis Sekretorius tvarko F.I.P. narių, šalių atstovų, Tarybos, Sekcijų ir Komisijų narių sąrašus.

Generalinis Sekretorius palaiko pastovų ryšį su Prezidentu. Jis turi teisę lankytis visų F.I.P. organų posėdžiuose.

Mokslinis Sekretorius kartu su Generaliniu Sekretoriumi organizuoja F.I.P. mokslinę veiklą, dalinai planuoja F.I.P. kongresų mokslinę programą.

Kongresų Koordinatorius kartu su Generaliniu ir Moksliniu sekretoriais, atsižvelgdamas į Biuro ir Prezidento nurodymus, organizuoja F.I.P. kongresus ir kitas konferencijas. Generalinis Sekretorius, Kongresų Koordinatorius ir Mokslinis Sekretorius pristato Biurui naujausius Draugijos pasiūlymus.

Kiti organai

Farmacijos Mokslų Draugija.

21. Sudėtis

Farmacijos Mokslų Draugiją sudaro kiekvienos Sekcijos Prezidentas, sekretorius arba kitas asmuo, paskirtas sekcijos prezidento, taip pat Mokslinis Sekretorius, Kongresų Koordinatorius ir papildomi nariai, atstovaujantys atskiras farmacijos mokslų sritis.

Draugijos nariai pasirenka ir siūlo Tarybai rinkimams Draugijos vadovo kandidatūrą. Draugijos vadovas renkamas 4 metams. Jis gali būti perrinktas dar vienam tokios pat trukmės laikotarpiui.

Mokslinis sekretorius

Draugija siūlo Biurui rinkimams Mokslinio Sekretoriaus kandidatūrą.

Papildomi draugijos nariai

Papildomų Draugijos narių minimalus skaičius 6, maksimalus - 120. Jie įtraukiami į Draugiją, susitarus Draugijos vadovui su Moksliniu Sekretoriumi, po konsultacijų su kitais Draugijos nariais. Jie renkami 4 metams ir gali būti perrinkti dar vienam periodui.

Draugijos vaidmuo

Draugijos užduotis yra vadovauti moksline F.I.P. veiklai.

Draugija kartu su sekcijomis yra atsakinga už F.I.P. kongresų ir kitų konferencijų mokslinių ir darbo programų sudarymą. Ji, pritarus Biurui, gali organizuoti specializuotus įvairių farmacijos mokslo sričių susirinkimus. Taip pat koordinuoja mokslinę F.I.P. veiklą su kitų mokslinių organizacijų veikla. Yra atsakinga už kandidatūros Host-Madsen medaliui gauti parinkimą.

Sekcijos

22. Sudėtis

Taryba gali steigti įvairioms farmacijos mokslų kryptims atstovaujančias sekcijas.

Sekcijų nuostatai

Kiekviena sekcija ruošia savo nuostatus, ne-

prieštaraujančius bendriems Tarybos patvirtintiems įstatymams.

Veikla

Sekcija gali organizuoti specializuotų profesinių ir mokslinių programų vykdymą, prieš tai jas aptarus su Moksline Draugija. Mokslinių kongresų metu kiekviena Sekcija organizuoja savo posėdžius. Veiklos ataskaitas Sekcijos pateikia Generaliniam sekretoriui, mažiausiai 3 mėnesius prieš Tarybos posėdį.

Sekcijų rekomendacijos ir rezolucijos įgauna oficialų statusą tik Tarybai patvirtinus.

Vadovaujantis Komitetas

23. Sudėtis

Vadovaujantį Komitetą sudaro Prezidentas, Generalinis Sekretorius, Mokslinis Sekretorius ir Kongresų Koordinatorius.

Funkcijos

Vadovaujantis Komitetas ruošia, duoda pasiūlymus ir koordinuoja visą F.I.P. veiklą. Visą medžiagą jis pateikia Biurui.

Posėdžiai

Vadovaujantis Komitetas renkasi tiek, kiek yra būtina. Jis gali pasikviesti į savo posėdį bet kurį jiems reikalingą asmenį.

Komisijos

23a. Sudėtis

Taryba gali steigti Komisijas, atstovaujančias specialioms veiklos sritims. Kolektyviniai individualūs nariai gali priklaustyti bet kuriai komisijai.

Komisijų įstatai

Kiekviena komisija paruošia savo įstatus, kuriems turi pritarti Taryba.

Veikla

Komisijos gali kurti specializuotos veiklos programas, prieš tai suderinę su Moksline Draugija. Komisijos renkasi F.I.P. kongresų metu. Savo veiklos ataskaitas Komisijos turi pateikti Sekretoriui, 3 mėnesiai prieš Tarybos posėdį. Komisijų rekomendacijos ir rezolucijos oficialų statusą įgauna tik po jų aprobacijos Taryboje.

Finansai

24. Nario mokesčiai

Finansines F.I.P. lėšas sudaro:

- 1) Tikrųjų narių mokesčiai; 2) Kolektyvinių narių mokesčiai; 3) laisvanoriški įnašai, gaunami iš individualių asmenų, draugijų, farmacinių firmų ir kitų institucijų.

Mokesčiai yra mokami kiekvienų metų I ketvirčio pabaigoje. Jeigu ir priminus narys mokesčio

nesumoka, Generalinis Sekretorius privalo rūpintis, kad kokiu tai būdu mokesčiai vis dėlto būtų sumokėtas. Kasmetinį mokesčių dydį nustato Taryba, pasiūlius Biurui.

Bendri principai

25. F.I.P. apsiribojimai

F.I.P. nesikiša į nacionalinių asociacijų atsakomybės sritį.

26. F.I.P. likvidavimas

Pasiūlymą dėl F.I.P. likvidavimo pateikia Taryba. Jis turi būti apsvaistytas Farmacijos Asamblėjoje.

Procedūra

Procedūra yra sekanči: pirmas balsavimas vyksta Taryboje. Jei ne mažiau 2/3 dalyvaujančių balsavime pasisako už F.I.P. likvidavimą, sprendimą dar turi pareikšti Farmacijos Asamblėja. Jeigu šioje Asamblėjoje 2/3 kolektyvinių narių taip pat pasisako už F.I.P. likvidavimą, klausimas toliau vėl grįžta į Tarybą, kur priimamas galutinis sprendimas. Tai įvyksta, jeigu už likvidavimą vėl pasisako dauguma - 2/3 balsuojančių. Pranešimai apie šio posėdžio rezultatus Tikriesiems nariams siunčiami paštu registruotų laišku forma, o kitiems nariams pranešama per F.I.P. žurnalą. Tuo atveju, jeigu Tarybos posėdyje dalyvauja mažiau negu pusė Tikrųjų narių, balsavimas negalimas. Visiems, turintiems balsavimo teisę, apie numatomą šio klausimo svarstymą turi būti pranešta raštu.

27. F.I.P. turto paskirstymas po organizacijos likvidavimo

Likvidavus F.I.P., visas jos turtas lieka Olandijos valstybei, su direktyva, kad jis bus perduotas tarptautinei organizacijai, siekiančiai panašų tikrų kaip F.I.P.

28. Bendras principas

Tuo atveju, jei Statute nėra numatyti kokie tai vadovaujantys įstatymai, arba jeigu jie nepakankami aiškiai išdėstyti, visus ginčytinus klausimus sprendžia Biuras arba pateikia juos apsvaistyti Tarybai.

Generalinis Sekretorius
Johannes Maria Hubertus Armand Martens

Prezidentas
Joseph Anthony Oddis

Šis Statutas priimtas F.I.P. Tarybos posėdyje, vykusiam Australijoje, Sidnėjuje 1988 m. rugpjūčio 4 d., vietoj 1981 m. priimto Statuto. Iš International Pharmacy Journal Vol., 4, N.1, 1990.

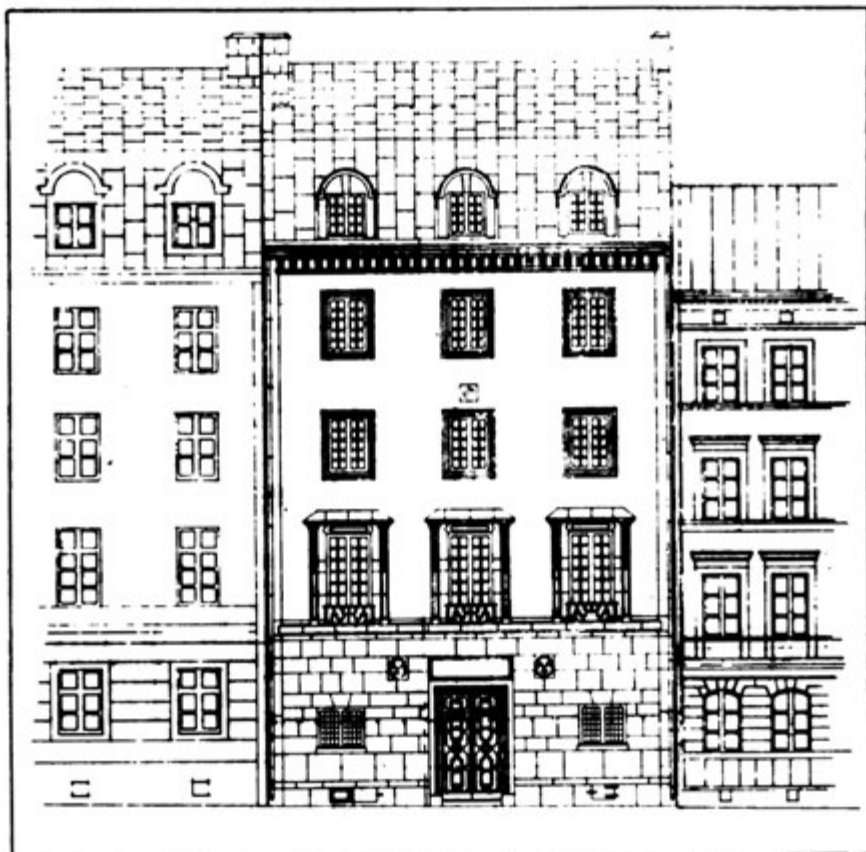

Švedijos Farmacijos Sajunga - tai laisvanoriška, nesiekianti pelno organizacija, neturinti jokių politinių, profsąjunginių ar religinių krypčių. Šiai sąjungai priklauso 3000 farmacininkų ir Upsalos universiteto farmacijos fakulteto studentų, o taip pat 250 kitų profesijų atstovų, dirbančių farmacijos mokslo ir pramonės srityje.

Sąjungos veikia. Sąjunga organizuoja įvairius mokslinius kongresus, simpoziumus. Darbas yra vykdomas keliose sekcijose: farmacijos istorijos, farmacijos chemijos, biofarmacijos, vaistų analizės, klinikinės farmacijos, vaistų informacijos.

ŠPS leidžia 3 farmacinius žurnalus - 2 anglų ir 1 švedų kalba, taip pat vadovėlius, kitas mokymo priemones. Organizuoja pasitobulinimo kursus įvairių farmacijos sričių specialistams.

Švedijos Farmacijos Sajunga įsikūrusi Stokholmo centre, jai priklausančiame name, kurį įsigijo dar 1851 metais. Šį pastatą matome nuotraukoje. Šalia yra įsikūręs farmacijos istorijos muziejus.

Profesinė etika

Pakanta ir santarvė

Sveikatos dvasinės prielaidos

"Pakanta yra svarbiausia švietimo pasekmė; seniau žmonės kovodavo ir mirdavo už savo įsitikinimus, tačiau daug amžių turėjo praėti, kol jie suprato kitokią drąsą - pripažinti kitų įsitikinimus ir jų teisę į sąžinės laisvę. Pakanta yra aukščiausias kiekvienos bendruomenės įstatymas ir dvasinis veiksnys, saugantis visa, kas yra geriausia žmonių mąstyme. Jokie potvyniai, gaisrai, jokios aukštos gamtos galios, grįžtančios miestus ir šventyklas, neatėmė iš žmonijos tiek taurių asmenybių ir idėjų, kiek sunaikino nepakantą" (Helen Keller, Optimizm, 1931).

Neapykanta yra didžiausias pavojus sveikatai ir gyvenimo kokybei. Visose šalyse ir visose bendruomenėse medikai ir sveikatos tarnybos privalo informuoti žmones apie neapykantos pasekmes sveikatai ir turi ugdyti juose pakantą ir santarvę; santarvė taipogi būtina tarp žmonių ir gamtos, kurioje jie gyvena. Šiuolaikiniame pasaulyje neręgtai išplito neapykanta, tapusi didžiausia griaušančia jėga, kančių ir mirties priežastimi; gi sveikatos ir kitų tarnybų galimybės pašalinti sukilusią neapykantą yra visai menkos. Jei neapykanta ir toliau plis, praraja tarp sveikatos poreikio ir galimybių ją pagerinti toliau gilės.

Neapykanta yra pavojingiausias vidinis teršalas, ji teršia dvasią.

Neapykanta gali pasireikšti įvairiausiai - šeimoje kaip vaikų apšaukimas, nepagarba moterims ir senėms žmonėms, kaip nepakantumas ir panie-

ka kitos rasės ar tautos, kitų politinių ar religinių įsitikinimų žmonėms, invalidams ar ligoniams, ar kaip universali neapykanta visiems. Pakanta visiems yra svarbiausia sveikatos dvasinė prielaida. Medikų svarbiausia pareiga yra ugdyti pakantą, visais įmanomais būdais šalinti bet kokius neapykantos pasireiškimus ir skieisti santarvę.

Pakanta nėra vien tik neapykantos nebuvimas. Pakanta yra pozityvus vidinis, dvasinis tikrumo jausmas, noras ir pasiryžimas gyventi taikoje su visais žmonėmis. Laisvė, demokratija, žmogaus teisės, pagarba, teisingumas, solidarumas ir santarvė yra mūsų bendravimo, dvasingumo ir sąmoningumo rodikliai. Jie yra tarpusavyje susiję ir vienas kitą palaiko.

Niekur pakanta negali būti išugdyta visiems laikams. Kiekvienas turi ją ugdyti, stiprinti, puoselėti ir ją gyventi. Pakanta talpina savyje pagarbą ir paramą visiems laisvai pasirenkantiems savo gyvenimo būdą. Pakanta taipogi apima žmonių grupių ir tautų bendradarbiavimą, pagrįstą lygybės, solidarumo ir pagarbos visiems principais.

Dr. Slobodan Lang, Zagreb
Dr. John Ashton, Liverpool

Stokholmas,
Sveikų miestų simpoziumas
1990 m. rugpjūčio 24 d.

Būkim kaip saulė

V.Švenčionytė

... O lietaus lašai vis krito ir krito, nupludami asfaltą, namus, nuprausdami žmones. Tik negalėjo jie nuplauti minčių, kartais padrikų, čia vėl subėgančių būrin.

Ėjau šlapiu šaligatviu tarp skubančių sulytų žmonių pati nejausdama to šalto rudens lietaus ir galvojau: kiek daug gali duoti ligoniui ta moteris, dirbanti mažutėje Kauno vaistinėje. Galbūt gat-

vėje ji neišsikirtų iš aplinkinių - eitu, skubėtu... Bet ten, toje mažutėje "Šventovėje", kur visas išstipsta perregimame baltume, kur ore pakimba kiekvienas garsesnis žodis, ji atrodė tarytum pasakų "feja", spinduliuojanti geriu. Atidžiai išklausydavo kiekvieną žmogų. Motiniškai šiltame žvilgsnyje matėsi dėmesys, visas vienam žmogui. Ir ligonis išdavo iš vaistinės tvirtesnis: jis išsinešdavo šypseną, prisimindamas stebukladarės ištartus žodžius: "Šie vaistai Jums tikrai padės". Ir padėdavo, nes ji sugebėdavo įtikinti ligonį tais paprastais, bet taip reikalingais žodžiais.

... Žodžiai, žodžiai - jie gydo ir kenkia, prikelia ir sugniuždo, suteikia viltį ir dvelkteli abejingumu. Tik dar taip stinga tų gerų, stebuklingų žodžių. Mes turbūt per daug dėmesio skiriam sau, savo planams, per daug trokštame pirmauti, išsikirti iš kitų ir prarandame visumos jausmą...

Nereikia drovėtis žmogiškumo. Kodėl slepiamės po "oficialumo" kiautu? Juk nuoširdumas, dėmesys - nepakeičiamos žmogaus vertybės. O mes stengiamės atrodyti rimti, oficialūs.

Jau būdama Kauno medicinos instituto farmacijos fakulteto pirmakurse, supratau, kad ir aš kada nors galėsiu daug, labai daug padėti ligoniui, kad nuo pat vaikystės išugdyta meilė mediko profesijai, išpuoselėta svajonė padėti sergančiajam - greit taps tikrove. Ji buvo tolima ir laukiama, kupina vilčių ir nerimo, kartais perspindama abejonių blyksniais. Ėjau į ją nuo pat vaikystės, kartu su lėlėmis, kurias vėliau pakeitė knygos, svajonės, troškimai. Ėjau, žinodama kelią, koks sunkus jis bebūtų, galvoju tada: turiu pasiekti tikslą, turiu įgyvendinti svajonę.

Ne, tai nebuvo vien svajonė, tai buvo gimtas, įsikūnijęs manyje troškimas padėti žmogui susigrąžinti brangiausią turtą - sveikatą.

Dabar, kai tikrovė tapo dabartimi, aš stengiuosi būti panašia į provizorę, dirbančią Kauno "Ažuolyno" vaistinėje. Ji gimė, atsinešdama talentą, o gal meilę, užuojautą, paguodą ar tą stebuklingą mediko dovaną - mokėjimą suprasti ligonį. Ji atsinešė viską. Ir tą "viską" atiduoda žmonėms. Ir jie sveiksta nuo provizorės šypsenos, šilto žvilgsnio, nuo tų paprastų, gerų žodžių.

Ir taip kasdien, kasdien. Kiekvieną dieną. Ji dirba savo įprastą darbą.

Kasdienybė. Ji ateina tyliai ir nepastebimai, taip nepastebimai, jog rodo, kad buvo visada - kaip dangus, žemė, motinos rankos. Toje kasdienybėje išauga žmogus: glamonėjamas tų švelnių, nuvargusių rankų, šildomas meile liepanojančia širdim, girdomas motinos akių žydryne. Taip užaugintas žmogus visada mokės suprasti, užjauti, rūpintis kitais. Ir niekada jam neatrodys, kad kasdienybė pilka, kad žemė sutelpa į grumstą, kad ašaros - tai lietus. Kažin ar daug yra žmonių,

norinčių išgliaudyti kasdienybę iš pilko lukšto, giliau pažvelgti į jos vidų?

Sustokit mintys! Pakaks svajoti! Prie mano darbo stalo stovi žmogus. Jo rankoje - receptas. Paimu. Skaitau. Akys užkliūna už to baisaus ženklo, žymenčio mirtim dvelkiančią ligą. Kūnu perbėga šurpas. Mane užlieja, gailestis. Ir širdy pajuntu tuštumą, kad niekuo negaliu padėti tam pagalbos laukiančiam žmogui. Paduo du vaistus ir širdy linkiu stebuklo - pasveikti. Šurpas sukaustė mane. Sunkus, kietas kamuolys kyla gomuriu. Dar sekundė ir... Pilnos ašarų akys išduos tą baisią paslaptį, kurią šventai privalom saugot savyje. Dar niekada man nebuvo toks baisesnis žodis "aciū" kaip tasyk. Lyg durklas įsirežė širdin. Tą skausmą jaučiu lig šiolei, nors jau praėjo beveik metai. Bet visa tai per daug gailiai įsmigo į širdį ir į atmintį. Tai štai kokias ji, toji tikrovė, galvoju dabar. Skausmas, persipynęs su neteisybe ir užuojauta. Atleiskit mums, medikams, jog kartais jus gydym vaistais ir apgaule, jog meluojam, ilgai, begėdiškai meluojam ir sunkiai pergyvenam teisybę.

"Vaistinėke, - suvirpa tylus drebančias balas, - pagelbėk".

... Ašarotomis akimis savo bėdą pradeda pasakoti senutė. Ir jos mielu raukšlėtu veidu rieda ašaros. Kodėl ji verkia? Kodėl savo gelą išlieja man? Bet kam gi daugiau, jei ne medikui bejėgė senutė išpasakos savo skausmus, kam atvers širdį, kai liga negailestingai trupina paskutinius gyvenimo metus.

Verkia iš skausmo ir mano širdis besiklausant šios senutės, bet ašaros sutramdau. Aš privalau būti stipri, privalau išklausyti ir padėti: nes ligonė laukia supratimo, užuojautos, o ne ašarų atsako į ašaras. Jeigu galėčiau pasidalinti su ja savo sveikata!

Tai tik pora mano darbo epizodų. Porą kasdienybės fragmentų, kurie ir liko įstrigę pačiame skaudžiausiame širdies kamputyje. Bet mano kasdienybė nėra pilka. Ji įvairi kaip ir įvairūs žmonės. Būna akimirka, kai jie ir įskaudina, bet mes privalom mokėti už tai atleisti, juk jiems dar skaudžiau, sunkiau. Aklas pyktis tik pagilina sloje blogį.

Mes dirbame su ligoniais, todėl būkime geri ir kantrūs. Atleiskime jiems, jog kartais sergantys žmonės pikti, įkyrūs. Sugebėkime įžiebt juose vilties kibirkštėlę, prikelkime juos gyvenimui. Kaip dažnai žmogui įtikinamas žodis reikalingesnis už buteliuką vaistų. Negalėkime tų gerų, stebuklingų žodžių. Ir tada pamatysim, kad prigėses ligonio veidas nušvis, kad jis patikės tuo, kuo galbūt neįmanoma patikėti...

Tad būkime kaip saulė! Spinduliuokime šilumą ir geriu tiems, kam jie labiausiai reikalingi - ligoniams.

Farmacinis poliglottinis ŽODYNĖLIS

Kasdien plečiasi Lietuvos ryšiai su pasaulio šalimis ir vis dažniau, ne vienam iš mūsų, tenka bendrauti su kolegomis iš užsienio. Manome, kad šiame bendravime Jums turėtų padėti pradedamas spausdinti farmacinis žodynelis, kuriame pateiksime kai kurių farmacinių terminų reikšmes lotynų, lietuvių, anglų ir vokiečių kalbomis.

A

abortivus - nutraukiantis nėštumą, abortinis - abortive - abortif.

absorptivus - susiurbiamas, prisigėres - absorptive - absorbiert.

accidentalis. Syn. fortuitus - atsitiktinis - random - zufällig.

accommodatio - prisitaikymas, akomodacija - accommodation - Akkommodation.

acetum - actas - vinegar - Essig.

achromaticus. Syn. incolorus - bespalvis - colourless - farblos.

acidum - rūgštis - acid - Säure.

Acidum aceticum - acto rūgštis - acetic acid, methanecarboxylic acid - Essigsäure, Athanosäure.

Acidum adipicum - adipino rūgštis - adipic acid - Adipinsäure.

Acidum arsenicum. Syn. Acidum arsenicum - arseno rūgštis - arsenic acid - Arsensäure, Orthoarsensäure.

Acidum arsenicosum. Syn. Arseni trioxydum; Arsenicum album - arsenitinė rūgštis, arseno trioksidas, baltasis arsenas - arsenic trioxide, arsenicus anhydride, white arsenic - Arsenitrioxyd, Arsenigsäureanhydrid, Arsenik, Arseniksäure, weiBer Arsenik.

Acidum arsenicosum anhydricum. Syn. Arseni pentoxydum - arseno anhidridas, arsenitinės rūgšties anhidridas, arseno pentoksidas - arsenic acid anhydride, arsenic pentoxyde - Arsenpentoxyd, Arsensäureanhydrid.

Acidum barbituricum - barbiturinė rūgštis - barbituric acid, malonytura - Barbitursäure f, Malonylhamstoff.

Acidum benzoicum. Syn. flores Benzoës - benzoinė rūgštis - benzoic acid, flowers of benzoïn - Benzoesäure, Benzenkarbonsäure.

Acidum boricum - boro rūgštis - boric acid, sedative salt - Borsäure.

Acidum butyricum - sviesto rūgštis - butyric acid - Buttersäure.

Acidum carbolicum. Syn. Phenolum - karbolio rūgštis, fenolis - carbolic acid, phenylic acid, phenol - Karbolisäure, Phenol.

Acidum carbonicum - angliarūgštė - carbonic acid - Kohlensäure.

Acidum citricum. Syn. Acidum limonum - citrinis rūgštis - citric acid - Zitronensäure, Limoniensäure.

Acidum formicicum. Syn. Acidum formicarum - skruzdžių rūgštis - formic acid - Ameisensäure, Methanosäure.

Acidum gallicum - galinė rūgštis - galic acid - Gallussäure, Galnußsäure, Pyrogallokarbonsäure.

Acidum glutaminicum - gliutamino rūgštis - glutamic acid - Glutaminsäure.

Acidum hydrochloricum. Syn. Acidum hydrochloratum, Acidum muriaticum - druskos rūgštis - hydrochloric acid, muriatic acid - Chlornwasserstoffsäure, Salzsäure.

Acidum hydrocyanicum - ciano vandenilio rūgštis, ciano vandenilis - hydrocyanic acid, prussic acid - Zyanwasserstoffsäure, medizininė Blausäure.

Acidum lacticum - pieno rūgštis - lactic acid - Milchsäure, Oxypropionsäure.

Acidum nicotinicum - nikotino rūgštis - niacin, nicotinic acid - Nikotinsäure, B-Pyridinkarbonsäure.

Acidum nitricum. Syn. Aqua fortis - azoto rūgštis - nitric acid - Salpetersäure.

Acidum nitrosum - nitritinė rūgštis - nitrous acid - salpetrige Säure, Salpetersäure.

Acidum nucleicum - nukleininė rūgštis - nucleic acid - Nukleinsäure, Polynukleotid.

Acidum oxalicum - oksalo rūgštis - oxalic acid - Oxalsäure, Kleesäure.

Acidum phosphoricum - fosforo rūgštis - phosphoric acid, orthophosphoric acid - Phosphorsäure, Ortophosphorsäure.

Acidum salicylicum - salicilo rūgštis - salicylic acid, ortho-hydroxybenzoic acid - Salizylsäure, Spirsäure, Orthooxybenzoesäure.

Acidum sulfuricum - sieros rūgštis - sulphuric acid, oil of vitriol - Schwefelsäure.

Acidum sulfurosum - sulfitinė rūgštis - sulphurous acid - schweflige Säure.

Acidum tannicum - taninas, digalinė rūgštis - tannic acid, tannin - Gerbsäure, Tannin.

Acidum tartaricum - vyno (vynakmenio) rūgštis - tartaric acid - Weinsäure, Weinsteinssäure.

Acidum uricum - šlapimo rūgštis - uric acid - Hamsäure.

acidus - rūgštus - acur - säuer.

actio - veikimas, įtaka - action - Wirkung, Einwirkung.

activatus - aktyvuotas - activated - aktyvi.

adeps. Syn. axungia - taukai, riebalai - tallow, lard, fat - Fett, Talg.

adeps lanae. Syn. Lanolinum - vilnų riebalai, lanolinas - lanolin, wood fat - Wollfett, Lanolin.

adeps suillus. Syn. axungia porci, ax. porcina - kiaulės taukai - pork lard, bog lard - Schweineschmalz, Schweinefett.

adhaesivus - lipnus - adhesive - klebrig.

adjuvans - padedantis, pagalbinis - adjuvant - adjuvans, Hilfs-.

adrenalis - antinkstinis - adrenal, suprarenal - adrenalisch Nebennieren-.

adstringens - sutraukiamasis, sukresinantis, gaizus - astringent - adstringierend, zusammenziehend.

aeger. Syn. aegrotus - ligotas - ill, sick, diseased - krank, leidend.

aequalis - lygus - equal - gleich.

arqualisatio - sulyginimas - equalization - ausgleichung.

aequatio - lygtis - equation - Gleichung.

aequilibrium - pusiausvyra - equilibrium - Gleichgewicht.

aer - oras - air - Luft.

Aether - eteris - ether - Äther.

aethereus - eterinis - ethereal - ätherisch.

aethylicus - etilinis, etilo - ethylic - athylisch.

albumen - baltymas - albumen - Eweiß.

albus - baltas - white - weiß.

Alcohol - alkoholis - alcohol - Alkohol.

Alumen - alūnas - alum - Alumen, Alaun.

amarus - kartus - bitter - bitter.

Ammonia - amoniakas, gyvšarmis - ammonia - Ammoniak.

ampulla - ampulė - ampoule - Ampulle.

amylum - krakmolas - starch, amyllum - Stärke.

anaesthetica (remedia) - apmarinantieji, anesteziniai vaistai - anaesthetics - schmerzstillende Mittel, Betaubungsmittel.

analgetica (remedia). Syn. antidolorosa, anodyna - nuskausminantieji, analgeziniai vaistai - analgetics, analgesics, anodyns - schmerzstillende, schmerzlindernde Mittel.

analysis - analizė - analysis - Analyse.

anhydricus - bevandenis - waterless, anhydrous - wasserfrei, wasserlos.

animalis - gyvulinis - animal - animalisch, tierisch, Tier-.

anthelmintica (remedia). Syn. vermifuga - vaistai nuo kirmėlių - anthelmintics, vermifuges, Wurmmittel, wurmabtreibende, wurmwidrige Mittel.

antidotum - priešnuodis - antidote - Gegenmittel, Gegengift.

antihidrotica (remedia) - vaistai nuo prakaitavimo - antihidrotics - Antihidrotica.

antineuralgica (remedia) - vaistai nuo neuralgijos, raminantieji skausmą vaistai - antineuralgics - Mittel gegen Neuralgien, Antineuralgica.

antipyretica (remedia). Syn. febrifuga (remedia) - mažinantieji karščiavimą vaistai, priešdruginiai vaistai - antipyretics, febrifuges - fiebersenkende Mittel.

antirheumatica (remedia) - vaistai nuo reumato - antirheumatics - Mittel gegen Rheumatismus.

antiseptica (remedia) - vaistai nuo mikroorganizmų veisimosi - antiseptics - antiseptische Mittel keimstiligende, keimtotende Mittel.

aphrodisiaca (remedia) - vaistai, skatinantieji lytinį potraukį - aphrodisiacs - Aphrodisiaca, den Geschlechtstrieb steigemde Mittel.

apis mellifica - bitė - bee - Biene.

aqua - vanduo - water - Wasser.

aqua aromatica - kvėpalai - aromatic water - aromatisches Wasser, Parfum.

aqua calcis. Syn. aqua calcariae. liquor calcis - kalkių vanduo, kalcio hidroksido tirpalas - lime water, liquor calcium hydroxide - Kalkwasser, Liquor Kalziumhydroxydes.

aqua fervida - verdantis vanduo - boiling water - Sud.

aquaticus. Syn. aqueus - vandeninis, vandens - aqueous, aquatic, watery - wasserig.

aquosus - vandeningas - watery - wasserreich.

Argenti nitras. Syn. Argentum nitricum - sidabro nitratas - silver nitrate - Silbernitrat.

Argentum - sidabras - silver - Silber.

aromaticus - kvapus, aromatinis - aromatic - aromatisch.

ars - menas, mokslas - art - Kunst.

artificialis. Syn. factitius - dirbtinis - artificial - künstlich.

assimilatio - supanašėjimas, asimiliacija - assimilation - Assimilation.

Aurum - auksas - gold - Gold.

automaticus - savaimė veikiantis, automatinis - selfacting - selbsttätig, automatisch.

IŠ LIETUVOS VAISTŲ GAMYBOS ISTORIJS

R. Žukienė

Valstybinė respublikinė vaistų tiekimo įmonė "Farmacija"

Lietuvoje, kaip ir visoje Rusijos imperijoje, į kurios sudėtį ji pateko po paskutiniojo Žečpospolitos padalinimo 1795 m., vaistus gaminti medicinos statuto reglamentavimu iki 1898 m. turėjo teisę tik vaistinės ar prie jų esančios laboratorijos. 1898 m. gegužės 11 d. įstatymu "O fabričnom proizvodstve složnych farmacevtičeskich preparatov" buvo leista asmenims turintiems aukštąjį chemijos išsilavinimą ir farmacijos magistrams organizuoti medikamentų gamybą specialiuose fabrikuose, laboratorijose ir chemijos gamyklų ypatinguose skyriuose.

Panaikinus baudžiavą, pradėjo sparčiau augti miestai, vystytis pramonė. Kartu didėjo poreikis vaistams ir vaistinei augalinei žaliavai, nes daugelis vaistų buvo gaminama iš augalų. Todėl buvo būtina plėsti vaistinių augalų supirkimą tiek vidaus rinkos poreikiams tenkinti, tiek eksportui. Lietuvoje, ypač Vilniaus krašte, vaistinių augalų rinkimas turėjo senas tradicijas. Nuo seno buvo garšūs Vilniaus vaistažolių turgūs.

Svenčionių vaistininkas N. Tarasevičius 1883 m. įsteigė vaistinių augalų supirkimo ir perdirbimo punktą, įsigijo vaistažolių pjaustymo, malimo mašinas ir kitus įrenginius. Užveisė vaistažolių plantaciją. Pradėjo gaminti vaistines augalines gydomasias arbatas, produkciją realizuodavo vidaus ir užsienio rinkoje. Plečiantis vaistažolių prekybai, 1924 m. Svenčionyse Tarasevičio įmonėje "Fabrika Ziola Leczniczych Tarasevicki i Synowie" įsikūrė konkurentinė R. Abramovičiaus ir B. Gromovo firma "Ziola Lecznicze". Firmos supirkdavo 120 ir daugiau rūšių augalų, turėjo savo supirkimo punktus daugelyje Lenkijos vietovių, ir rinkai siūlydavo iki 1000 pavadinimų vaistinių augalų preparatų (piautų, maltų augalų ir jų mišinių). Firmos darė gana didelę apyvartą. Doc. E. Kanopkos paskelbtais 1960 m. duomenimis, 1930 metais buvo eksportuota 256,5 t, o 1937 m. net 936,6 t vaistinių augalų ir jų preparatų. Firmos aktyviai dalyvavo tarptautinėse parodose.

19 amžiaus pabaigoje Lietuvoje siautė raupų epidemija. Vilniaus medicinos draugijos nariai - vaistininkai A. Serševskis ir I. Iljaševs kovai su epidemija 1872 m. Vilniuje įkūrė Animalinės vakcinos institutą, kuriame pagaminta vakcina buvo pasiekta 1325 žmonės. Po metų dėl finansinių sunkumų institutas buvo uždarytas. 1886 m. gydytojas P. Bagenskis Vilniuje prie Savičiaus ligoninės įkūrė raupų skiepijimo verslę, kur gamino raupų detritą. 1886 m. pagamino 60 g, o 1891 m. - 1600 gramų. 1897 m.

gydytojas V. Orlovskis Vilniuje įsteigė privačią Pastero stotį, kur buvo skiepijami ligoniai ir iš Kauno, Minsko, Mogiliovo bei kitų gubernijų.

Pirmo pasaulinio karo metu kraštas buvo labai nualintas, siautė badas, plito užkrečiamos ligos, trūko vaistų. V. Mickevičiaus vadovaujama bolševikų vyriausybė 1919 m. kovo 26 d. nutarimu suvisuomeninio medikamentų tiekimo. Vaistų sandėliai (Segal Tupianskij, Andržikovič, Viršubskij) buvo nacionalizuoti, vaistinės municipalizuotos. Nacionalizuotų privačių laboratorijų bazėje organizuojama profilaktinių vakcinų gamyba: raupų detrito, choleros ir vidurių šiltinės, kuriomis skiepijami gyventojai.

1916 m. Kaune Higienos institute buvo pagaminti pirmieji bakteriologiniai preparatai: antirabinė vakcina ir raupų vakcina. Nepriklausomoje Lietuvoje 1920-1940 m. Kauno Higienos institute veikė Pastero stotis, raupų vakcinoms gaminimo skyrius. Ši gamyba padėjo pagrįdą bakteriologinių preparatų gamybai Lietuvoje - Kauno bakteriologinių preparatų įmonei.

Pasibaigus pirmajam pasauliniam karui Lietuva sugrįžo daug farmacininkų, kurie iki tol mokėsi ir dirbo Rusijoje. Buvo atidaryta daug naujų vaistinių, o gydytojų trūko. Vaistinės stokojo darbo gaminti vaistams pagal receptus. Todėl nekuri vaistininkai komerciniais sumetimais pradėjo gaminti patentiką (gatavus vaistus įvairiais pavadinimais) ir kosmetiką. Taip Palangos vaistininkas V. Bertingas gamino garsias "Trejas devynerias", "Essentia cordialis", M. Bregausko vaistinė Jurbarke - vaistus nuo kosulio "Kosulin", K. Mažono vaistinė Skuode ampuliuotus vaistus ir t. t. Didesniuose miestuose verslininkai pradėjo steigti atskiras nuo vaistinių chemijos farmacijos ir kosmetikos laboratorijas. Pradžią padarė bendrovė "Vaistija" Kaune 1921 m. įsteigdama laboratoriją galeno preparatams, patentuotoms vaistams ir kosmetikai gaminti. Tais pačiais 1921 m. lapkričio 15 d. Lietuvos Finansų ministerijos pramonės ir prekybos departamentas išdavė leidimą M. Judasiniui, A. Rozenbergui ir E. Taubmanui atidaryti Kaune, D. Totorių g. je kosmetinė laboratorija, o 1922 m. sausio 22 d. šie piliečiai pas notarą sudarė sutartį "tikslu įsteigti ir eksploatuoti Kaune cheminių laboratorijų ir verstis cheminių ir kitų preparatų prekyba, steigia prekybinę bendrovę pavadinimu "B-vė Sanitas cheminė laboratorija", 1922 m. gegužės 5 d. Sveikatos apsaugos departamentas raštu Nr. 4527 davė leidimą gaminti šioje laboratorijoje 68 tinktūras, 6 mediciniškus spiritus ir kt. Laboratorija plėtėsi

ir jau sekančiais metais joje buvo du skyriai: farmacijos ir parfumerijos. Farmacijos skyriui vadovavo pas Feretną Maskvoje dirbęs provizorius, o parfumerijos - parfumeris Cholenderio firmos Petrograde dalininkas. Laboratorijoje dirbo 12 darbininkų, tačiau darbas buvo primityvus, naudojami paprasčiausi bakai, piltuvai ir t. t. 1924 m. gegužės 13 d. laboratorija "Sanitas" už 70 tūkst. litų buvo parduota vaistų sandėlio savininkams A. Mogilevskui ir I. Pinui. Naujieji savininkai 1930 m. Kaune, Bravoro 4, pastatė naują pastatą, kuriame ir šiandien yra dalis "Sanito" įmonės galeno cecho.

1922 m. Siauliuose prie prov. K. Kazlausko vaistinės atidaroma laboratorija "Galen", kur gaminama specialitetai, tabletės, ampulės, milteliai ir kitos vaistų formos medicinali ir veterinariniai. Ampuliuojama po 1, 2, 5, 10, 25, 50 ir net 500 ml. įvairūs steriliūs tirpalai.

Laboratorių skaičius sparčiai didėja, senosios bankrutuoja, atsidaro naujos. 1923-1930 m. įsteigiamos naujos laboratorijos Vilkaviškyje, Kaune, Klaipėdoje, Ukmergėje ir kt.

1923 m. D. Koganas įsteigia laboratoriją Vilkaviškyje ir gamina preparatą "Almeol", analogišką importuojamajam ir plačiai žinomam preparatui "Amol". 1930 m. laboratorija pereina prov. V. Bartlingo nuosavybėn ir perkeliama į Marijampolę.

1926 m. Sveikatos departamentas davė leidimą įsteigti laboratoriją Telšiuose provizoriui Oskarui Geldneriui, kuri gamina galeno preparatus ir įvairius tabletuotus vaistus.

Savo gaminius kiekviename žurnalo "Farmacijos žinios" numeryje reklamuoja Klaipėdos laboratorija "Pharmakon", kuri gamina daugelį tablečių, specialitetus, preparatą deguonies vonioms gaminti ir t. t.

1926 m. bendrovė "Vaistija" Kaune bankrutavo ir laboratorija perėjo Gerdvilio, Malėlos ir Podliaskio, kurie vertėsi vaistų ir vaistinės reikmenų prekyba, nuosavybėn. Naujieji savininkai laboratoriją modernizavo ir 1935 m. pavadinimą pakeitė į "Chemijos farmacijos laboratoriją GerMaPo".

1928 m. Kaune prie centrinio valdžios vaistų sandėlio buvo įsteigta laboratorija galeno preparatams, tabletėms, ampulėms gaminti.

1930 m. vaistininkas J. Pikas gavo leidimą Kaune įsteigti chemijos farmacijos laboratoriją. Jis nupirko M. Lunco ir N. Kaplano kosmetikos-parfumerijos laboratoriją "Delugan", šiuo vardu pavadinamas naująją laboratoriją. 1932 m. laboratorija buvo perkelta Ukmergėn ir pavadinta "Garinė chemijos farmacijos laboratorija "Delugan". Laboratorija gamina nedideliais kiekiais virš 130 pavadinimų preparatų medicinos ir veterinarijos reikmėms.

1938 m. Lietuvos vaistinių akcinė bendrovė Kaune prie savo vaistų sandėlio atidarė nedidelę laboratoriją "Vaistas" galeno preparatams gaminti. Laboratorija mažytė, užima vos 51 m².

Tačiau didelis laboratorių skaičius didino jų tarpusavio konkurenciją. Siekdamas gauti daugiau pelno ir užkariauti rinką, laboratorijos stengėsi gaminti savo specialius, taip vadinamus "patentuotus" preparatus, medicinos požiūriu nevisada pilnavertius. Dabartinių reikalavimų - ištirti klinikose tokius preparatus, tikrai nebuvo laikomasi. Šie preparatai buvo per spaudžiamai reklamuojami, gydytojams siunčiami pavyzdžiai. Tai sukėlė daugelio vaistinių savininkų nepasitenkinimą, ir jie ne kartą kreipėsi į vyriausybę, prašydami sutvarkyti patentuotų preparatų gamybą.

1937 m. Lietuvos seimas priėmė naują "Vaistinių, vaistų gamybos ir prekybos įstatymą", kurio 66 str. buvo nurodyta, kad "farmacijos chemijos laboratorijos ir vaistų fabrikai turi teisę gaminti galeno preparatus, chemijos produktus, augalines ir gyvulines kilmės preparatus, kosmetiką, mediciniškus muilus ir vaistais impregnuotą tvarstomąją medžiagą. Homeopatiniais vaistais, dozuotiems vaistams, specialitetams, serumams ir vakcinoms, organoterapeutiniams preparatams gaminti reikalingas Vidaus reikalų ministerio leidimas". Įstatymo 67 str. numatė, kad "Farmacijos-chemijos laboratorijos atsako už savo pagamintų specialitetų kokybę ir sudėtį", 77 str. - "Skelbti vaistų veikimą, jų vartojimą ir ligonių gydymą jais galima tik specialinėje medicinos ar farmacijos spaudoje. Skelbiant tai kituose spaudiniuose ar kitu būdu, reikalingas Vidaus reikalų ministerio leidimas. Už šio straipsnio nesilaikymą, Vidaus reikalų ministeris baudžia asmenį arba įstaigą bauda iki 1000 litų".

Iš Lietuvoje veikusių chemijos farmacijos laboratorių didžiausia ir moderniausia buvo "GerMaPo" laboratorija. Joje buvo galenikos, patentikos, ampulių, techniško preparatų, sausos distilacijos produktų, tvarstomosios medžiagos sterilizavimo, parfumerijos ir kosmetikos skyriai. Laboratorija užėmė 618 m², joje dirbo - 48-52 darbuotojai. 1937 m. persikviečiamas iš Prancūzijos inžinierius chemikas-biologas G. Pichon organopreparatų gamybai organizuoti. Laboratorija gamino daugiau kaip 110 specialitetų (tame sk. 29 ampuliuotus preparatus, 33 tabletėmis, 22 skystas formas), galeno preparatus, miltelius, granules, kapsules, vaistingasias arbatas ir kt. preparatus medicinali ir veterinariniai. 1939 m. įmonė realizavo savo gaminių už 830,5 tūkst. litų.

Chemijos farmacijos laboratorija "Sanitas" 1939 m. pardavė savo produkcijos už 896,5 tūkst. litų, laboratorijoje dirbo 45 darbininkai ir tarnautojai, gamino platų įvairių preparatų, tame tarpe daug ampulių, tablečių, Evakučių, miltelių ir kt. asortimentą, kosmetikos ir parfumerijos. Plačiai buvo žinomos pastilės "Salde".

1936 m. Lietuvos farmacijos pramonės įmonės savo gaminius eksponavo tarptautinėje vaistinių augalų parodoje Briuselyje: "GerMaPo" - 53 preparatus, "Galen" - 25 ir "Sanitas" - 2.

1936 m. Lietuvos farmacijos pramonės įmonės savo gaminius eksponavo tarptautinėje vaistinių augalų parodoje Briuselyje: "GerMaPo" - 53 preparatus, "Galen" - 25 ir "Sanitas" - 2.

1935-1936 m. Kauno akcinė bendrovė "Maistas" pradėjo gaminti insulinu masę, kurią eksportuodavo į Daniją. Gatavo insulino preparatai buvo įsivežami iš užsienio.

Laboratorių savininkai ne visi turėjo farmacinį išsilavinimą, todėl vadovauti laboratorijos darbiui samdydavo specialistus, turinčius aukštąjį farmacinį išsilavinimą.

1938 metais nepriklausomoje Lietuvoje veikė devynios chemijos farmacijos laboratorijos: 4 Kaune - Centrinio valdžios vaistų sandėlio, Alekso II, vedėjas prov. J.Kuprevičius, "GerMaPo", Rotušės a. 3, vedėjas chem. vaist. P.Matulevičius, "Sanitas", Bravoro 4, vedėjas prov. Š.Vinžbergas, "Vaistas", Kęstučio 63, vedėjas prov. J.Zemaitis, Klaipėdoje - 3: "Chamonia", Biržos 5, vedėjas prov. B.Vidokleris, "Pharmakon", Turgaus 1-4, vedėjas prov. J.Paškevičius ir "Tema", Turgaus 19, vedėjas prov. J.Plodys, Šiauliuose "Galen", Vilniaus 146, vedėjas chem. vaist. Š.Izraelšteinaitė, Ukmergėje "Delugan", vedėjas chem. vaist. J.Rabinovičius. Šios laboratorijos 1938 m. pagamino farmacinių preparatų už 1.454 tūkst. litų, už 2225,9 tūkst. litų vaistų buvo įsivežama iš užsienio. Lietuva pati pasigamindavo 39,5% reikalingų vaistų, dabar tik 7-8%.

Vilniuje tuo metu veikė nedidelė farmacijos laboratorija "Eska", 1931 m. Vilniaus vajevedos leidimu Nr.640 įsteigta Bazilijonų gatvėje 5a. Laboratorijos savininkai buvo I.Sianko ir Š.Klokas. Laboratorija gamino apie 600 įvairių preparatų, iš jų didelį skaičių intraktų - preparatų iš šviežių nedžiiovintų augalų. Dabar laboratorijos "Eska" vietoje Vilniaus farmacijos fabriko galeno preparatų cechus.

1940 metais Sovietų Sąjungos armijai okupavus Lietuvą, esminiai pasikeitimai įvyko ir Lietuvos farmacijoje. 1940 m. spalio 28 d. Lietuvos TSR Liaudies komisarių tarybos nutarimu Nr.863 "Dėl privačių vaistinių, vaistų sandėlių ir chemijos farmacijos pramonės įmonių nacionalizavimo" buvo pavesta Sveikatos apsaugos liaudies komisariui nacionalizaciją įvykdyti per tris dienas. Prie Sveikatos apsaugos liaudies komisariato farmacijos įstaigoms ir įmonėms tvarkyti buvo įsteigta Vyriausioji farmacijos valdyba, viršininku paskirtas B.Joffe. Nacionalizuotos laboratorijos "Sanitas", "Galen" ir "Delugan" iš pradžių pateko Vietinės pramonės liaudies komisariato, kitos - Sveikatos apsaugos liaudies komisariato žinion ir tik 1940 m. gruodžio 2 d. LTSR LTK nutarimu Nr.389 visos laboratorijos buvo perduotos Sveikatos apsaugos liaudies komisariatui. 1941 m. vasario 25 d. Vyriausiosios farmacijos valdybos viršininko įsakymu Nr.15 nacionalizuotos "GerMaPo", Centrinio valdžios vaistų sandėlio, "Sanito" laboratorijos sujungiamos į "Chemijos farmacijos fabriką Nr.1", laboratorija "Vaistas" dėl mažos darbo apimtys uždaroma. Fabrike dirba 362 darbuotojai, iš jų

256 darbininkai, 30% - administracijos personalas. Fabriko direktorium skiriamas provizoriaus padėjėjas P.Milančiūtė, Šiauliuose paliekama veikti laboratorija "Galen", vedėja - Š.Chaitinienė, Vilniuje dirba laboratorija "Eska", vedėju paskiriamas Š.Klokas. Šių įmonių gamybos planas 1941 metams - 5867 tūkst. rublių.

Sovietų Sąjungai pradėjus karą prieš Lenkiją, Švenčionys okupuojami ir atitenka Sąjungai. Vaistažolių perdirbimo įmonės nacionalizuojamos, perduodamos Visasąjunginiam vaistinių augalų trestui "Lekrastrest".

Vokiečių okupacijos metais Lietuvos farmacijos pramonės įmonės gamina vaistus Lietuvai. "GerMaPo" ir Šiaulių "Galen" denacionalizuojama, Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabrikas perduodamas "Sodybai". Už vaistinių augalų duodami taškai, už kuriuos galima nusipirkti druskos bei pramoninių prekių, todėl vaistinės augalinės žaliavos paruošiama gana daug. Vilniuje prie laboratorijos "Eska", kuri pavadinama "Chemijos farmacijos fabriku Nr.2", organizuojamas dėžučių tepalams gamybos skyrius. Vilniaus 24 veikia skambiu pavadinimu "Die odontologische Fabrik in Vilna" vadinama dantų gydymo reikmenų gamybos įmonėlė, kurioje dirba 5 žmonės.

1944-aisiais mūsų metu Lietuvos vaistų gamybos įmonės labai nukentėjo. Sudegė "GerMaPo", Centrinio valdžios vaistų sandėlio laboratorija, Šiaulių "Galen", buvo sugriautas Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabrikas. Pasibaigus mūsų karam, kad bent minimaliai aprūpinti gyventojus medikamentais, Kaune pradamas darbas "Sanite", kuris SAM VPFV 1944 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu pavadinamas "Chemijos farmacijos fabriku "Sanitas", direktorium paskiriamas S.Kuntoras. Vilniuje pradeda veikti farmacijos fabrikas "Eska", jo direktorius farmacijos magistras R.Gončarenka. Šiauliuose, surinkus darbuotojų išsaugotus kai kuriuos laboratorijos įrengimus, vėl atgaivinama "Galen" laboratorijos veikla. Vedėju skiriamas buvęs ilgametis laboratorijos darbuotojas B.Norvaiša.

1944 metų pabaigoje nedidelė laboratorija galeno preparatams gaminti įsteigiama prie Panevėžio vaistų sandėlio, vedėju paskiriamas J.Pluča.

1945 metų trečiame ketvirtyje SAM Vyriausioji farmacijos valdybai "Lekrastrestas" perdavė, kaip netinkamą eksploatuoti, Švenčionių vaistažolių perdirbimo fabriką su jo pagalbiniu Cirkliškių ūkiu.

Prasideda Lietuvos vaistų gamybos atkūrimas.

Literatūra:

Lietuvos Centrinio archyvo Kauno filialo ir Vyriausiosios farmacijos valdybos archyvo fondai. Lietuvos medicinos, veterinarijos ir farmacijos įstaigų ir personalo sąrašas 1932 m. ir 1938 m., Lietuva skaitmenimis 1918-1928. K. 1929; Lietuvos statistikos metraštis T.12, 1940 m.; Makauskas A. Iš raupų skiepijimo XVIII-XIX a. istorijos Lietuvoje, Kn. iš mokslų istorijos Lietuvoje V.1960; Micelmacheris V. Sveikatos apsauga Lietuvoje 1918-1919 m. V. 1959.

FARMACIJOS KALENDORIUS

1579 - Vilniuje įsteigta akademija ir universitetas (Alma academia et universitas Vilnensis).

1781 - Vilniaus universitetas buvo pavadintas Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės Vyriausioji mokykla (Schola Princeps Magni Ducatus Lithuaniae).

1781 - Vyriausiojoje mokykloje įsteigtas medicinos fakultetas (Collegium medicum).

1784 - Vyriausiojoje mokykloje prof. Juozapas Sartorius pradėjo skaityti medicininės chemijos kursą.

1785 - Prof. J.Sartorius pradėjo skaityti farmacijos kursą.

1798-1803 - Farmacijos kursą skaitė prof. Andrius Sniadeckis.

1803 - Vilniaus Vyriausioji mokykla reorganizuota į Vilniaus imperatoriškąjį universitetą.

1804 - Universiteto vaistinės vedėju skiriamas Jonas Fridrichas Volfgangas (1775-1859).

1805 - Įkuriamas Vilniaus Medicinos draugija, kuriai priklausė ir farmacininkai.

1807-1831 - Farmacijos kursą Vilniaus universitete skaitė J.F.Volfgangas.

1810 - Universiteto medicinos fakultete įsteigiama farmakologijos ir farmacijos katedra; katedros vedėju ir profesoriumi išrinkamas J.F.Volfgangas.

1819 - Įsteigtas Vilniaus Medicinos draugijos farmacijos skyrius.

1820-1822 - Vilniaus Medicinos draugijos farmacijos skyrius leido periodinį leidinį "Vilniaus farmacijos žinyną" ("Pamiętnik farmaceutyczny Wileński").

1822-1824, 1830 - Vilniaus Medicinos draugija leido "Medicinos, chirurgijos ir farmacijos dienyną" ("Dziennik medycyny, chirurgii i farmacyi").

1832 - Uždarytas Vilniaus universitetas. Medicinos fakultetas reorganizuotas į Vilniaus Medicinos-chirurgijos akademiją; joje buvo ruošiami medicinos, farmacijos ir veterinarijos specialistai.

1832-1840 - Botaniką ir farmaciją Vilniaus Medicinos-chirurgijos akademijoje dėstė prof. Stanislovas Batys Gorskis (S.B.Gorski, 1802-1864).

1842 - Dėl studentų opozicijos carinei patvaldybei Vilniaus Medicinos-chirurgijos akademija uždaryta ir vietoj jos buvo įsteigtas medicinos fakultetas Kijevo universitete. Nuo tų metų iki 1920 metų dauguma Lietuvos farmacininkų farmacijos mokslą baigė Rusijos universitetuose.

1919-1939 - Lenkijos okupuotame Vilniuje veikė Stepono Batoro universitetas;

universiteto medicinos fakultete veikė farmacijos skyrius.

1920 - Kaune organizuoti Aukštieji kursai, kuriuose 1921 m. buvo įsteigta ir farmacijos sekcija.

1922 - Kaune įsteigtas Lietuvos universitetas, 1930 m. pavadintas Vytauto Didžiojo vardu. Universiteto medicinos fakultete veikė farmacijos skyrius su farmacijos ir farmakognozijos katedra, kurią organizavo ir jai 1922-1939 m. vadovavo prof. Petras Raudonikis (1869-1950).

1939.XII.15 - Įkuriamas Vilniaus Valstybinis universitetas. Jame 1940-1950 m. veikė farmacijos skyrius.

1946 - Kaune įsteigta Respublikinė farmaceutų mokykla.

1948 - Kaune įsteigta farmacininkų mokslinė draugija, kurios pirmininku buvo išrinktas prof. Kazys Grybauskas.

1948 - Kauno Valst. Vytauto Didžiojo universitete įsteigiamas farmacijos fakultetas su 3 farmacinėmis katedromis. Fakulteto pirmuoju dekanu skiriamas prof. Benediktas Šiaulis (1887-1957).

1949.II.15 - Respublikinė Kauno Farmaceutų mokykla sujungiama su Felčerių-akušerių mokykla, kuri vėliau buvo pavadinta Kauno P.Mažylio medicinos mokykla.

1951.I.1 - Kauno Valst. Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakultetas reorganizuotas į Kauno Valstybinį medicinos institutą su gydomuoju ir farmacijos-stomatologijos fakultetais. Farmacijos-stomatologijos fakulteto dekanu paskirtas prof. B.Šiaulis.

1959-1969 - Prie farmacijos-stomatologijos fakulteto veikė farmacijos neakivaizdinis skyrius.

1968 - Kauno medicinos institute organizuotas farmacijos fakultetas. Fakulteto dekanu paskirtas doc. L.Toliušis (1927-1974).

1975 - Kauno Medicinos institute atidarytas Lietuvos farmacijos muziejus. 1979 m. muziejui buvo suteiktas liaudies muziejaus vardas.

1985 - Farmacijos muziejaus ir KMI istorijos muziejaus bazėje įsteigtas Respublikinis medicinos ir farmacijos istorijos muziejus prie KMI.

1987 - Muziejus perkeltas į restauruotą pastatą Kaune, Rotušės a. Nr.28.

1989.X.23 - Kauno Medicinos institutas reorganizuotas į Kauno Medicinos akademiją.

A.KAIKAIŠIS

KMA Medicinos ir farmacijos istorijos
muziejus

Šeimininkai buvo pasiruošę...

E.Šimkūnaitė

1941-aisiais, vos tik įžengę į kokią Lietuvos miestelį, į buvusias žydų ir ne žydų vaistines užeidavo vokiečių karininkai ar puskarininkai - farmacininkai, nelygu kokia vaistinė buvo, atitinkamas ir užėjusio laipenis. Vieni tik pasižvalgydavo, palygindavo vietovės pavadinimą su įrašu lape, kiti ir ilgiau pasižnekėdavo. Tyfūs ar kalbūs vokiečiai buvo, visi buvo būsimieji savininkai, jau 1940-ais ar 1941-ųjų pradžioje žinoję, kur ir kokia vaistinė gaus užbaigę karą. Gal kalbėsni, o gal ir geriau vaistinės darbą įvertinę, pasakydavo, kad vaistinės vedėjas galėsias ir ateityje dirbti jo - vokiečio, vaistinėje arba, jeigu tarnautoju dirbti nebūnorėsias, gausias gerą rekomendaciją įsigyti ar išsinuomod vaistinę kur pauralėje ar užvolgėje. Jei kas užsimindavo, kad vaistinė būvusi privati, tik nacionalizuota, kad turėtų būti gražinta, vokiečiai atsakydavo ne vienodai: vieni gan rūščiai, negi liaueriams neaišku, kad čia reicho Raumas", kiti patardavo džiaugtis tuom, kad leis dirbti arba duos rekomendacijas, nuolaidžiausieji gan plačiai pasižnekėdavo, kad

veikliems žmonėms turtinguose plotuose galima gerokai praturėti ir parengti dirva naujosios Europos sudarymui, o čia - čia turinti būti tvirta reicho žemė, kad vokiečių nuolimtį reikia padidinti ir pirmiausiai tokiose svarbiose srityse, kaip vaistinės. Žinoma, vaistinės turinčios kokias laboratorijas ar esančios gražiose vietose, jiems patiko kur kas labiau. Pvz., Tauragnų vaistinė nužūrėjęs karininkas pasisakė, neketinas išvykti iš puikiojo Vartburgo, bet vasarai mielai atvyksias su visa šeima, nes puslaukinis karštas esąs labai gražus, tik aptvarkyti jį vokiškai - tvarkingai reikia. Žinoma, įvairius vaistinės darbus išplėsiąs, padidinsias, kad ir Vokietijoje galėtų prekiauti, kur irgi turis vaistinę, kurią paliksias žentui, na, o vaistinės vedėjas galėsias dirbti...

Ir ne tik į vaistines, užeidinėta vokiečių ir į didesnes parduotuves, pienines, dvarus, net palivarkus, t.y. apie 50 ha turinčius ūkius. Nelygu kiek norėjo ir kiek mokėjo susikalbėti, bet visur panašiai jautėsi šeimininkais, turėjo nurodytas vietas.

MŪSŲ DISERTANTAI

Mokslų daktarai-farmacininkai:

Farmacijos mokslų kandidatės:

A. TOLEIKIS

"Šeiminės širdies mitochondrijų energetinės apykaitos ypatumai" (biologijos m. 1989 m.)

A. STANKEVIČIUS

"Orto-hidroksinitrozoarenių, -heteroazenių ir jų skilimo produktų biologikai aktyvių medžiagų sintezėje" (chemijos m. 1989 m.)

R. MARKSIENĖ

"Cheminis-toksikologinis acetoformo tyrimas" (1990 m.)

G. PUODŽIŪNIENĖ

"Proteolitinio fermento procelano vaistų formų technologija ir tyrimas" (1990 m.)

IŠ STUDENTŲ GYVENIMO

Iš kongresų sugrįžus...

Modestas Jocius

Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugijos Prezidentas

1989 metų pabaigoje grupė Kauno Medicinos Akademijos Farmacijos fakulteto studentų nutarė atkurti ikikarinėje Lietuvoje veikusią laisvanorišką, nepolitinę organizaciją - Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugiją, kurios pagrindiniai tikslai yra suburti aktyvius studentus-farmacininkus jų visuomeninėje veikloje, atgaivinti studentiškas tradicijas, palaikyti draugiškus ryšius su analogiškoms organizacijoms užsienyje, o taip pat su federacijomis, vienijančiomis Europos bei viso pasaulio studentus-farmacininkus.

Puiki galimybė užmegzti platesnius kontaktus su mūsų kolegomis užsienyje bei susipažinti su jų veikla buvo šių metų balandžio 1-6 dienomis Olandijoje įvykęs Europos Studentų Farmacininkų Komiteto (ESC) 14-asis kongresas, kuriame dalyvauti buvo pakviestas vienas studentas, mūsų organizacijos narys. Tai buvo pirmasis kongresas, kuriame dalyvavo delegatas iš Lietuvos. Kongresas pasižymėjo savo skaitlingumu: jame dalyvavo 120 delegatų iš 19 Europos valstybių. Europos Studentų Farmacininkų Komitetas, būvęs Tarptautinės Studentų Farmacininkų Federacijos (IPSF) dalimi, 1978 metais atsiskyrė nuo jos ir iki šiol dirba bei rengia kasmetinius kongresus kaip savarankiška organizacija. Abi organizacijos palaiko glaudžius ir draugiškus ryšius. Pagrindinė kongreso dalis - Generalinė Asanblėja, kurios metu buvo sprendžiamos per metus iškilusios problemos, priimami nauji nariai, svarstomos vadovybės ataskaitos. Buvo surengtos kelios paskaitos, kurias skaitė Olandijos ir Belgijos mokslininkai. Pagrindinė paskaitų tema buvo "Europos Bendrija ir farmacija". Viena kongreso diena buvo skirta diskusijoms apie specializacijos reikalingumą studijuojant farmaciją. Kokia ji turėtų būti: laisvanoriška ar būtina, ar ją praversti reiktų studijų eigoje ar po jų, o taip pat farmacijos studijų struktūros suvienodinimo galimybės visose Europos Bendrijos šalyse. Diskusijų metu kongreso dalyviai suformulavo išvadas, kurias ESC Prezi-

dentė G. Ingvarsson (Švedija) pristatys Tarptautinės Farmacininkų Federacijos kongrese Vašingtone šių metų rugsėjo mėnesį. Paskutinėmis dienomis didelį dalyvių susidomėjimą sukėlė naujos vadovybės rinkimai bei sekančio kongreso, kuris įvyks Helsinkyje, rengėjų kvietimo žodis.

Kongreso metu buvo rengiamos ekskursijos į muziejų-botanikos sodą, kuriame buvo demonstruojamos geriausios tulpių, narcizų, hiacintų, įvairių dekoratyvinių augalų veislės. Viena diena buvo skirta kelionei į Amsterdamą bei Utrechtą. Nepamiršti buvo studentiški renginiai, kuriuose kongreso dalyviai galėjo artimiau pažinti vienas kitą, daugiau sužinoti apie farmacijos mokymą įvairiose šalyse, o taip pat apie įvairių tautų tradicijas bei papročius.

Kelionės į Olandiją metu visų pirma buvo susipažinta su Europos Studentų Farmacininkų Komiteto struktūra bei veikla, aptartos mūsų draugijos įstojimo į šią organizaciją galimybės, užmegzti draugiški ryšiai su Švedijos bei Suomijos studentais, susitarta dėl studentų delegacijų apsilankymo tarp Hradec Kralove universiteto (ČSR) ir Kauno Medicinos Akademijos.

Skirtingai nuo Europos Studentų Farmacininkų Komiteto, pirmieji kontaktai su Tarptautine Studentų Farmacininkų Federacija buvo užmegzti jau praeitais metais Vienoje vykusiame kasmetiniame kongrese, kur dalyvavo vienas mūsų draugijos narys. Šiemet liepos 30 - rugpjūčio 8 dienomis jau 37-asis IPSF kongresas vyko Maltoje. Ypatingu iškilmingumu pasižymėjo atidarymo ceremonija, kurioje dalyvavo Tarptautinės Farmacininkų Federacijos atstovai, Maltos Universiteto farmacijos fakulteto vadovybė bei Maltos Respublikos Prezidentas. Pagrindinis mano vizito tikslas buvo atstovauti mūsų draugijai, kaip nacionalinę Lietuvos organizaciją, primant ją į Tarptautinę Studentų Farmacininkų Federaciją. Malonūs buvo balsavimo rezultatai: iš 18 valstybių 17 balsavo už ir tik 1 (Gana) susilaikė. Nors

IPSF yra nepolitinė organizacija, bet kartu buvo malonu jausti pasaulio valstybių palankumą mūsų šaliai kaip suvereniai valstybei. Pristatant Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugiją buvo padarytas pranešimas apie jos istoriją bei veiklos perspektyvas įstojus į IPSF, farmacijos mokymo problemai Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe.

Viena kongreso diena buvo skirta simpoziumui tema "Vaistų terapijos efektyvumo finansinis aspektas", kuris vyko Maltos universitete. Pertraukoje tarp paskaitų ir diskusijų vyko paroda, kurioje dalyvavo farmacinę produkciją gaminančios firmos. Kongreso organizatoriai surengė mokslines diskusijas, kurių metu dalyviai galėjo pagilinti žinias šiomis temomis:

1. Farmacija veterinarijoje bei žemės ūkyje. Vaistų veikimas ne tik žmonėms, bet ir gyvuliams, vaisių ligos, teisingas pesticidų vartojimas, farmacininko darbinės veiklos plėtimas - tai pagrindinės paliestos temos.

2. Etika farmacijoje. Farmacininko veikla atsižvelgiant į farmacinę teisę, jo santykiai su ligoniu, profesinis atsakingumas - šios temos buvo nagrinėjamos diskusijoje.

3. Odos priežiūra ir apsauga. Malta - ypatingai saulėta šalis, todėl ši diskusija buvo ypač populiari. Kaip odą veikia saulės radiacija, odos vėžio pavojus, farmacininko pozicija sveiko įdegimo propagavimas - pagrindinės diskusijos temos.

4. Ligoninių gydymas bei priežiūra ir IPSF 10 metų planas. Šios temos buvo nagrinėjamos siaurame klausytojų rate.

Nors susirinkimai ir diskusijos užimdavo didžiausią laiko dalį, tačiau nebuvo užmirštas ir dalyvių poilsis, juo labiau, kad kongresas vyko egzotiškoje ir nuostabioje saloje, Viduržemio jūros centre. Buvo organizuojamos ekskursijos po salą: aplankėme ne tik architektūros įžymybes, bet ir unikalias gamtos vietas.

Lietuvos studentai farmacininkai plečia savo ryšius su savo kolegoms užsienyje. Žinant, kokios yra jų problemos, kokias yra farmacijos mokymo struktūra, koks yra farmacinio darbo organizavimas užsienio šalyse, įgytą patirtį bus lengviau pritaikyti Lietuvoje. Dirbant kartu su viso pasaulio studentais farmacininkais prasiplys mūsų akiratis, įgysime daugiau žinių, kurias galėsime pritaikyti tolesniame darbe.

Kongreso dalyviai Olandijoje

BECLOMET

Sinonimai: Beclometasone dipropionate, Bekdametazon.

Glikokortikoidų preparatas, aerozolis inhaliacijoms, kurio 1 ml yra 1 mg veikliosios medžiagos - beclometazono dipropionato. 10 ml flakone yra 200 dozių po 50µg. Beklometazono dipropionatas - sintetinis steroidinis hormonas, panašus į betametazoną, jo molekulėje 9-oje pozicijoje vietoje chloro atomo yra fluoro atomas. Preparatas pasižymi stipriu vietiniu priešuždegiminiu veikimu, neturi mineralokortikoidų efekto, jo bendras sisteminis veikimas žymiai mažesnis negu deksametazono ar betametazono. Patekęs aerozolio pavidale į plaučius, veikia gleivinių ląstelių membraną. Kaip ir kiti kortikosteroidai, slopindamas uždegimą, mažina gleivinių sekreciją, bronchų konstrukciją bei pabrėžimą, todėl vartojamas astmai gydyti. Skiriant terapines dozes, preparatas tik nežymiai rezorbuojasi, todėl nebūna kortikosteroidams būdingų pašalinių reikšmingų (organizmo atsparumo infekcijoms sumažėjimo, natrio ir vandens susilaikymo, žaizdų gijimo sulėtėjimo, skrandžio opaligės paūmėjimo, osteoporozės ir kt.).

Vartojimas. Beklometo aerozolis taikomas ilgalaikiam ir reguliariam astmos gydymui. Terapinis efektas pasireiškia tik po kelių dienų. Preparatas netinka ūminių astmos priepolių kupiravimui.

COMBUTOL

Sinonimai: Ethambutol hydrochloride, Myambutol, Ethambutol, Diambutol, Tibutol.

Savybės. Kombutolio veiklioji medžiaga - etambutolio hidrochloridas. Tai 2,2-etiendiamino - di-1-butanolio hidrochloridas - balti bekvapiai kartaus skonio kristaliniai, higroskopiniai milteliai.

Efektívus sintetinis prieštuberkuliozinis bakteriostatinis vaistas. Slopina mikobakterijų dauginimąsi, įsiterpdamas į jų RNR sintezę. Jei preparatas vartojamas vienas, gali išsivystyti bakterinis rezistentiškumas.

Lengvai rezorbuojasi iš virškinimo trakto (75-80%), gerai pasiskirsto organizmo audiniuose ir skysčiuose. Aukšta preparato koncentracija būna eritrocituose (net 2 kartus viršija koncentraciją plazmoje), inkstuose, plaučiuose, seilėse ir šlapime. Praeina pro placentos barjerą ir patenka į motinos pieną, tačiau į meninginę sritį neprasiskverbia. Maksimali koncentracija serume būna po 2-4 valandų ir yra proporcinga suvartotai dozei. Metabolizuojasi kepenyse. Pūsinės eliminacijos periodas 3-4 valandos, o jei pažeista inkstų funkcija - 8 valandos. Per 72 valandas iš organizmo didžioji dalis (apie 80%) pasišalina per inkstus, o apie 20% nepakitusio išsiskiria per virškinimo traktą su išmatomis.

Geral toleruojamas, ypač vartojant mažas dozes. Nepageidautinų sąveikų su kitais preparatais nenustatyta.

Vartojamas nuo tuberkuliozės, tačiau tik derinant su kitais prieštuberkulioziniais vaistais. Taip pat skiriamas tais atvejais, kai kitiems vaistams išsivystė rezistentiškumas.

DEPO - MEDROL

Sinonimas: Methylprednisolone acetate

Savybės: Sterili vandeninga suspensija injekcijoms. Mililitre yra 40 mg veikliosios medžiagos - metilprednizolono acetato, 29 mg polietilenglikolio, 6,7 mg natrio chlorido ir 0,19 mg konservanto - miristilgama-pikolinchlorido.

Metilprednizolonas sintetinis gliukokortikoidas, pasižymintis priešuždegiminiu, priešalerginiu ir metabolitiniu veikimu. Už prednizoloną 1,5 karto aktyvesnis. Terapinės dozės mineralokortikoidų veikimo neturi.

Depo - Medrolis rezorbuojasi lėtai, todėl veikia ilgai. Injekuojamas į sąnarius, bursas, raumenis ir pažeistas odos vietas. Į veną leisti negalima. Rekomenduojamas, jei reikalingas greitas vietinis efektas arba sisteminis gydymas, kai ligonis negali gerti tablečių, būtina didesnė vaisto dozė ar ilgai trunkantis veikimas.

Vartojamas tais atvejais, kai indikuotinas gydymas kortikosteroidais. Injekuojamas į raumenis nuo antinksčių žievės nepakankamumo, reumatinių, kolageninių, odos, alerginių, akių, respiracinių, kraujų, navikinių ligų, išsėtinės sklerozės; leidžiamas į sąnarius ar bursas nuo poliartrito, bursito, epikondilito, tendovito, tendovaginito, į pažeistą odą nuo dermatitų, lokalizuoto neurodermito, plokščiosios kerpligės, monetinės egzemos, nuplikimo, vabzdžių įkandimo; klizmomis nuo opinio kolito.

Vartojimo būdas ir dozės. Dozės nustatomos individualiai pagal ligos pobūdį. Injekuojant į sąnarius, dozė parenkama pagal sąnario dydį ir ligos sunkumo laipsnį. Rekomenduojamos vienkartinės dozės į didelius (kūbo, kulkšnies, peties) sąnarius: 20-80 mg (0,5-2 ml), į vidutinio dydžio (alkūnės riešo) sąnarius - 10-40 mg (0,25-1 ml), į mažus (pirštų, delno, raktikaulio) - 4-10 mg (0,1-0,25 ml) metilprednizolono acetato. Injekuojant į sąnarį gali būti vartojami vietiniai anestetikai. Tačiau Depo-Medrolis negalima praskiesti ar viename švirkšte maišyti su kitais vaistais. Injekciją turi daryti patyręs gydytojas specialistas, prisilaikydamas aseptikos. Po injekcijos uždedamas sterilus tvarstis.

Injekcijos gali būti kartojamos po 1-5 ar daugiau savaičių. Injekuojant saugoti, kad preparatas nepatektų į veną ar ant odos. Gydant bursitą, injekuojama į sausgyslės makštį 4-30 mg (0,1-0,75 ml). Odos ligų gydymui, aseptiškai apdorojus odą 70 etilo alkoholiu, į pažeistą odos vietą injekuojama 20-60 mg (0,5-1,5 ml) metilprednizolono acetato.

Vartojimo būdas ir dozės. Suaugusiems skiriama po 2 inhaliacijas (100 µg) 3-4 kartus per dieną. Pradedant gydymą, galima skirti 600-800 µg per dieną, po to dozę mažinti. Vaikams palaikomoji dozė - po 1-2 inhaliacijas 2 arba 4 kartus per dieną. Maksimali dienos dozė suaugusiems - ne daugiau 20 inhaliacijų (1 mg), vaikams iki 12 m. - 10 inhaliacijų (0,5 mg). Ligoniai, kurie anksčiau gydėsi kortikosteroidais arba AKTH, turi vartoti juos dar savaitę kartu su beklometu, vėliau jų dozė palaipsniui mažinama.

Pašaliniai reiškiniai. Rekomenduojama beklometo dienos dozė (400 µg) astmos gydymui paprastai neslopina antinksčių žievės veiklos. Jei anksčiau buvo vartojami kortikosteroidai, gydanč beklometu gali atsirasti alerginio rinito požymiai arba alerginis berimas. Kai kuriems ligoniams gali užkilti balisas, kartais atsiranda burnos arba nosiaryklės kandidozė. Šie reiškiniai išnyksta vartojant priešgrybelinius preparatus ir nenutraukus gydymo beklometu. Kandidozinių infekcijų profilaktikai po kiekvienos inhaliacijos reikia skalauti burną vandeniu.

Kontraindikacijos. Atsargiai skirti preparatą ligoniams, sergantiems TBC bei moterims pirmus 3 nėštumo mėnesius.

Išleidžiamas aerozoliniais balionėliais, turinčiais 200 dozių (po 50 µg), su specialiais dozatoriais.

Laikomas ne aukštesnėje kaip 30° temperatūroje. Tinkamumo laikas 3 m.

Importuojamas iš Suomijos.

Literatūra. "Orion-Pharmaceutica" firmos informacinė medžiaga.

Dozės. Nuo tuberkuliozės negydytiems ligoniams skiriama 1 kartą per dieną po 15 mg/kg kūno svorio, o gydytiems - po 25 mg/kg 60 dienų kartu su kitais prieštuberkulioziniais vaistais. Po to pereinama prie palaikomosios 15 mg/kg dozės. Visa dienos dozė išgeriama iš karto nepriklausomai nuo valgymo.

Pastaba. Atsargiai vartoti sergant podagra, inkstų ligomis ir jei yra regėjimo funkcijos pažeidimai. Gydymo metu reikia nuolat stebėti ar nenusiplėnė regėjimas, nesumažėjo regėjimo laukas, nepakitę raudonos / žalios spalvos jutimas.

Pašaliniai reiškiniai: galvos svaigimas, virškinimo sutrikimas, kepenų funkcijos pažeidimas. Paūmėjo podagra, kartais galimi laikini regėjimo sutrikimai, gali išsivystyti regos nervo uždegimas.

Kontraindikacijos. Padidėjęs jautrumas preparatui, inkstų nepakankamumas, podagra, regėjimo pažeidimai, katarakta, regos nervo uždegimas, akių uždegimas.

Neskiriamas vaikams, nėščioms ir žindančioms kūdikių moterims.

Išleidžiama: tabletėmis po 100, 400 ir 1000 mg, supakuotomis po 100.

Laikomas B spintoje, kambario temperatūroje.

Importuojamas iš Indijos.

Išduodamas pagal receptą.

Literatūra. Firmos "Lupin Laboratoris Limited" informacinė medžiaga.

Jei pažeidimo plotas didelis, pakartotina švirkščijama 20-40 mg (0,5-1 ml). Paprastai skiriamas 4 injekcijų kursas su intervalais pagal ligos pobūdį. Negalima injekuoti į sveiką odą ir svarbu neviršyti nustatytos dozės. Sisteminiame gydyme, jei ligonis vaistų negali priimti į vidų, kas 24 val skiriama injekcija į raumenis tokio metilprednizolono acetato kiekio, kiek ligonis turėtų jo išgerti per dieną tabletėmis. Jei reikalingas ilgai trunkantis veikimas, dienos dozė dauginama iš 7, ir šis kiekis injekuojamas vieną kartą per savaitę. Pacientams, kuriems yra adrenogenitalinis sindromas pakanka vienos 40 mg (1 ml) injekcijos per dvi savaites. Nuo reumatoidinio poliartrito savaitės vienkartinė dozė yra 40-120 mg (1-3 ml), nuo odos ligų 40-120 mg 1-4 savaites, injekuojant kas savaitę, nuo seborėjinio dermatito pakanka 80 mg per savaitę. Efektas pasireiškia po 8-12 valandų.

Pastaba. Depo-Medrolis injekuojamas giliai į sėdmenų raumenį, švirkšti atsargiai, kad nepatektų po oda. Depo-Medrolis netinka gydyti ūminėms ligoms. Jei ligoniui, gydanč preparatu, reikia daryti operaciją, išsivysto sunki infekcija ar įvyksta trauma, būtina nedelsiant skirti palaikomąjį gydymą kortizonu ar hidrokortizonu. Depo-Medrolį galima skirti tik tada, kai ištiriama ligonio reakcija į adrenokortikoidinių hormonų veikimą. Gali pablogėti sergančių diabetu, hipertenzija ar širdies nepakankamumu, stovis. Vartojant preparatą patartina valgyti daugiau baltymų turintį maistą, nes dažnai sutrinka baltymų įsisavinimas. Jei pykina, patariama gerti askorbininės rūgšties preparatus.

Pašaliniai reiškiniai: Elektrolitų apykaitos sutrikimas, baltymų pasisavinimo sumažėjimas, kaulų trapumas, lūžiai, paūmėjimas opaligės, aseptinės šlaunies nekrozės, hiperglikemija, gliukozurija, kraujospūdžio didėjimas, psichozė, pankreatitas, smulkios kraujosrūvos, lėtinų infekcinių ligų paūmėjimas, vidinio kaukolelės spaudimo didėjimas, nemiga, neramumas, galvos skausmai ir svaigimas, prakaitavimas, veido paraudimas, netolygus riebalų pasiskirstymas organizme. Pašaliniai reiškiniai, nutraukus preparato vartojimą, praeina.

Kontraindikacijos: Keratitas, psichozės, Kušingo sindromas, osteoporozė, opaligė, inkstų nepakankamumas, polinis trombozėms, diabetas, hipertenzija, ūminės infekcinės ligos, grybelinės infekcijos, divertikulas. Nėštumas.

Išleidžiama: ampulėse ar flakonuose po 1,2,5 ml. Gauname po 1 ml.

Importuojama iš Belgijos, Indijos ar Turkijos, kur yra firmos "Upjohn" įmonės.

Literatūra: Firmos "Upjohn" (JAV) informacinė medžiaga.

NIRYPAN SOLUBILE FORTE

Sinonimai: Methyprednisolon natri succinas, Solu-Medrol, Solu-Medrone, Urbason solubile.

Savybės. Sintetinis tirpus gliukokortikoidų preparatas injekcijoms. Ampulėje yra 331,48 mg sausos veikliosios medžiagos - 6-metilprednizolono natrio sukcinato, kuris atitinka 250 mg metilprednizolono.

Labai svarbus vaistas šoko terapijai. Stiprus priešalerginis preparatas, mažina smegenų edemą, audinių hipoksiją, gerina ląstelių metabolizmą, normalizuoja kraujagyslių tonusą. Veikimo pobūdžiu artimas prednizolonui, tačiau už jį veikia aktyviau, beveik neturi mineralokortikoidų savybių.

Vartojimas. Jei indikuotini kortikosteroidai, kai gresia pavojus gyvybei (šokas, Adisono ligos krizė, astmos priepoliai, Waterhouse-Fridrichsen sindromas, imuninė krizė po organų transplantacijos).

Vartojimo būdas ir dozės. Prieš vartojimą ampulės turinys ištrinamas 5 ml distiliuoto vandens. Lėtai (ampulė per 2 minutes) suleidžiama į veną.

Jei yra anafilaksinis šokas arba prasidėjęs hipovoleminis šokas, suleidžiama 250-500 metilprednizolono (1-2 nripano ampulės). Jei reikia, dozę galima pakartoti.

Nuo kardiogeninio šoko, septinio ar sunkaus laipnio hipovoleminio šoko rekomenduojama iš karto suleisti 30 mg/kg kūno svorio (1000-2000 mg metilprednizolono, jei ligonio svoris 60-70 kg), t.y. 4-8 nripano ampulės. Šią dozę galima pakartoti po kelių valandų, jei ligonio būklė nepagerėja. Kartu skiriami ir kiti vaistai: antibiotikai, analgetikai, plazmos pakaitalai ir kt.

Gydant Adisono ligą arba Waterhouse-Fridrichsen sindromą, kartu reikia skirti mineralokortikoidus.

Pagamintą nripano tirpalą reikia tuoj pat suvartoti. Negalima preparatą maišyti vienam su kitais vaistais, nes gali iškristi nuosėdos. Taip pat negalima pridėti infuzinių ar perfuzinių tirpalų, nei naudoti infuzines sistemas.

NITROGLYCERINUM, SOL. CONC. 1 % PRO INJECTIONIBUS

Sinonimai: Nitroglycerin, Nitroglycerol, Glyceryltrinitrat, Glonoinum.

Savybės. Skaidrus bespalvis skystis, kurio mililitre yra 10 mg, o 2 ml ampulėje 20 mg nitroglicerino.

Nitroglicerinas - glicerino trinitratas. Medicinos praktikoje vartojamos: trumpo veikimo formos (tabletės, aliejinis tirpalas želatinos kapsulėse ir alkoholinis tirpalas), prailginto veikimo (trinitrolongas ir nitrogranulogas) ir nitroglicerino 1 % koncentruotas tirpalas injekcijoms į veną.

Nitroglicerinas lengvai rezorbuojasi per odą ir gleivines. Laikant tabletes ir kapsules po liežuviu ar išgėrus jo tirpalo, greitai patenka į kraują ir veikia po 1-2 min. Veikimo efektas trunka 20-30 min., o po 45 min. kraujyje jo jau nerandama.

Vartojamas nuo stiprių ir ilgalaikių išeminių skausmų krūtinėje dėl miokardo infarkto bei nestabilios stenokardijos, nuo širdies nepakankamumo, nuo hipertenzijos operuojant širdį ar kitus organus.

Vartojimo būdas ir dozės. Vartojamas tik stacionaruose. Skiriamas į veną infuzijų būdu, individualiai nustatant lašinimo greitį. Prieš vartojimą 1 ml 1 % nitroglicerino koncentrato praskiedžiama 100 ml izotoninio NaCl tirpalo (2 ml ampulė praskiedžiama 200 ml). Gaunamas 0,01 % tirpalas, kurio 1 ml yra 100 µg nitroglicerino. Intraveninę infuziją reikia pradėti lašinant labai mažu greičiu. Pradinis lašinimo greitis - 25 µg/min. (1 ml 0,01 % tirpalo

PROFASI

Sinonimai: Gonadotropinum chorionicum, Gonadotrophin chorionic.

Chorioninio gonadotropino preparatas injekcijoms.

Sterilius liofilizuoti milteliai ampulėse, kurių veiklioji medžiaga - chorioninis gonadotropinas. Tai didelės molekulinės masės proteidas, išskiriamas iš nėščių moterų šlapimo.

Organizmo lytiniam vystymuisi ir produkinei funkcijai būtina normali gonadotropinių hormonų sekrecija. Dėl jų trūkumo organizme atsiranda patologiniai nukrypimai, todėl būtina ligoniu skirti šių hormonų arba jų analogų preparatus. Gonadotropiniai hormonai reguliuoja moters folikulų ir geltonkūnio funkciją bei vyrų spermatogenezę. Chorioninis gonadotropinas pasižymi tokia pat biologiniu aktyvumu kaip ir hipofizės liuteinizuojantis hormonas, skatina folikulų subrendimą ir geltonojo kūno susidarymą kiaušidėse. Jo aktyvumas nustatomas biologiniu būdu ir išreiškiamas tarptautiniais vienetais (IU).

Pašaliniai reiškiniai. Gali padidėti cukraus lygis kraujyje. Vartojant ilgą laiką, gali išsivystyti antrinių nepakankamumas, Icenko-Kušingo sindromas, opaligė, osteoporozė, sumažėti gliukozės utilizacija, pasipriešinimas infekcijoms, padidėti kraujospūdis ir akies spaudimas, atsirasti psichikos sutrikimai, aseptinė kaulų nekrozė, katarakta, vaikams sutrikti augimas. Gali būti ir kitos charakteringos gliukokortikoidams komplikacijos.

Kontraindikacijos. Jei gyvybei gresia pavojus, vienkartinę dozę ar trumpų kursų skyrimui kontraindikacijų nėra.

Ilgą laiką vartoti nripa negalima, jei yra opaligė, osteoporozė, trombozė, psichiniai sutrikimai, amebiazė, sisteminė grybelinė ligos, polliomielitas, Herpes simplex, Herpes zoster, Varicellae.

8 savaites prieš vartojimą ir 2 savaites po vartojimo negalima skiepyti, o po BCŽ vakcinas turi būti praėję metai. Sergant diabetu, būtina pastoviai tikrinti cukraus lygį ir koreguoti priešdiabetinių preparatų dozes.

Negalima skirti nėščioms moterims ir vaikams.

Išleidžiamas ampulėmis po 250 mg sausoje medžiagoje (metilprednizolono) ir po 5 ml distiliuoto vandens.

Importuojamas iš Jugoslavijos, kur gaminamas kartu su Vokietijos firma "Hoechst".

Literatūra. Firmos "Jugoremedija-Zrenjanin" informacinė literatūra.

per 4 min. arba 5 lašai per min.). Greitis reguliuojamas atsižvelgiant į efektą ir arterinį spaudimą, kuris gali sumažėti 10 - 25 %, bet neturi būti žemesnis kaip 90 mm Hg. Nesant efekto ir jei yra leistinas arterinio kraujospūdžio lygis, infuzijos greitis didinamas kas 15 - 20 min. po 25 μ g (min. Pirmą kartą padidinus lašinimo greitį, per 4 min. sulašinama 2 ml 0,01 % tirpalo (arba 10 lašų per min.), po antro padidindama - 3 ml per 4 min. (arba 15 lašų per min.), po trečio lašinimo greičio padidindama per 4 min. sulašinama 4 ml, t. y. 20 lašų per min. Infuzijos greitis neturi viršyti 100 μ g (1 ml) per minutę, o jei efekto nebūna ir leidžia kraujospūdžio lygis, infuzijos greitį galima padidinti tik iki 300 - 400 μ g (3-4 ml) per minutę. Toliau didinti infuzijos greitį netikslinga, o jos trukmė priklauso nuo klinikinių indikacijų.

Pašaliniai reiškiniai: Galvos svaigimas, svaigimas, karščio jutimas, silpnumas, sumažėjęs arterinis kraujospūdis. Jei infuzijos metu labai sumažėja (žemiau 90 mm Hg) arterinis kraujospūdis, infuziją reikia nutraukti, nuleisti ligonio lovos galvūgalį žemyn, o kojas pakelti. Nutraukus infuziją, po 15 - 20 min. arterinis kraujospūdis normalizuojasi ir galima vėl pradėti infuziją, nustatant jos greitį iš naujo. Arterinio kraujospūdžio korekcijai galima skirti mezatoną, o hipotenzijos profilaktikai būtina infuzijos greitį nustatyti individualiai. Arterinis kraujospūdis gali sumažėti ne tik nustatant infuzijos greitį, bet ir vėliau. Todėl per visą laiką, ne rečiau kaip 3-4 kartus per valandą, turi būti tikrinamas arterinis kraujospūdis.

Kontraindikacijos: galvos smegenų kraujotakos, padidėjęs kaukolės vidinis spaudimas, ryški hipotenzija, individualus netoleravimas, glaukoma (esant aukštam vidiniam akispūdžiui).

Išleidžiamas nitroglicerinas ampulėmis po 2 ml 1 % koncentruoto tirpalo.

Laikomas tamsioje vėsioje vietoje, toli nuo ugnies. Sąrašas B.

Gaminamas SSSR.

Literatūra. 1989 09 22 SSSR SAM Farmakologijos komiteto patvirtinta instrukcija.

Vartojamas kriptorchizmo, hipogonadizmo, hipogonadotropinio eunuchoidizmo, oligomenorėjos, menoragijų, funkcinų hemoraginių metropatijų gydymui, taip pat gresiančio aborto bei persileidimo atvejais.

Vartojimo būdas ir dozės. Vartojamas injekcijoms į raumenis. Profazi tirpalai neparvarūs, todėl gaminami prieš vartojimą, liofilizuotus miltelius ištirpinant steriliame tirpiklyje. Dozės parenkamos individualiai.

Nuo kriptorchizmo, hipogonadizmo ir hipogonadotropinio eunuchoidizmo leidžiama po 1 ampulę (po 500 arba 1000 IU) kas antrą dieną ilgą laiką. Kad išvengtų priešlaikinės lytinės brandos, vartojant preparatą, pacientus, ypač jaunuolius, būtina atidžiai stebėti.

Oligomenorėja gydoma 1 savaitę prieš menstruaciją kasdien leidžiant po 1 ampulę (1000 IU).

Nuo menoragijų ir funkcinų hemoraginių metropatijų, antroje menstruacinio ciklo fazėje, kasdien leidžiama po 1 ampulę (1000 IU).

Didesnės profazi dozės (2000 ir 5000 IU) gydytojas skiria tik ypatingais atvejais.

Jei grėsia abortas, galima leisti 2 kartus per dieną po 5000 IU, kol praeina pavojus. Po to reikia sumažinti dozę ir tęsti gydymą leidžiant po 1000 IU 2 kartus per savaitę.

Nuo besikartojančio persileidimo pirmus 2-3 nėštumo mėnesius leidžiama po 5000 IU kas antrą dieną, kitus 2 mėnesius - po 1000 IU.

Gaunamas ampulėmis po 500, 1000, 1500 IU liofilizuoto chorioninio gonadotropino, supakuotomis po 3, su 3 ampulėmis sterilaus tirpiklio po 1 ml.

Importuojamas iš Italijos.

Literatūra. "Serono" firmos informacinė medžiaga.

Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugija Įstatai

I. Bendrieji nuostatai.

1. Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugija (LSFD) yra laisvanoriška, savarankiška visuomeninė organizacija. Į ją savanoriškai vienijasi Lietuvos studentai farmacininkai, nepriklausomai nuo tautybės, politinių ar religinių įsitikinimų. Savo veikloje draugija vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, kitais įstatymais ir šiais įstatais.

2. Draugijos būstinė - Kauno Medicinos Akademija. Jos adresas: Mickevičiaus 9, 233000, Kaunas.

II. Draugijos tikslai.

1. Siekti, kad kiekvienas draugijos narys ugdytų savo asmenybę, etinius ir humanitarinius įgūdžius, įgytų maksimalias profesines žinias ir taptų geru specialistu.

2. Atstovauti LSFD narius ir padėti ginti jų interesus.

III. Draugijos uždaviniai.

1. Dalyvauti studijų programų ir proceso tobulinime, atsižvelgiant į užsienio šalių patirtį.

2. Skatinti LSFD narius studijuoti užsienio farmacijos literatūrą bei mokytis užsienio kalbos.

3. Palaikyti ryšius su kolegomis tautiečiais, gyvenančiais už Lietuvos ribų, bendradarbiauti su kitų šalių nacionalinėmis ir tarptautinėmis studentų farmacininkų organizacijomis. Skatinti LSFD narius dalyvauti užsienio šalių farmacijos kongresuose, įskaitant Tarptautinės Farmacijos Studentų Federacijos forumus.

4. Skatinti LSFD narius tobulinti savo žinias užsienio aukštosiose mokyklose, farmacijos įmonėse ir įstaigose.

5. Bendradarbiauti su Lietuvos Farmacijos Sąjunga jos mokslinėje-praktinėje veikloje.

6. Dalyvauti farmacinėje spaudoje.

7. Rūpintis savo draugijos narių socialiniais-ekonominiais reikalais.

IV. Draugijos narystė.

1. Draugijoje yra tikrieji nariai, nariai - filisteriai, nariai - rėmėjai ir garbės nariai.

2. LSFD tikruoju nariu gali būti kiekvienas studentas farmacininkas, aktyviai dalyvaujantis LSFD veikloje, pripažįstantis draugijos įstatus ir mokantis nario mokesčių.

3. LSFD nariu - filisteriu gali būti kiekvienas draugijos narys 4 metai po fakulteto baigimo ir mokantis nario mokesčių.

4. LSFD nariu - rėmėju gali būti asmenys ar

visuomeninės organizacijos, remiančios LSFD ir jos veiklą.

5. LSFD garbės nariu laikomas asmuo, nusi-pelnęs farmacijos mokslui ir dalyvaujantis LSFD veikloje.

6. Sprendžiamąjį balsą draugijos visuotiniame susirinkime turi tikrieji nariai. Nariai - rėmėjai, nariai - filisteriai ir garbės nariai turi patariamąjį balsą.

7. Naujus narius priima LSFD taryba. Narystė nutraukiama:

- nesumokėjus metų bėgyje nario mokesčio,

- LSFD tarybai pripažinus nario veiklą neatitinkamą LSFD įstatų.

8. Draugijos tikrasis narys turi teisę rinkti ir būti išrinktas į vadovaujantį draugijos organą.

Draugijos tikrasis narys ir narys - filisteris turi teisę:

- gauti norimą informaciją apie draugijos veiklą,

- išstoti iš draugijos, pranešęs apie tai tarybai,

- naudotis draugijos lėšomis.

9. Draugijos tikrasis narys ir narys - filisteris privalo:

- laikytis draugijos įstatų,

- aktyviai dalyvauti draugijos veikloje,

- mokėti nario mokesčių.

10. Nariai - rėmėjai ir garbės nariai turi teisę dalyvauti draugijos veikloje ir gauti jos humanitarinę pagalbą.

V. LSFD organizacinė struktūra.

Draugijos veiklą savo kompetencijos ribose tvarko:

A. Visuotinis susirinkimas.

B. Draugijos Taryba.

C. Draugijos Prezidentas.

D. Revizijos Komisija.

A. Visuotinis susirinkimas.

1. Aukščiausias draugijos organas yra visuotinis susirinkimas, kurį kviečia Taryba ne rečiau vieną kartą per 3 mėnesius.

2. Susirinkimas teisėtas, jei jame dalyvauja ne mažiau 1/2 draugijos narių.

3. Slaptu balsavimu balsų dauguma renka ir, esant reikalui, atšaukia Prezidentą, Tarybą ir Revizijos komisiją.

4. Visuotinis susirinkimas:

- reikalui esant, keičia ir papildo įstatus,

- tvirtina LSFD finansinės-ūkinės veiklos sąmatą,

- nagrinėja tarybos ir draugijos narių pasiūlymus ir skundus dėl pašalinimo iš draugijos,

- išklauso Prezidento, Tarybos ir Revizijos komisijos ataskaitas,
- nustato tolimesnes LSFD veiklos kryptis,
- nustato nario mokesčio dydį,
- sprendžia draugijos likvidavimo klausimą.

B. Draugijos Taryba.

1. Tarybą sudaro Prezidentas, Prezidento pavaduotojas, išdininkas ir sekretorius. Taryba renkama iš tikrųjų draugijos narių vieneriems metams.

2. Tarybos posėdžiai šaukiami ne rečiau vieną kartą per mėnesį.

3. Tarybos posėdis teisėtas, jeigu jame dalyvauja 2/3 Tarybos nariai. Nutarimai priimami paprasta balsų dauguma atviru balsavimu.

4. Taryba vykdo šias funkcijas:

- atstovauja LSFD,
- šaukia visuotinius susirinkimus,
- priima naujus narius,
- rūpinasi draugijos finansine-ūkine veikla,
- koordinuoja draugijos veiklą,
- sprendžia neatidėliotinus draugijos veikloje iškilusius klausimus,
- palaiko ryšius su kitomis valstybinėmis ir visuomeninėmis organizacijomis.

C. Draugijos Prezidentas.

1. LSFD Prezidentu gali būti tikrasis draugijos narys, kuris renkamas paprastąja balsų dauguma visuotiniame susirinkime.

2. Atstovauja LSFD visuose oficialiuose reikaluose tiek Lietuvos Respublikoje, tiek už jos ribų.

3. Pasirašo įvairias sutartis ir įgaliojimus.

4. Kartu su išdininku pasirašo vertybinius popierius.

5. Pirmininkauja visuotiniame susirinkime. D. Revizijos Komisija.

1. Tikrina draugijos įstatų, visuotinių susirinkimų nutarimų laikymąsi, tarybos visuomeninę ir finansinę veiklą.

2. Pateikia ataskaitą visuotiniam susirinkimui.

VI. Teisinė padėtis.

1. Draugija yra juridinis asmuo, turintis:

- savo antspaūdą su rekvizitais "Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugija",

- sąskaitą banke,
- savo simboliką,
- teisę disponuoti savo turtu.

2. Draugijos lėšas sudaro:

- nario mokestis,
- piliečių bei visuomeninių organizacijų aukotos lėšos,
- kitos teisėtos pajamos.

3. Draugijos lėšos naudojamos veiklai finansuoti, inventoriui ir turtui įsigyti, įvairiems renginiams bei kitiems reikalams, numatytiems šiuose įstatuose.

VII. Draugijos likvidavimas.

1. Draugija likviduojama nutarus visuotiniam susirinkimui, kai už likvidavimą balsuoja ne mažiau 2/3 narių.

2. Draugijos likvidavimo tvarką nustato visuotinis susirinkimas. Išrenkama likvidavimo komisija.

3. Likvidavus draugiją, likęs jos turtas sunaudojamas įstatymu numatyta tvarka.

MANO HOBI

Pomėgis ar likimas

Pažvelkime į žydrą dangų. Virš aukšto balto debesies, sulaukęs sparnų mostus, sklendo paukštis. Atidžiau pasidairykime po savo kojomis ir padarysime mažą atradimą: pamatysime kaip siauru, nežinia iš kur ateinančiu takeliu bėgioja skruzdėlytės. Jų dešimtys, šimtai laksto į abu galus, kažką neša, kažkuo šiaip užimtos skuba ir niekur neiškrypsta iš savo numinto takelio. Laisvam padangių drąsuoliui nerūpi žolėje spurdantis vabalėlis, o savo mažame takelyje plušančios skruzdėlytės nedomina nei debesies kalno viršūnės švytėjimas, nei ties juo išdidžiai sklandantis paukštis.

Taip yra gamtoje. Bet panašu ir žmonių gyvenime. Laimingas tas, kas suranda savo žemės takelį arba savo padangės aukštį. Ir nebandykime nieko keisti - nieko iš to neišeis, nes kiekvienas turi savo gyvenimą. Pavadinkime tik tą gyvenimą kiekvieno didžiuoju hobi, nes kartais tarp šių žodžių galima parašyti lygybės ženklą.

1990 m. gale kauniečius ir visos respublikos sportinę visuomenę apskriejo skaudi žinia: Himalajuose žuvo kaunietis alpinistas Dainius Makauskas. Jo artimieji ir bendražygiai Petrašiūnų kapinėse, žuvusių Lietuvos alpinistų panteone, supylė dar vieną simbolinį kapą.

Paskutinė Dainiaus nuotrauka Viršūnėje
Jo rankose Trispalvė

Užsienio spauda apie MUS

● Journal of Pharmacy Teaching N.22 (April, 1990) atspausdintas E.Tarasevičiaus, B.Bleidt ir M.Montagne straipsnis "Trumpa Lietuvos farmacijos mokslo apžvalga".

● Northeastern University Pharmacy Alumni Newsletter 1990 m. leidinyje atspausdintas straipsnis "Seseriniai ryšiai tarp Northeastern universiteto ir Kauno Medicinos instituto farmacijos fakultetų".

● Laikraštyje "The Worker" 1991 m. kovo 8 d. numeryje atspausdinta žinutė "Galimybė Kauno Medicinos instituto studentams studijuoti Bostone".

● American Journal of Hospital Pharmacy 1991 m. gegužės mėn. numeryje atspausdintas M.Montagne, E.Tarasevičiaus, R.Kulunis ir B.A.Bleidt straipsnis "Farmacija Lietuvoje ir seseriniai ryšiai tarp Farmacijos fakultetų".

Alpinistą Dainių Makauską žinojo bemaž visa Lietuva, o kad jis buvo provizorius prisimena tik jo mokslo draugai, bendradarbiai, ypač iš Endokrininių preparatų gamyklos, kur jis dirbo inžinieriumi ir dar vienas kitas epizodiškai perskaitęs spaudoje gana silpnai akcentuotą šį faktą. Kelis metus su Dainiumi teko ir man būti greta Farmacijos fakulteto viename kurse. Spaudoje apie Dainių parašyta nemažai, bet apie jo studijų metus - beveik niekur. O kaip tik čia, tuo metu viskas ir prasidėjo. Mūsų kurso studijų pradžia - 1958 metai. Tais metais Dainius pirmą kartą išvydo kalnus. Tada jis buvo jau aukštesniame kurse. Mes jį pasivijom bene po poros metų. Kodėl taip įvyko?

Turbūt nepameluosiu teigdamas, kad mes jį daug kur nesupratom. Visų pirma gal dėl to, kad jis buvo nelabai kalbus, turėjo savo atskirą pasaulį, į kurį patekti buvo nelengva. Prisipažinsiu, kad aš jį supratau tik dabar, praėjus 20 metų kai baigėm institutą ir beveik metams, kai jo jau nėra. Kai ką suvokiame tik pasikalbėjęs su jo artimaisiais, pervertę daugybę laikraščių iškarpu, tvarkingai susegtų į aplankus jo tėvų namuose. Tik dabar aš pajėgiau įsisamontinti, kodėl jis išdrįsdavo mesti iššūkį kiečiausiomis disciplinoms, ypač farm. chemijai - tai gąstai studento žmonai, reikalaujančiai ne dalies pastangų ir laiko, bet visko be išlygų. O Dainius leisdavo sau skirti dėmesį ir savo meilei - kalnams, kai iš karto buvo žinoma kiek tai jam atsieis.

Mums, vargo bitelėms, iš kurių dauguma buvome kaimietukai, kartais būdavo ne tik sunkiai suprantamas jo elgesys, bet buvo neįprasta ir jo apranga. Ne jos madingas ekstravagantiškumas, bet tai, kad visi žiemą dėvėjome geresnius ar blogesnius šiltus drabužius, o jis vis tą patį palaikė švarkelį - tiek gegužyje tiek gruodyje. Neprisimenu ar jis turėjo kokią kepurę, pirštines. Turbūt ne. Visi nešiojomės storus aplankus ar portfelius knygų, užrašų, o jis švarkelio užantį atsinešdavo tik su muturuotą chalata ir porą pusstorių sąsiuvinėlių. O kai per egzaminų sesijas prispausdavo bėdos, net iš svetimų užrašų sugebėdavo prisikimšti sau į galvą tiek žinių, kad per grėsmingą properšą vis peršokdavo, nes buvo gabus. Nusprūsdavo tik tada, jei pritrūkdavo paties fizinio laiko, kurį buvo paskyręs kalnams. O jie nesirinko laiko kada studentui patogų, bet pašaukdavo tada, kai ateidavo metas.

Tada mes buvom auklėjami kolektyvizmo dvasia. Nežinau kiek ten buvo butaforijos ir kiek tikrumo, bet, jei kurį nors ištikdavo nesėkmė per egzaminus, stipendija (22 rub.) tikrai draugiškai dalijomės. Tik neprisimenu ar su Dainiumi kada dalijomės, nes jis mažai kada ją ir gaudavo. Kartais šiek tiek mus šokiruodavo jo atvirai išsakyta vienu ar kitu klausimu nuostata, kuri mums pasirodydavo kaip nelabai besiderinanti su kolektyvizmo dvasia. Kai dabar pasikalbėjau su jo motule ir šį tą perskaičiau spaudoj, supratau, kad jis jau tada atvirai žiūrėjo tiesiai į akis ir priėmė ją nuoga, tokią, kokia ji yra. Stai 1959 m. Kaukaze žuvo Lietuvos alpinizmo pradininkai: Gediminas Akstinas, Feliksas Mieliauskas ir Vytautas Vosylius. Pastarasis Dainiui buvo ypač artimas žmogus. Jų žuvimo aplinkybes tada Dainius žinojo ir suprato, kad jie žuvo visi todėl, kad visi laikėsi vienas kito. Dainius šitą tiesą gerai buvo supratus, neturėjo

iluzijų ir atėjus jo gyvenimo paskutinei valandai, šaltai viską apskaičiavęs, išėjo sutikti lemties vienas. Tai buvo 1990 m. spalio 31 d., kai 8222 metru aukštyje užėjo dideli šalčiai ir jis, dėl kojos traumos jau negalėdamas greitai leistis žemyn, savo draugams amerikiečiui Karlui Bohlerui ir nepaliečiui Serpui Nurui liepė greičiau leistis vieniems. Jie nors apšalę, bet sugrįžo. Kalbant apie šitą tragišką minutę, jo motulė šitiems, atrodo jos sūnų palikusiems žmonėms nepriekaištauja, bet priima kaip žiauria, tačiau neišvengiamą tiesą, nes tokia buvo jos sūnaus nuostata ir valia. Nesiryžtu teigti, kad ji savo sūnumi didžiujosi, bet manau, kad jos skaudančioje širdyje šis jausmas gali būti.

Išeinant į Himalajų kalnyne aukščiausią Dhaulagiri viršūnę, tapusią Dainiaus gyvenime paskutine, jis žinojo kur eina. Savo dienoraštyje jis paliko įrašą sūnui. Tai testamentas. Jis kol kas neskelbiamas, bet manau, kad ateis laikas ir ne tik šį testamentą, bet ir dar daug ką paskaitysime, kaip kad šiandien skaitome apie kitus žymius Lietuvos žmones.

Po Dainiaus mirties vienas anglų žurnalas jį pavadino rusu. Dėl tokio įžūlaus aplaidumo jo tėvelis išsiuntė šiai redakcijai protesto laiška. Bet tai tik pradžia. Juk Dainius didžiavosi, kad gimęs 1939 metais dar nepriklausomoje Lietuvoje ir įkopus į savo paskutinę viršukalnę spalio 31 d., 16 val. 30 minučių išskleidė Lietuvos trispalvę. Šitą aukštį jis buvo pasiekęs vienintelis iš viso pasaulio lietuvių. Tokį jį ir nufotografavo Karlas Bohleris. O toji viršukalnė buvo tik 626 m žemesnė už pasaulio stogą Everestą (8848 m), kurį jis ruošėsi sturmuoti 1991 m.

Visus jo pereinus kalnų kelius, įveiktus ledynus ir stačiausias viršukalnes šiandien sunku suskaičiuoti. Jo sūnus apytikrą sąrašą turi. Bet nemažai pasako ir tai, kad 20 metų visos jo atostogos buvo paskirtos kalnams, kad jis pirmas Lietuvoje įvykdė alpinizmo sporto meistro normą, kad 1981 m. jam buvo suteiktas "Sniegynų tigro" vardas. Vienintelis iš Lietuvos jis šį vardą buvo iškovojęs, 4 kartus įkopus į 7000 m viršukalnes. Už išgelbėtas gyvybes jam skolingi kai kurie Lietuvos alpinistai. Ir ne tik jie. Gyvybe jam skolinga lenkė Rutkevič Everesto nugalėtoja, Miuncheno alpinistų klubo "Edelweis" prezidentas Alfredas Zagerle, Ispanijos Aragonos alpinistų prezidentas Karlosas Albasinis. Pastarasis Dainiui padovanotame albume apie savo keliones į Himalajus įrašęs tokius žodžius: "Dėkoju už išgelbėtą gyvybę ir retą galimybę susipažinti su tokia maža, bet nuostabią kultūra".

Baigdamas šį straipsnelį, tik probėgomis paliečiantį Dainiaus gyvenimą ir likimą, ir vėl su stoju prie minties: kas tai yra hobi? Jeigu tik dėgtukų dėžučių kolekcionavimas - sutelpa į mūsų įsivaizduojamos sąvokos rėmus. O jeigu ne. Tai gal kariūno Pauliaus Širvio poezija buvo tik hobi, mokytojo Mato Salčiaus kelionės ir mirtis Bolivijos džiunglėse, lakūno Dariaus ir mechaniko Girėno skrydis per Atlantą taip pat tik hobi? O Dainiaus? Dar taško nedėkim.

Kęstutis ORINAS
Alytus

Praeities lobių saugotojas

Ten, kur plačiai išsiliejęs Nemunas išdidžiai teka pro Jurbarko miestą, kitame jo krante įsikūręs nedidelis Kidulių miestelis. Ne tik šio miestelio, bet ir visos apylinkės pasididžiavimas yra Kidulių vaistinė. Dar prieš 30 metų čia gyvenantys žmonės, pajutę negalią ar skausmą, turėdavo keltis per Nemuną, kad Jurbarko įsigytų reikiamų vaistų. 1962 m. Kidulių gyventojas Romualdas Endriukaitis, baigęs Kauno medicinos mokyklą ir metus padirbęs Kudirkos Naumiestyje, nusprendė įkurti vaistinę savo gimtinėje. Norėjęsi, kad mažiau vargo būtų kaimynams, kad, atsitikus nelaimėi, galėtum kuo skubiau ištiesti pagalbos ranką. Iš pradžių vaistinė buvo įkurta senoje tėvų sodyboje, o 1976 m. pastatytas naujas modernus pastatas. Bet ne dėl šio pastato pagarsėjo vaistinė. Tai nulėmė ją įkūrusio ir iki šios dienos tebedirbančio vaistinės vedėjo Endriukaičio asmenybė ir pomėgiai.

Gražioje vietoje įsikūrusi vaistinė - prie pat miško, ant mažo upelio kranto. Aplinkui erdvi, tvarkinga. Ir kiekvienas vaistinės supančios aplinkos kampelis, tarytum atskleidžia šeimininko meilę savajai tėviškei, jo pagarbą gimtojo krašto praeičiai.

Jau daug metų domisi Endriukaitis Lietuvos istorija, renka įvairius senovinius daiktus. Dabar šių, istorinę vertę turinčių eksponatų, jau sukauptas tiek, kad visa sodyba virto tarytum savotišku muziejumi. Pačioje vaistinėje išdėstyta farmacijos istorijos ekspozicija. Garbingai guli lietuviškos knygos, patariančios, kaip gydyti įvairius susirgimus, kurioms jau daugiau negu šimtas metų, Jurbarko žydų vaistinės receptūrinis žurnalas, pradėtas pildyti 1897 metais, įvairios senovinės signatūros. Matome čia ir greitpuodį, naudotą vaistams ruošti, ir labai senas svarstyklės, ir 17 a. JAV pagamintą malūnėlį, skirtą žolei smulkinti. Labai panašus, tik didesnis, saugomas Lietuvos farmacijos istorijos muziejuje. Už jį docentui

A.Kaikariui amerikiečiai 0,5 milijono dolerių siūlė. Todėl savąjį juokaudamas vedėjas ne mažiau 100 tūkstančių dolerių įvertina. Išėjęs kieman, iš karto į akis krenta "baublio" kopija. Prie jos stovi vamzdį iškėlusį senovinė patranka. O viduje - įvairiausi istoriniai eksponatai: Napoleono, kaiserinės Vokietijos, Lietuvos kareivių šalmai, kaulinis plaktukas, puodukas išoriams, kad arbatą ar kavą geriant, usai nesušlaptų. Šalia vadinamo "baublio" sukabinti įvairūs varpai. Pats didžiausias ir vertingiausias Kidulių dvaro Baudžiaivos varpas. Skardus jo garsas aidėjo šiose apylinkėse prieš daugelį metų, šaukdamas baudžiauninkus į dvarą.

Kiek paėjęs užtventko upelio pakrante, prieisime gražią pirtį. O po jos stogu išdėstyti iš šiaudų nupinti senoviniai aviliai, geldos, bruktuves, sniego valytuvai, kuris buvo rišamas prie arklio ir taip gana greitai ir lengvai nuvalomas sniegas. Pačioje pirtyje išdėlioti rateliai, prietaisai siūlams vynioti, sukti ir kitokie rakandai.

Si sodyba seniai tapusi ir laukinių paukščių namais. Priešais vaistinę auga senas topolis, kurio drevėje jau 50 metų gyvena apuokai. O kitame medyje iškeltas lizdas, į kurį perėti kasmet iš šiltų kraštų sugrįžta gandrų šeimyna. Jų gyvenimą vedėjas fiksuoja tam tikroje lentelėje - kada gandrai sugrįžo, kiek jauniklių išperėjo, kiek išaugino ir t.t.

Veda Endriukaitis ir savos vaistinės metrašty, tikėdamasis, kad jį pratęs sūnus Tauras, studijuojantis Kauno Medicinos akademijos Farmacijos fakultete.

Pradėta rinkti medžiaga ir apie Kidulių apylinkės rezistencijos dalyvius. Vedėjas Endriukaitis buvo jų perlaidojimo iniciatorius. Išsisi dabar tragiško likimo Lietuvos kovotojai vienoje vietoje, kurią žymi gražus krūvis.

Dar daug ko įdomaus galima pamatyti Kidulių vaistinėje. Visko, aišku, neišvardinsi. Kasmet čia pabuvoja nemažai žmonių ne tik iš Lietuvos, bet ir iš tolimų šalių. Vedėjas pasakoja, kad buvo toks įvykis, kai vaistinės kieme dainavo net iš Italijos atvykęs choras. O Kidulių vaistinės nuotraukos buvo išspausdintos JAV leidžiamame žurnale. Pačiam vedėjui svečių kraštų pamatyti, deja, neteko. Mordovijos lageriai, į kuriuos areštuotas Endriukaitis pateko dar visai jaunu gimnazistu būdamas 1949 m. ir išbuvo iki 1954 m., atėmė galimybę išvykti į užsienį. Bet nesiskundžia dėl to vedėjas - Lietuva jam užvis mieliausia. O ir laisvo laiko beveik nelieta - dar tiek darbų nepadaryta. Tokių žmonių dėka šiandien ir atskleidžiami vis nauji Lietuvos istorijos puslapiai.

Kidulių vaistinė

*Sveikiname diplomuotus jaunuosius kolegas -
provizorius ir provizorių padėjėjus, 1991 metais baigus studijas
Kauno Medicinos Akademijoje ir
Kauno P.Mažylio Medicinos Mokykloje.*

Provizoriaus diplomai išduoti:

1. Daugėlai Vidui	38. Marcinkevičienė Daliai
2. Tokarevienei Gražinai	39. Marcinkevičiui Robertui
3. Ambrazaitei Rasinai	40. Matulionytei Sandrai
4. Andriulienei Faustai	41. Mažeikaitei Živilei
5. Anužienei Genovaitei	42. Mickuvienei Valiai
6. Argustaitei Vilmai	43. Mikštui Daliui
7. Armonienei Gitanai	44. Milkevičienėi Odetai
8. Augaitytei Genovaitei	45. Milkevičiui Dariui
9. Augustaitytei Irenai	46. Minkevičienėi Daivai
10. Babonienėi Editai	47. Nekraševičiutei Margaritai
11. Barikian Ašot	48. Neverauskienei Vitalijai
12. Bielskytei Vitalijai	49. Nevulytei Rimutei
13. Bilevičiutei Ivetai	50. Norkutei Rimai
14. Bučiūnienei Rūtai	51. Norvilaitei Astai
15. Budrikienei Aušrai	52. Pakutkienei Linai
16. Bulavaitei Lilijai	53. Pakutkai Emiliui
17. Burneikienei Saulei	54. Petrauskui Nerijui
18. Čechovskajai Lilijai	55. Petrošiutei Violetai
19. Čežijai Keto	56. Pranienei Valentina
20. Daugėlaitei Dalei-Eglei	57. Rauluševičienėi Violetai
21. Degutytei Giedrei	58. Rudinskienei Pajautai
22. Dimaitėi Jūratei	59. Rulinskui Pauliui
23. Dirgėlienei Nomedai	60. Sabockaitei Rūtai
24. Drašutytei Adelei	61. Sakalauskaitei Gaivai
25. Dūdionienei Daivai	62. Sakavičienėi Daivai
26. Dziegioriui Virmantui	63. Skurkytei Daivai
27. Gardžiulytei Veronikai	64. Štulpinui Arūnui
28. Gražiui Linui	65. Šimelytei Daivai
29. Grinevičiutei Linai	66. Svilpaitei Dianai
30. Jasudaitei Živilei	67. Tamašauskui Gyčiiui
31. Jasukaitytei Jolantai	68. Tamulaičiui Daliui
32. Jazukevičiutei Violetai	69. Tiškevičiutei Inai
33. Jurevičiutei Rimai	70. Vaidalauskienei Reginai
34. Jurgučiiui Jonui	71. Verbavičiutei Ilonai
35. Jūraitei Linai	72. Vosyliutei Ramunei
36. Kazlauskienei Jolantai	73. Zubrickienei Reginai
37. Kazlauskui Edvardui	

Provizoriaus padėjėjų diplomai išduoti:

1. Agurkytei Ginai	10. Daugėlaitei Inesai
2. Alseikai Vytautui	11. Dirsytei Daivai
3. Bagdonaitei Audronei	12. Fliotovaitei Jurgitai
4. Bartkutei Reginai	13. Gyraitei Linai
5. Berankytei Jurgitai	14. Graževičiutei Žydrūnei
6. Bereišienei Astai	15. Grigaliūtei Rasai
7. Bļekaitytei Editai	16. Guobytei Sigitai
8. Cibirkaitei Ivetai	17. Jaknūnaitei Gražinai
9. Danilevičiutei Virginijai	18. Jašiūnskaitei Inesai

19. Jorudaitei Vitai
20. Judickaitei Gailutei,
21. Jurkienei Daivai
22. Kalakauskaitei Linai
23. Kampui Ryčiui
24. Kasperūnaitei Vilmai
25. Kavaliauskaitei Inesai
26. Kėvišaitei Redai
27. Knisytei Jūratei
28. Kriugiškytei Alei
29. Kuprytei Ritai
30. Lašaitei Loretai
31. Lauciūtei Irenai
32. Liubartaitei Elvyrai
33. Lukoševičiutei Linai
34. Makarevičiutei Jurgitai
35. Markevičiutei Virginijai
36. Miniotaitei Danutei
37. Mitraitei Daivai
38. Mkrčian Editai
39. Navickaitei Aušrai

40. Normantaitei Stanislovai
41. Pažekaitei Astai
42. Petkevičiutei Rasai
43. Plačiakytei Raimondai
44. Radvilavičiutei Astai
45. Radzevičienėi Violetai
46. Radzevičiutei Ramintai
47. Rebždytei Loretai
48. Ričkutei Jolantai
49. Savickaitei Erikai
50. Stimburytei Irmai
51. Troškaitei Laisvei
52. Totoraitytei Odetai
53. Uselytei Janinai
54. Vaičekauskytei Daivai
55. Valiutei Vilmai
56. Vasilienėi Eglei
57. Vegiėnei Rimutei
58. Virbickaitei Ilonai
59. Vyšniauskaitei Editai

Įmonės ir organizacijos, kurioms išduoti leidimai užsiimti farmacine veikla (be Sveikatos apsaugos ministerijos įmonių)

Eil. Nr.	Įmonės pavadinimas	Įmonės adresas	Veiklos pobūdis	Išduoto Nr.	Leidimas galioja iki
1.	Uždara akcinė bendrovė "BVA"	Vilnius, Palangos 1/10-29	Vaistų ir vaistinių medžiagų realizavimas	9	1995 11 16
2.	Uždara akcinė bendrovė "VEGA"	Klaipėda, Taikos 107-40	Vaistų ir vaistinių medžiagų realizavimas	24	1995 12 15
3.	Ūkinė bendrija "R.BITAUTAS INTERPHARM"	Kaunas, Kuršių 26-4	Vaistų gamyba ir prekyba	26	1995 12 22
4.	Uždara akcinė bendrovė "JERUZALĖ"	Vilnius, Pušyno kelias, 25	Gydomoji ir farmacinė veikla	31	1995 12 15
5.	Akcinė bendrovė "LITINTUR"	Vilnius	Stomatologinė, reabilitacinė, fizioterapinė, funkcinė diagnostikos veikla ir sanitarinis švietimas	52	1996 01 05
6.	Boriso Belovo individuali (personalinė) įmonė	Kaunas	Galeninių preparatų laboratorija	63	1995 11 08
7.	Komandinė ūkinė bendrija "PHARMACEUTICA LITUANICA EX NOREIKA" (Litpharm)	Kaunas	Farmacinė veikla	92	1996 01 05
8.	Rimanto Černiaus individuali (personalinė) įmonė	Klaipėda, Taikos pr. 99	Didmeninė vaistų prekyba	88	1996 01 12
9.	Uždara akcinė bendrovė "BIOK"	Vilnius, Viršuliškių 95-21	Vaistinių medžiagų ir vaistų gamyba ir analizė	102	1996 03 09
10.	Viktoro Šaškovo individuali (personalinė) įmonė "GAIRA"	Vilnius	Medikamentų didmeninė prekyba	104	1996 03 09
11.	Danutės Benišienės individuali (personalinė) įmonė	Panevėžys, Žemaičių 12	Medikamentų didmeninė prekyba	109	1996 04 05
12.	Respublikinės šiaulių ligoninės individuali (personalinė) įmonė	Šiauliai, Kudirkos 99	Vaistų realizavimas	116	1996 04 20
13.	Uždara akcinė bendrovė "HARMONLIA"	Filialas Raseiniai, Gegužės 1-osios 11	Gydomoji ir reabilitacinė veikla (vaistažolių mišinių gamyba)	2	1995 11
14.	Uždara akcinė bendrovė "GAJA"	Šiaulių raj., Bridų kol. Z.Jocienė	Medikamentų didmeninė prekyba	123	1996 05 03
15.	CARITAS vaistinė	Kaunas, Vilniaus 29	Vaistų realizavimas	124	1996 05 03
16.	Kauno bakterinių preparatų įmonė	Kaunas, Savanorių pr. 321	Vaistų ir vaistinių medžiagų gamyba	125	1996 05 03
17.	Taikomosios enzimologijos institutas "FERMENTAS"	Vilnius	Vaistų ir vaistinių medžiagų gamyba	126	1996 05 03
18.	Valstybinė farmacijos įmonė "SANITAS"	Kaunas, Vytauto pr. 3	Farmacinė veikla		

Nauja Garliavos vaistinė

VAISTINIŲ AUGALŲ RESURSAI LIETUVOJE

*Aldona Pesickienė
Lietuvos MA Botanikos instituto vyr. mokslinė bendradarbė*

Lietuvos teritorija pagal augmenijos ypatumus priklauso Vidurio Europos plačialapių ir plačialapių-spygliuočių miškų regiono Centrinės Europos provincijai. Pagal kompleksinius (dirvožemio, augalijos, klimato, miškingumo) požymius (J. Karazija, 1977) Lietuvą galima skirstyti į 4 apygardas: 1) Žemaitijos aukštuma, pasižymi mažiausiais šilumos resursais, švelniu jūriniu klimatu; vyrauja eglynai, 2) Šiaurės Rytų Lietuva, kurioje klimatas žymiai kontinentalesnis, 3) Pajūrio žemuma, kurioje didžiausia metinė temperatūra, ilgiausias vegetacijos periodas, daugiausia kietųjų lapuočių, 4) Pietų Lietuva, kurioje didžiausias klimato kontinentalumas.

Dėl šių išvardintų požymių, visose apygardose gana skirtinga ir augalija, o tuo pačiu ir vaistingųjų augalų rūšių kiekis bei jų sąžalynų dydis.

Iš visos natūralios augalijos ekotipų stabiliausi yra miškai. Juose yra nemaži vaistingųjų augalų išteklių. Miškuose surenkama apie pusę visos vaistinės žaliavos kiekio. Daugelis vaistingųjų augalų auga pelkėse, pievose, vandens telkinių pakrantėse. Tik nedidelė vaistingųjų augalų dalis išauginama.

Miškingiausi Lietuvos rajonai - Pietų ir Rytų Lietuvoje: Vilniaus, Šalčininkų, Varėnos, Lazdijų, dalies Marijampolės, Prienų, Alytaus rajonų miškai, juose vyrauja sausos brukninio-mėlyninio tipo augimvietės. Jose yra didžiausi vaistingųjų (meškauogės, islandinės kerpenos, kadagio, pataisų, smiltninio šlamučio, paprastosios pakalnūtės, kalninės arnikos) ir uoginių augalų, kurie taip pat vaistingi, sąžalynai.

Miškas ir ateityje turėtų būti svarbus vaistingųjų augalų šaltinis. Tačiau intensyviai didinant medienos paruošimą, labai pažeidžiami arba visiškai sunaikinami vaistingųjų augalų sąžalynai, Neatsižvelgiama į tai, kad kai kuriose žemo boniteto miškuose, vaistingųjų augalų (paprastojo šalteknio, bruknės) žaliavos vertė yra 2-4 kartus didesnė negu medienos.

Tyrimų duomenimis (V. Butkus, J.Jaskonis ir kt., 1987) Lietuvos miško uoginių augalų ištisinių sąžalynų plotai sudaro apie 30891 ha, iš kurių didesnę dalį sudaro mėlynynai (59,8 %), mažiau spanguolynų (16,5%) bei bruknynų (10 %), avietynų (9,1 %), vaivorynų (4,6 %).

Lietuvoje vienas iš vertingiausių ir plačiai

paplitusių vaistingųjų augalų - paprastoji pakalnūtė. Ji auga gana įvairiuose miškuose. Optimalios augimvietės yra brukninio-mėlyninio ir mėlyninio tipo miškai, kur jos orasausių lapų derlius siekia 1058-1078 kg/ha.

Meškauogė auga sausuose, dažnai žemo boniteto miškuose. Jos ištekliai nedideli. Sąžalynai blogai auga, daugelis jų yra degradavę. Šiuo metu jos paruošos uždraustos.

Pušynų trake gausiai paplitęs paprastasis kadagys, tačiau jo vaisių derėjimas labai priklauso nuo kadagių amžiaus bei medyno tankumo (medyno glaudumas neturi būti didesnis kaip 0,6, miškas be pomiškio arba su retu pomiškiu).

Miškinė sidabražolė auga įvairiuose ekotipuose, taip pat ir brukninio tipo miškuose. Vidutinis žalių šakniastiebių derlius yra iki 500 g/m².

Paprastasis šermukšnis yra šviesiamėgis augalas, miškuose dera blogai, ištekliai nėra dideli. Nedideli ištekliai yra ir smiltyninio šlamučio, islandinės kerpenos ir kt. Nemaža vaistingųjų augalų dalis surenkama pelkėse bei vandens telkinių pakrantėse. Palankiausias sąlygos pelkėms susidaryti yra vakarinėje Lietuvos dalyje, kur vyrauja giliai nukalkėję ir nujaurėję dirvožemiai. Didelės pelkės yra prie Nemuno deltos (Aukštumėlė, Svencelė), Žemaičių aukštumoje (Didysis Tyrulis, Kamanų, Tyrelis), nemažos - Pietų Lietuvos (Žuvinto, Amalvos). Nemaži žemapelkių plotai yra palei Pietryčių Lietuvos ežerus. Aukštapelkėse be uoginių augalų (vaivoro, spanguolės, tekšės) auga pelkinis gailis, apskritalapė saulašarė, žemapelkėse - trilapis puplaiškis, paprastasis šaltekšnis. Vandens telkinių pakrantėse dažnai auga gluosniai, paprastasis šaltekšnis, balinis ajeras ir kt. tačiau dėl melioracijos, apimančios 2/3 respublikos ploto, šios ir kitos vaistingųjų augalų rūšys palaipsniui degraduoja ir išnyksta. Ypač trūksta ajero ir šaltekšnio.

Paprastasis šaltekšnis paplitęs žemapelkiniuose raistuose, vandens telkinių pakrantėse, kur apšvietimas ne mažesnis kaip 70 %. Jo

orasausės žievės surenkama 590-2585 kg/ha.

Balinis ajeras auga vandens telkinių pakrantėse, pačzerėse, paupiuose, bet didesnių jo plotų Lietuvoje šiuo metu beveik nėra. Jo orasausės žaliavos derlius tik retais atvejais siekia 7080-8980 kg/ha. Nedideli jo sąžalynai randami ir šlapiose pievose.

Trilapis puplaiškis paplitęs įvairių tipų pelkių raistuose, plynraisčiuose, plynėse, šlapiose ir pelkėtose pievose. Didesni jo ištekliai yra Lazdijų, Trakų, Varėnos, Alytaus, Ignalinos, Molėtų rajonuose. Jo biologinis orasausių lapų derlius labai skirtingas - sudaro 610-1305 kg/ha.

Pelkinis gailis geriausiai auga ir dera mėlyninėse ir gailinėse-kiminėse augimvietėse, kur surenkama apie 600-1760 kg/ha orasausės žaliavos. Jos kiekis labai priklauso nuo medžių lajų glaudumo.

Pievy augmenija daug įvairesnė lyginant su miškais, tačiau pastaruoju metu dėl pievų kultūrinimo bei melioracijos pievų augmenijos rūšių skaičius labai mažėja. Vaistingųjų augalų rūšys labai priklauso nuo pievų tipo. Sausapievis auga: paprastoji kraujažolė, keturbriaunis čiobrelis, siauralapis ir trumpakotis gyslotis, jonažolė. Tačiau ir sausapievis dažnai užima nedidelius plotelius, todėl vaistingųjų augalų sąžalynai nedideli, o šios rūšys cenozėje dažnai pasiskirstę difuziškai.

Vidutinio drėgnumo pievose dažnai auga: miškinė sidabražolė, pelkinė vingiorykštė, paprastoji kraujažolė, tačiau tik pelkinė vingiorykštė auga dažniau ir sudaro nemažus sąžalynus (Plungės, Telšių, Šilalės, Klaipėdos raj.).

Šlapiose pievose be pelkinės vingiorykštės dažnai auga miškinė sidabražolė, trilapis puplaiškis, rūgtis gyvatžolė. Pastarosios plotai taip pat nemaži. Miškinės sidabražolės nemaži ištekliai yra rytinėje Lietuvos dalyje (Utenos, Zarasų, Ignalinos, Molėtų, Švenčionių, Vilniaus, Šalčininkų raj.).

Labai nedideli yra balinio ajero, vaistinės šventagašvės, vaistinės kraujalakės, vaistinio valerijono, taip pat plačialapio gysločio, skėtinės širdažolės, kalninės arnikos ištekliai.

Vystant žemdirbystės kultūrą, nyksta ar beveik visai išnykusios laukų bei daržų vaistingieji augalai: rugiagėlė, dirvinė ir trispalvė našlaitės, ankstyvasis šalpusnis, vaistinė ramunė, sukatžolė ir kt. Kai kuriuos iš jų galima tik užauginti.

Kai kurie vaistingieji augalai auga antropogenizuotose augimvietėse - tai melioracijos grioviai, tvenkinių šlaitai, kirtimai. Juose neblogai auga: miškinė žemuogė, ankstyvasis šalpusnis, vaistinis valerijonas, tik didesnių plotų jie dažnai nesudaro.

Vaistinių augalų rūšys pasiskirstę Lietuvoje nevienodai, išryškėja arealų ribos. Pvz., pietrytinėje dalyje dažna meškauogė, likusioje dalyje nemaži rūgties gyvatžolės ištekliai, tekšės sąžalynai, bet jos retai aptinkamos pietvakarinėje Lietuvos dalyje. Vaistinė kraujalakė, paprastasis burbulis auga tik vakarinėje Lietuvos dalyje ir t.t.

Kompleksinė gamtos apsaugos schema, sudaryta ekologinei padėčiai Lietuvoje pagerinti, numato priemones ekologiškai švaraus kraštovaizdžio sukūrimui: vandens, miškų, žemės ūkio išteklių apsaugai ir racionaliam panaudojimui. Pagrindinės schemos elementas - gamtinis karkasas, kuriame laisvai galėtų augti ir natūralios augalų rūšys. Tada galėtų išsaugoti, o gal ir pagausinti vaistingųjų augalų sąžalynus.

Miško, pelkių, vandens telkinių pakrančių išsaugojimui, jų kompleksų pusiausvyros stabilizavimui yra skirtos ir numatomos įvairių kategorijų saugomos teritorijos (draustiniai, rezervatai, nacionaliniai parkai). Lietuvoje yra augalų bendrijų su gausiomis vaistingųjų augalų populiacijomis. Jose ir numatyti botaniniai-resursiniai draustiniai. Jų projektas paruoštas Lietuvos MA Botanikos institute, Valstybiniame gamtos apsaugos komitete ir Kauno medicinos akademijoje.

Šiuose draustiniuose turi būti sukurta pastovi laukinių vaistingųjų augalų paruošų bazė, užtikrinanti vaistinės žaliavos poreikių patenkinimą, panaudojant natūralius, potencialiai produktyvius, gyvybingus sąžalynus, sudarant jiems optimalias ekologines sąlygas ir nesuardant natūralių pusiausvyros ryšių tarp augalo ir aplinkos.

Reikia paminėti dar du klausimus:

1. Vaistingųjų augalų panaudojimo kompleksškumas. Meškauogės, tokios deficitinės žaliavos, panaudojami tik lapai, kurie nukuliami nuo šakelių joms išdžiūvus. Tyrimai parodė, kad jaunosiose šakelėse yra tos pačios veikliosios medžiagos (arbutino) kaip ir lapuose, tik šiek tiek mažiau. Taigi šakelės galėtų būti vartojamos lygiagrečiai su lapais. Daugelio vaistingųjų augalų, kurių vaistinei žaliai naudojamos šaknys, antžeminė dalis išmetama. Būtina atlikti tyrimus, kaip galima būtų panaudoti kitas augalų dalis, jeigu ne vaistinei žaliai, tai pašarui, pluoštui ir kitiems poreikiams.

2. Reikėtų pagalvoti apie panaudotų žemių (durpynai, karjerai) ar iš viso nenaudingų plotų (šlaitai, skardžiai, proskynos), kurie rajonuose sudaro 2-7 % visos teritorijos, rekultivaciją, įveisiant juose arba uogynus, arba vaistingųjų augalų sąžalynus. Tai ne tik sumažintų vėjo, vandens ardomąjį poveikį, bet ir pagyvintų kraštovaizdį, padidintų vaistingųjų augalų išteklius. Smėlio, priemolio, žvyro dirvožemiuose galima būtų auginti trispalvę našlaitę, jonažolę, paprastąjį čiobrelį, dygliuotąjį šaltalankį, kai kurių rūšių gluosnius. Durpynuose - miškinę sidabražolę, rūgtį gyvatžolę, šaltekšnę. Sunkesnėse dirvose - erškėtį, putiną, paprastąjį šermušį ir kt. Šlaituose galima būtų pasėti raudonėlį, barkūną. Rūšių parinkimą skirtingoms augimvietėms ir dirvožemiui reiktų dar tirti.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 1991 m. gegužės mėn. 7 d. įsakymo Nr.150 I priedas

Vaistų receptų rašymo taisyklės

1. Receptas yra dokumentas, kuriuo įforminamas gydytojo kreipimasis į farmacijos specialistą pagaminti ir išduoti vaistą ar kitą medicinines paskirties reikmenį.

2. Medicinos gydytojai, nustatę ligoniui diagnozę, turi teisę paskirti jam vaistus, leidžiamus vartoti medicinos praktikoje, ir išrašyti receptus.

3. Vaistai išrašomi ant unifikuotų receptų blankų (forma Nr.148/a), o narkotiniai vaistai - ant specialių receptų blankų (forma Nr.146/a).

4. Recepto viršuje turi būti atspausdintas ar pažymėtas spaudu medicinos įstaigos (įmonės) pavadinimas, adresas ir telefono numeris.

5. Gydytojas privalo rašyti receptus aiškiai, užpildyti visas skiltis, pažymėti, vaikui (iki 16 metų) ar suaugusiam skirti vaistai bei apmokėjimo būdą (reikalingą apibraukti), aiškiai parašyti ligonio vardą, pavardę ir jo amžių, savo vardą, pavardę (galima naudoti spaudą), pažymėti recepto galiojimo laiką, receptą pasirašyti ir patvirtinti asmeniniu antspaudu.

Rašydamas receptus ligoniams, turintiems teisę gauti vaistus nemokamai ar su nuolaida, gydytojas privalo parašyti ir ligonio gyvenamosios vietos adresą arba medicinines kortelės (ligos istorijos) numerį. Skiriant vaistus nemokamai ar su nuolaida, paskyrimas turi būti įrašytas ligonio, medicininėje dokumentacijoje.

Draudžiama rašyti įrašus receptuose.

6. Recepte vaisto pavadinimas ar vaisto sudėtis, vaisto forma ir gydytojo kreipimasis į farmacijos specialistą dėl vaisto pagaminimo ir išdavimo rašomi lotynų kalba. Vaistų pavadinimo trumpinti negalima. Leidžiami įsakymo 4 priede nurodyti lotyniški sutrumpinimai.

7. Vaistų vartojimo būdas rašomas lietuvių kalba, esant reikalui - ir kita kalba. Turi

būti nurodyta:

7.1. Vaisto vartojimo būdas (gerti, švirkšti į raumenis, tepti ir pan.).

7.2. Vienkartinis vartojimo kiekis (pvz.: po 1/2 tabletes, po 15 lašų, po 1 ampulę).

7.3. Vartojimo dažnis (kiek kartų per dieną, kas kelias valandas).

Įrašomi ir papildomi nurodymai (pvz.: prieš valgį, po valgio).

Nepakanka rašyti "Išviršiniai", "Injekcijoms" ir pan. Negalima rašyti "Vartojimas žinomas" ir pan.

8. Jei ligoniui skubiai reikalingi individualios gamybos vaistai, recepto blanko viršuje gydytojas rašo "Cito!" (skubiai), arba "Statim!" (nedelsiant).

9. Ant vieno recepto blanko leidžiama rašyti:

tik vieną vaistą nemokamai arba su nuolaida;

tik vieną narkotinį vaistą (įsakymo 6 priedas).

Kitų vaistų skaičius viename recepto blanko neribojamas.

10. Visuose individualios gamybos vaistų receptuose pirmiausia rašomi narkotinių ir nuodingų vaistinių medžiagų pavadinimai, paskui - visos kitos sudėtinės dalys.

11. Narkotiniai vaistai (įsakymo 6 priedas), grynai ar mišiniuose, įrašomi ant specialių receptų blankų, paskyrimas įrašomas ligonio medicininėje dokumentacijoje. Receptą privalo išrašyti savo ranka, pasirašyti ir patvirtinti asmeniniu antspaudu.

12. Kodeinas, kodeino fosfatas ir etilmorfino hidrochloridas mišiniuose su kitomis narkotinėmis vaistinėmis medžiagomis fabrikinės gamybos vaistuose išrašomi ant recepto blanko F Nr.148/a.

13. Gydytojas, išrašydamas nuodingos arba stipriai veikiančios vaistinės medžiagos dozę, viršijančią aukščiausiąją vienkartinę (pagal galiojančią farmakopėją), privalo dozę parašyti žodžiu ir pažymėti šauktuku.

14. Draudžiama išrašyti ambulatoriškai

besigydantiems ligoniams receptus narkotiniams eteriui, narkotiniams chloroformui, narkotiniams trichloretileniui, ftolotanui, chloriliui, fentaniliui, sombrevinui (propanidiniui), predionui (viadriliui), ketaminui, ketalarui, kalipsoliui, tiopental-natriui, heksenaliui, detiliniui (Mio-Relaksinui), arduanui, tubokurarinui, nalorfiui, naloksonui, arseno

trioksidui ir jų sinonimams.

15. Etilo alkoholio gryno ar individualios gamybos vaisto sudėtyje ant vieno recepto blanko gydytojas gali išrašyti iki 100 g., nepriklausomai nuo koncentracijos.

16. Draudžiama vienam ligoniui vienu kartu išrašyti daugiau negu nurodyta lentelėje šių vaistų:

Vaisto pavadinimas	Matavimo vnt.	Kiekis
Efedrino hidrochloridas	g	0,6
Estocinas	g	0,6
Etaminal-natris	g	1,0
Eti morfino hidrochloridas (dioninas)*	g	0,2
Fepranonas	draž.	50
Fortralis (pehtazocinas, leksiras)	g	0,5
Kodeinas	g	0,2
Kodeino fosfatas	g	0,2
Kodterpinas	tabl.	20
Kodtermopsis	tabl.	20
Kokaino hidrochloridas	g	0,1
Migdomieji vaistai-barbitūrinės rūgšties deriniai	tabl., milt	10-12
Morfino hidrochloridas	g	0,1
Omnoponas	g	0,1
Promedolis	g	0,25

* Erimorfino hidrochlorido (dionino) leidžiama išrašyti iki 1 g akių lašų ar akių tepalo recepte, pažymint "Specialus paskyrimas" ir parvirtinant užrašą gydytojo parašu ir asmeniniu antspaudu.

17. Inkurabiliems ligoniams narkotinių medžiagų normas, nurodytas 16 punkte, leidžiama viršyti iki trijų kartų. Šių ligonių sąrašus poliklinika pristato į vaistinę, aprūpinančią poliklinikos ligonius.

18. Ligoniams, sergantiems užsitęsusiomis lėtinėmis ligomis, migdomųjų vaistų (barbitūrinės rūgšties darinių), taip pat efedrino hidrochlorido (grynų ir mišiniuose su veikliosiomis vaistinėmis medžiagomis) galima išrašyti gydymo kursui iki 1 mėn. Recepte būtina pažymėti "Specialus paskyrimas", patvirtinti gydytojo parašu ir asmeniniu antspaudu.

19. Receptai kuriose išrašyti narkotiniai vaistai, galioja 5 dienas, visų kitų vaistų receptai - gydytojo nurodytą laiką, bet ne ilgiau kaip 2 mėn., o esant paskyrimui "Ilgalaikiam

gydymui" - iki 1 metų. Jeigu galiojimo laikas nenurodytas, receptas galioja 2 mėn.

20. Gydytojas, skirdamas vaistus ligoniams, sergantiems užsitęsusiomis lėtinėmis ligomis, turi teisę išrašyti receptus, galiojančius iki 1 metų ir suteikiančius ligoniui teisę gauti vaistus pakartotinai pagal tą patį receptą. Ant recepto papildomai pažymima "Ilgalaikiam gydymui", nurodomas vaistų išdavimo iš vaistinės periodiškumas (išduoti kas savaitę, kas mėnesį, ir t.t.) ir visą tai papildomai patvirtinama parašu ir asmeniniu antspaudu.

21. Receptuose "ilgalaikiam gydymui" neleidžiama išrašyti šių vaistų:

- pagal kiekį apskaitomų vaistų, arba vaistinėje gaminamų vaistų, kurių sudėtyje yra pagal kiekį apskaitomos vaistinės medžiagos (įsakymo 5 priedas);

- vaistų su nuodingomis vaistinėmis medžiagomis, išskyrus vartojamus glaukomos ir kataraktos gydymui);

- steroidinių hormonų ir vaistų, pasižyminčių anaboliniu aktyvumu (įsakymo 7 priedas);

- migdomųjų, psichotropinių (neuroleptikų, antidepresantų, trankviliantų);

- vaistų nemokamai ir su nuolaida.

22. Medicinos felčeriai turintys teisę rašyti receptus, privalo vadovautis šiomis taisyklėmis.

23. Medicinos felčeriai gali išrašyti įregistruotų vaistų receptus.

23.1. Stipriai veikiančių (B sąrašo) vaistų: nenarkotinių analgetikų; sultanilamidų;

trankviliantų (po vieną įpakavimą recepte); antihistemininių;

penicilino grupės antibiotikų;

nenarkotinių atsikosėjimą lengvinančių;

vidurius liuosuojančių;

spazmolitikų;

antisteno-kardinių, išskyrus betablokatorius.

23.2. Stipriai veikiančių (B sąrašo) vaistų, leistų išduoti iš vaistinių be gydytojo recepto (8 priedas).

23.3. Nestipriai veikiančių vaistų.

24. Medicinos felčeriai dirbantis felčeriai-akušerės punkto vedėju ir parduodantis vaistus, privalo receptus rašyti tik tiems ligoniams, kurie turi teisę gauti vaistus nemokamai arba su nuolaida. Kitų vaistų paskyrimus būtina rašyti į ligonio medicininę dokumentaciją.

25. Gydytojai ir medicinos felčeriai asmeniškai atsako už neteisingai išrašytus receptus.

26. Receptas negalioja, jei jis įformintas ne pagal šias taisykles, arba jeigu vaisto sudėtyje įrašytos tarpusavyje nesiderinančios vaistinės medžiagos.

REKLAMA

Kauno valstybinėje bakterinių preparatų įmonėje pradėta rekombinantinės imunofermentinės test-sistemos hepatito B paviršinio antigeno nustatymui gamyba. Test-sistema skirta HB_s-antigeno nustatymui žmogaus kraujo serume (tiek šviežiai paruoštuose, tiek ir 2-8° C temperatūroje 24 val. arba-(20±3)°C 3 min. saugotuose serumuose) ir gali būti naudojama klinikiniuose ir epidemiologiniuose tyrimuose, taip pat kraujo perpilimo stotyse HB_s antigeno nešiotojams išaiškinti.

Naudojant test-sistemą galima ištirti 192 mėginius, įskaitant kontrolinius serumus. Rinkinyje yra visi reikalingi reagentai. Nedidelio skaičiaus ištyrimui numatytas atskiros planšetės panaudojimas (96 mėginių tyrimas). Tiriama natyviniai nepraskiesti serumai. Test-sistema nepatogeniška, joje nėra medžiagų, išskirtų iš ligonių, sergančių hepatitu B, kraujo.

Tyrimų trukmė, YFA reakciją vykdant pagreitintu režimu 4-5 val., o inkubuojant per naktį - 18-20 val. Sistemos jautrumas 0,5-1 mg/ml.

Kauno valstybinėje bakterinių preparatų įmonėje taip pat gaminama imunofermentinė test-sistema HB_s-antigeno patvirtinimui neutralizacijos metodu.

LIAUDIES MEDICINA

Kaip rinkti liaudies medicinos žinias

E. Šimkūnaitė

Labai nedaug bėra išlikę tikrosios liaudies medicinos žinių, žymių daugiau suliaudėjusių bažnytinės medicinos (Zemaitijoje iš A. Pabrėžos darbų), įvairiausių knyginių pseudo- ir pseudo-liaudies medicinos, tačiau ir tokios žinios įdomios, nes jos charakterizuoja tam tikrą laikotarpį, poreikius bei kultūrinį lygį. Taigi, reikia ir jas rinkti, o kad surinktomis žiniomis būtų patogų ir galima (dažnokai rinkiniai būna ir tokie, kad pasinaudoti negalima) naudotis, rinkti reikėtų taip.

Vienas klausimas rašomas tik viename lape ar kortelėse (jei reikia pridedama papildoma) būtinai vienoje lapo pusėje. Kortelėje įrašoma patiekėjo pavardė, vardas, gimimo metai, gyvenamoji vieta, ryšiai su liaudies medicina (iš ko žino), jei iš vieno patiekėjo surenkama daugiau žinių, jei tai lyg ir specialistas ar bent besidomintis, surašoma jam atskira kortelė, smulkiau nurodant biografinius duomenis, sąsijį su liaudies medicina, veiklos sritį ir pan. Įrašoma ir rinkėjo pavardė, metrikiniai duomenys. Jei užrašytos atsitiktinės žinios, pakanka tik įrašo, jei tai kokio tyrimo dalyvis ar

ruošia medžiagą rinkiniui, reikėtų paruošti ir rinkėjui platesnę kortelę.

Klausimus geriausiai paruošti nuosekliai, pvz., vaikų, paauglių, suaugusių ligos; arba galvos, krūtinės, vidurių, raumenų, sąnarių skausmai ir ligos arba panašiai. Galima teirautis apie augalus, išsiaiškinant kokiais atvejais ir kaip vartojami, tačiau nepakanka tik augalo pavadinimo, arba rinkėjas turi turėti augalų pavyzdžius arba paprašyti patiekėjo, kad parodytų. Augalo pavyzdį būtina pridėti prie kortelės, nes ir patiekėjas ir rinkėjas ne visada gali tiksliai žinoti augalų pavadinimus. Vietinį augalo pavadinimą užrašyti būtina.

Būtina, kiek tik įmanoma, patikslinti ir ligas, jei sakoma nuo galvos skausmo, tai reikia pažymėti ar viršugalvį, pakaušį, smilkinį ar kitą vietą skauda, ar skausmas atsiranda staiga ar stiprėja pamažu ir pan. Pravartu užrašyti ir vietinį ligos pavadinimą.

Jeigu žinios aiškiai knygines, pakanka jas pažymėti, plačiau užrašinėti nebūtina.

Virintai

Virintus darydavo iš ankstyvo medaus ir įvairių vaisių ar uogų sulčių, imdavo lygiomis, užvirindavo ir supilstydavo sklidinai į siaurakalius molinius ašotelius arba kokius butelius. Sandariai užrištus ar užkimštus indus laikydavo vėsiose patalpose, dažniausiai - kamarose.

Iš sultingų uogų sultis spaudžia jų negrūdant, tiesiog sūrmalšelyje ar švarioje drobės skiautėje, iš mažiau sultingų - obuolių, kriaušių, šermukšnių ir pan. sultis spaudžia pirma pagrūdę rupiai sumulkintus ar sveikus (pvz., šermukšnio) vaisius.

Kiekvienos uogų ar vaisių rūšies virintas verdamas atskirai, nei virti nei vartoti mišinius neparsta. Verda virintus iš žemuogių (apie 30-uosius buvo pradėję virti ir iš braškių), katuogių, tekšių, gervuogių, aviečių, kriaušių, obuolių, vyšnių, slyvų, alaučių (Kaukazo slyvaičių), bruknių, spanguolių, mėlynių, vaivorų, o taip pat ir iš agurkų, ridikų, morkų, rečiau kopūstų.

Uogų-vaisių virintus vartoja ir gydymuisi ir šiaip sau pasigardžiuoti, įpila į karštimą (t.y. kokių žolių arbata) arba gurkšnoja nepraskiestą (lyg ir bealkoholinį likerį) vartoja ir midaus gamybai. Daržovių virintus (agurkų, ridikų ir kt.) - tik gydymosi reikalams.

Į kokios žolės karštimą (pvz., ramunėlių, liepžiedžių, čiobrelėlių) įpila gerą šaukštą virinto ir išgeria karštą - beregint išprakaituoja, nuo čiobrelėlių, vingiorykštės karštimo, karšto sėmenų nuoviro ir kosulys palengvėja. Pravėsusias vaistažolių arbatas su virintu gerai, kai reikia apetitą pagerinti (pvz., pelynų, puplaiškių, širdažolės), kai reikia sustiprėti, dažniau virinto deda į alų.

Virintui naudojamos uogos ar vaisiai turi savo specifika: spanguolės ir bruknės (su karšta arbata) - nuo įvairių peršalimų (su šalta ar drungna) nuo viduriavimų ir virškinimo sutrikimų, taip pat ir šermukšniai, vyšnios, obuoliai - sustiprinimui,

nuo mažakraujystės, viršikimo sutrikimų, rīdikas - susilpnėjus kepenų veiklai, morkų - nuo "skrupulo", agurkų - kai šerpetoja veido oda ir pan.

Karštimams ar nuovirams paruošti vaistažolės irgi parenkamos pagal jų veikimą, derinamos su virinto veikimu. Pasigardžiavimui vartojami virintai pasirenkami ne taip griežtai, kas labiau patinka, nors ir šiuo atveju šiek tiek atsizvelgiama į jų tinkamumą vienaip ar kitaip veikti organizmą. Mėdaus gamybai pasirenkami dažniausiai tie virintai, kurių daugiausiai turima, bet ypatingai mėgiamas vyšnių virintas. Aukštaitiško mėdaus technologija žuvo per 40-44 metų laikotarpį, ne tai rūpėjo, pradėta gaminti ir žymiai stipresnę naminę, o neprižiūretose statinėse įsiveisė pelėsi - ne visos ir statinės išliko. Tikras midus - labai mažo alkoholingumo stipriai putojantis gėrimas (nusistojus gerčiaus putas, turi likti ne daugiau trijų šaukštų skysčio). Kuo ilgiau išlaikomas vi-

rintas midui, tuo ir midus būsiąs geresnis, aromatingesnis. Tai, turbūt, tiesa, nes susidaro eterinių aliejų sudėtingesni junginiai. Pagamintas midus irgi gali būti laikomas ilgesnį laiką (kartais ir apie pusmetį), bet ilgai laikyti paruoštą midų vengdavo - ne taip jau retai ir šuleles (iš medžio kamieno duobtas statinaites) susprogdindavo arba sutraukydavo statinaičių ratlankius. Midų galima būtų laikyti medaus šampanu ar medaus gira.

Atstatyti tradicinio mėdaus gamybą vargu ar įmanoma - daug laiko reiktų sugaišti atkuriant mielių štamą, tačiau virinto gamyba, ir kaip skanėstu ir kaip liaudies medicinos priemone, vertėtų susidomėti. Tai galėtų būti ir neblogas corrigens vaikų receptūroje, ir dabar sėkmingai galėtų būti derinamas su įvairiomis vaistažolių arbatomis, juolab, kad fitoterapija orientuojama chroninėms ligoms gydyti, o tokiems ligoniams psichinis poveikis visada labai svarbus.

KĄ RAŠĖ "FARMACIJOS ŽINIOS" PRIEŠ 50 METU

Egipto farmacija

Prof. d-ras Dž.R.Fami (iš Kairo) praneša, kad į farmaciją, kaip į mokslinę profesiją, Egipte krepiama daug dėmesio.

Iki šiol įstatymas leisdavo turėti vaistinę ir nefarmacininkui su sąlyga, kad jis dirbtų pakvies diplomuotą farmacininką, kuris būtų atsakingas už medikamentų ir vaistingųjų žolių prekybą.

Bet prieš šią įstatymą protestavo farmacininkų atstovai, kuriems pasisekė įtikinti valdžią, kad įstatymas būtų peržiūretas. Šiam įstatymui peržiūreti buvo išrinktas komitetas, į kurį pateko farmacininkų atstovai. Manoma, kad bus išleistas naujas įstatymas, kuris suteiks teisę turėti vaistines tik farmacininkams ir, be to sumažins pačių vaistinių skaičių, leisdamas steigti vieną vaistinę 12 000 gyventojų, ir kad viena vaistinė nuo kitos būtų 200 metrų atstumu.

Dabar Egipte yra 455 vaistinės, daugumas kurių Kaire, Aleksandrijoje ir kituose dideliuose miestuose.

Kaire yra 180 vaistinių, Port-Saide - 16, Egipto 14 provincijų sostinėse - 70, o kituose mažesniuose miestuose - 100. 126 vaistinių savininkai - egiptiečiai, 44 - svetimšaliai. Iš visų esamų vaistinių 345 yra egiptiečių rankose, 110 - svetimšalių. Kvalifikuotų vaistinininkų Egipte yra 858 žmonės, iš kurių 597 egiptiečiai, 261 - svetimšaliai.

Asmenys, kurie prekiauja medikamentais, yra diplomuotų farmacininkų prižiūrimi ir vadinasi farmacininkų padėjėjais. Iš viso farmacininkų padėjėjų yra 345 žmonės: 216 - egiptiečių, 127 - svetimšalių. Mokykla, kuri ruošdavo farmacininkų padėjėjus, buvo uždaryta prieš septynis metus.

Be vaistinių Egipte yra 120 krautuvių, prekiaujančių vaistais. Jų savininkai nequalifikuoti (91 egiptietis, 27 svetimšaliai).

Šių krautuvių daugumas yra Kaire, Aleksandrijoje ir Port Saide. Be medikamentu ir vaistingųjų žolių, jos dar prekiauja parfumerija ir tualetu reikmenimis, kurie Egipte turi gerą rinką. Krautuvis verčiasi daugiausia vaistų gaminimu ir tvarstomosios medžiagos prekyba.

Medikamentų pramonė Egipte labai menka, nes nėra specialios farmakopėjos. Daugumas medikamentų gaunama iš užsienių. Egipte reikalaujama daug įvairios užsieninės patentikos; užtat užsieninės firmos labai savo prekes reklamuoja.

Dabartiniiais laikais farmacininkų mokslas Egipte toks: studentai - farmaceutai studijuoja zoologiją, botaniką, fiziką, chemiją vienerius metus biologijos fakultete, po to trejus metus tęsia savo mokslą farmacijos mokykloje prie Egipto universiteto medicinos fakulteto.

Pirmais metais farmacijos mokykloje studentai išeina farmakognozija, botaniką, "Materia medica", organinę chemiją ir prancūzų kalbą. Antrais metais: fitochemiją, analitinę chemiją, pirmosios pagalbos suteikimą ir "Materia medica". Trečiais metais: vaistingųjų žolių histologiją, jų pulverizaciją ir sumaišymą, farmaceutinę chemiją, toksikologiją, higieną, bakteriologiją ir farmaciją.

Farmaceutinei mokyklai 1938 m. buvo pastatyta eilė laboratorijų, įrengtų pagal paskutinius technikos reikalavimus.

Manoma, kad dabar kasmet farmaceutinį mokslą baigs 40 - 50 farmaceutų, vietoj ligi šiol baigdavusių 20-30 žmonių. Naujuose patalpose yra patalpos fiziologijai, biochemijai studijuoti ir taip pat maisto ir farmaceutinių produktų analizėms daryti.

Klaidų priežastis nustatant amoniaką geriamam vandenyje Neslerio reagentu

(Zeitschrift fur Untersuchung der Lebensmittel B.73, H:1, 1937 m. A.Reuss)

Kaip žinoma, Neslerio reagentas, susijungdamas su NH arba amon.druskomis, duoda geltonos spalvos kompleksinį junginį $HgNH_2 \cdot HgO$. Reagentas labai jautrus. Reakcija vyksta taip: $NH_3 + 2(HgJ_2 \cdot 2KJ) + 3KOH = HgNH_2 \cdot HgO + 7KJ + 2H_2O$.

Guminiškai kamščiai gali būti tiek paveikti Neslerio reagentu, kad reagentas gali klaidingai parodyti amoniaką vandenyje.

Maži geležies kiekiai vandenyje, pridėjus Neslerio reagentu, gali sudaryti (pagaminti) koloidinį Ferrihidroksidą, kuris greit perėjęs į koloidalinį Ferrihidroksidą, gali vandenį geltonai nudažyti, o tai gali būti klaidos priežastis.

Seignetinės druskos tirpalas, kurio pridėjimas dažnai vartojamas Mg ir Ca nusodinti, gali taip pat būti klaidos priežastis. Daugely atsitikimų buvo pastebėta, kad, esant mažiems amoniako kiekiams, nebuvo jokio nudažymo, o tas pats vanduo be seignetinės druskos, bet paveiktas kalio šarmu ir natrio karbonato mišiniu, duodavo ryškiai geltoną nudažymą. Todėl duodama viršminėtam nusodinimui pirmenybė prieš būdą su seignetinės druskos pridėjimu. Galimas daiktas, kad silpnai surištas su organinėmis medžiagomis amoniakas bus tokiu būdu geriau nustatytas.

Kalio arba natrio hidroksidas, kuris vartojamas Ca ir Mg nusodinti, pagal patyrimą reaguoja taip pat ir su Neslerio reagentu. Ne taip lengva paskutinius amoniako kiekius iš jo pašalinti. Tai buvo atlikta tokiu būdu: Kalio arba Natrio hidroksidas ištirpinamas dvigubame kiekyje vandens ir gautas tirpinys virinamas porceliano lėkšėje (tokioje, kokioje vartojama cukrui nustatyti su Fehlingo reagentu) ne mažiau kaip penkiolika minučių, po to tirpinys įpilamas į destiliuotą vandenį ir pripilama jo iki reikalingo tūrio.

Ca ir Mg nusodinti vartojamas mišinys iš vienodo kiekio 10 proc. kalio šarmo ir 33 proc. kristalinio natrio karbonato tirpinio ($Na_2CO_3 \cdot 10H_2O$). Natrio karbonato, laisvo nuo amoniako lengvai galima gauti ir prekyboje.

Trūkumas (nebuvimas) hidroksilo jonų trukdo įvykti reakcijai su Neslerio reagentu. Reakcija, kaip žinoma, vyksta tik stipriai šarminame tirpale. Taip, pavyzdžiui, gali būti atsitikimas, kada norima vandenyje tirti anglirūgštį, kuri nepakankamai yra neutralizuota ir į kurią nepakankamai pridėta šarmų.

Didelis perteklius amonio druskų taip

pat trukdo reakcijai įvykti. Tai yra svarbu kontrolinės reakcijos atlikimui. Jei, pavyzdžiui, bandomą vandens kiekį veikia Neslerio reagentu ir prideda kontrolei tik keletą kūbinių centrimetrų amonio druskos tirpalo (pavyzdžiui, amonio chlorido, amonio karbonato arba amonio oksalato), tai reakcijos mišinys pasilieka vis dėlto bespalvis. Pridėjus laisvo amoniako arba mažą kiekį amonio druskos tirpalo, reakcija įvyksta. Paskutiniame atsitikime tai įvyksta todėl, kad NH₂-jonai pasitraukia prieš OH⁻ jonus ir pasireiškia (atsiranda) laisvas (nesuristas) amoniakas. Kaip žinoma, reakcija vyksta su amoniaku, bet ne su amonio jonais.

Sieros vandenilio H₂S labai maži kiekiai gali reakcijos įvykdymą su Neslerio reagentu suklaidinti. Didesniais kiekiais jis visuomet pastebimas (kvapas) ir gali būti, kaip žinoma, lengvai pašalintas cinko arba kadmio acetato pagalba. Bet neretai vanduo turi labai mažus sieros vandenilio kiekius, būtent, vienam litre iki mažos dalelės miligramo. Šitie kiekiai išnyksta, kaip žinoma, jau po poros valandų, kai vanduo buvo paimtas bandymui. Tokie vandenys, kurių kvapas vietoje, kur jie randasi, silpnai jaučiamas, gali duoti Neslerio reagentu pagalba ryškiai geltoną nudažymą (atsiranda nuo koloidalinio merkursulfido pasigaminimo). Tokiu būdu gali atsitikti, kad tvrinėjant vietoje, iš kurio vanduo yra paimtas, gali pasireikšti matoma amoniako reakcija, bet tokį bandymą kartojant laboratorijoje, jis jau gali duoti neigiamą rezultatą. Jei iš tikrųjų reakcija būtų išaukta amoniako, tai turėtų pasireikšti nitrito reakcija, kuri vis dėlto gali būti įrodyta tik jautriu nitrito reagentu, kaip pavyzdžiui, Indolu arba m-fenilendiaminu.

Kiti vandenys turi savybę amoniaką oksiduoti ir greit paversti jį nitrito rūgštimi. Atsitinka, kad oksidacija laboratorijoje gali įvykti tik kelių dienų bėgyje. Neretai atsitinka, kad bandymai, atliekami greta su tuo pačiu vandeniu, dažnai parodo, kad vienam butelyje buvo amoniakas, o kitame tik nitritinė rūgštis. Be abejonės, paskutiniame atsitikime oksidacija dėl kokios nors priežasties įvyko greičiau. Todėl darant bandymus lygiagrečiai reikia atkilti amoniako ir nitrito rūgšties tyrinėjimus su kiekvienu atskiru vandens kiekiu, nes kitaip gali atsitikti, kad bus rastas ir amoniakas ir nitrito rūgštis arba atvirkščiai, - nei amoniako, nei nitrito rūgšties nebus rasta.

KRONIKA

Verslo mokesčių reikalai

1938 metų pabaigoje sudarytoji prie Kainų Tvarkytojo tarpžinybinė komisija nustatė naujas vaistų kainas. Vaistų kainos buvo sumažintos, sumažinus vaistinių uždarbio nuošimtį, bet iš kitos pusės ta pati komisija nutarė, kad ir vaistinių mokesčiai turi būti sumažinti 50%, bent tiek, kad jie nebūtų didesni už kitų prekybos ir pramonės įmonių mokesčius.

Šituos nuostatus patvirtino Finansų ir Vidaus Reikalų Ministeriai.

C. Valdyba, sužinojusi, kad Vyr. Mokesčių Komisija, nustatydamą pelningumo lentelę, sumažino mokesčius vos 2%, būtent, buvo ligi 25%, dabar ligi 23%, kovo mėn. pradžioje padavė ponams Finansų ir Vidaus Reikalų Ministeriams skundą, prašydama pavesti Vyr. Mokesčių Komisijai persvarstyti pelningumo lentelę vaistinėms ir nustatyti tokius mokesčius, kurie buvo pasiūlyti vaistų kainoms tirti komisijos ir patvirtinti Finansų ir Vidaus Reikalų Ministerių.

Atsakymo dar nėra.

Tuo tarpu Mokesčių Komisijos, nustatydamos vaistinėms verslo pelno mokesčius už 1939 metus, kiek teko patirti, mokesčių nemažina ir ne tik palieka senus, priešingai, palyginti su 1938 metais, dar padidina.

Girdėti, kad vaistininkai nepatenkinti ir nusistatę duoti protestus.

- C. Valdyba, matydama, kad sutrumpintoji vaistų taksą ant stalo susinešiojo ir vaistų taksos pakeitimais išsismargino, nutarė atspausdinti naują ir išsiuntinėti visiems nariams. Nenariai galės ją gauti draugijos biure už 2 litus.

Vaistines liečiančių įstatymų rinkinys

Yra labai daug įstatymų, įsakymų ir taisyklių, kurie vienu ar kitu būdu liečia vaistines jau nuo 1920 metų. Jie išmėtyti po "Vyr. Žinių" įvairius numerius. Jie buvo dedami ir "Farmacijos Žiniuose". Bet, tur būt, mažai kas turi susirinkęs juos vienon vieton ar susižymėjęs, kuriuose "Vyr. Žinių" ar "Farm. Žinių" numeriuose jie yra, ir kuomet prireikia, nežinia kur ieškoti.

Todėl C. Valdyba nutarė išleisti informacinę knygutę, kurioje bus sudėti ne tik nauji, farmaciją liečią įstatymai ir taisyklės, bei ir kiti įstatymai bei taisyklės, liečią vaistines vienu ar kitu būdu.

Šiuo klausimu kolegų pageidavimai bei patarimai bus priimti su dėkingumu.

Metinis susirinkimas Vilniuje

Šių metų visuotinį metinį draugijos narių susirinkimą C. Valdyba nutarė sušaukti Vilniuje gegužės mėn. 25 dieną. Vilniuje daromas susirinkimas todėl, kad daugelis kolegų čia turės progą aplankyti neseniai atgautą savo sostinę.

Teke patirti, kad vaistines liečiančių firmų atstovai bus Vilniuje, su kuriais bus galima atlikti užsakymų reikalus.

Vilniuje Lietuvos vaistininkų draugijos skyrius

Vilniaus miesto ir srities vaistininkams pageidaujant, C. Valdyba nutarė įsteigti Vilniuje L. V. Dr-jų Skyrių. Vidaus Reikalų Ministerio leidimas jau gautas. Skyriaus steigiamasis susirinkimas numatomas dar prieš visuotinį susirinkimą.

Vaistinėms pelningumo lentelė

Kaip teko patirti, Vaistinėms pelningumo lentelė, Mokesčių Departamento nustatyta 1939 metams vaistinėms tokia pelningumo lentelė:

- 1) Kur veikia Savivaldybių vaistinės nuo 17 iki 21%.
- 2) Kur nėra Savivaldybių vaistinių nuo 19 iki 23%.

Benzino klausimu

Padidėjus benzino atsargai krašte, jo atleidinėjimo suvaržymas iš vaistinių medicinos reikalams iki 50,0 kaip teko patirti Mokesčių Departamente, atšaukiamas. Dabar vaistinės gali atleidinėti medicinos reikalams ir didesnius kaip 50,0 kiekius. Benzino gavimo tvarka vaistinėms iš Urmo sandėlių paliekama ir toliau ta pati, kokia buvo ligi šiol, būtent, reikia turėti Mokesčių Departamento leidimas.

Padarytos revizijos. Mosėdžio II eilės vaistinė, Utenos apskrit. savivaldybės vaistinė, Lukoševičiūtės I eilės vaistinė - Utenoje. Kriūkų II eil. vaistinė, Aronštamo ir Rezo vaistinė - Kaune, chem. vaist. G.Efrosienės ir R.Šelkanaitės - Ukmergėje, vaist. pad. Messie I eil. vaistinė - Sedoje, Žydų Labdaringos Draugijos "Ezro" - Ukmergėje, Putros ipėd. vaistinė - Žeimiuose, Kovaliausko vaistinė - Ariogaloje, Rušino vaistinė - Akmenėje, Lipšico vaistinė - Klykoliuose, Tilzerienės ir Geršatorienės vaistinė - Kybartuose, D.Šukevičiaus ir J.Slaboko vaistinė - Joniškėje, J.Keršulio vaistinė - Kalvarijoje, Grinevičienės vaistinė - Vilkiroje.

Išnuomojo vaistinę. Chem. vaistin. Matulevičiaus vaistinę A.Panemunėje pono Vid. Reik. Ministro leidimu išnuomoja chem. vaist. A.Markusas ir vaist. pad. E.Meisachavičius.

Perkeltos vaistinės į naujas patalpas: Mosėdžio II eilės vaistinė, Utenos apskrit. savivaldybės vaistinė, Saločių II eil. vaistinė.

Leista verstis vaistinės mokinio praktika: Andrejauskienei Irenai, Bielinskaitei Janinai, Butrimaitei Teklei, Melcaitei Rašel, Sakalauskui Juozui, Sorei Gitai Liakaitei.

Leista verstis vaistininko padėjėjo praktika: Kasperavičiūtei Virginijai, Gudėnui Gediminui, Fridmanaitei Irenai-Antaninai, Bičiunskaitėi Bronei, Etai Taboriškytei, Feigei Etinbergaitei, Birmanienei-Padlubnaja-Spevokaitei.

Leista verstis chemiko vaistininko praktika: Abromui Šalmukui, Zlatai Dvorskytei, Chanai Lvovičiūtei, O.Ruplenaitei-Blaudžiūnienei, Civijei Berenšteinaitei.

Leista verstis vaist. padėjėjo praktika: Paškevičiūtei Anelei, Makelytei Aleksandrai, Šniaukštaitei Sofijai, Kunskaitei Onai, Petraičiui Antanui, Juodeikaitei Sorei.

Teismo nubausti

Už "anodijos" (eterio) laikymą ir platinimą Šiaulių Apygardos Teismas iš esmės patvirtino Tauragės Apylinkės Teismo sprendimą, sumažindamas bausmę Agotai Stumbrienei iki 6 mėn. paprasto kalėjimo, Onai Jasaitienei, Jonui Toleikiui, Magdei Jurgilienei, Vincui Mickui, Onai Mickienei ir Marei Šlefendorfienei iki 3 mėn. paprasto kalėjimo kiekvienam; Stasiui Poškai iki 6 mėn. paprasto kalėjimo. 1939 m. ir 1940 metų bėgyje į draugijos narius priimti šie asmenys:

1. Andrejauskis Henrikas, Gargždai.
2. Bijeikis Augustinas, Pakuonis.
3. Brasiūnas Bronislovas, Šeštakai.
4. Čaplinskis Stasys, Vilnius.
5. Dabkus Jonas, Varėna.
6. Eidrigėvičius Antanas, Žagarė.
7. Frumkinas Izaakas, Vilnius.
8. Gaidamanavičius Julijonas, Vilnius.
9. Gumbaragis Adomas, Lekėčiai.
10. Kaganskis Jokubas, Mažeikiai.
11. Kuncė Petras, Šilavotas.
12. Laukaitienė Bronė, Leipalingis.
13. Meeravičius Šmelis, Raudondvaris.
14. Narbutas Vladas, Vilnius.
15. Sakalauskas Vladas, Vilnius.
16. Šantyra Vladas, Vilnius.
17. Šileikauskas Stepas, Stačiūnai.
18. Šimonėlis Juozas, Veiveriai.
19. Velavičius Jonas, Kartena.
20. Želnys Jurgis, Giedraičiai.

UŽSIENIO FARMACIJOS NAUJIENOS

TFF 50-sis Kongresas Turkijoje

E. Tarasevičius

1990 m. rugsėjo 3-7 d.d. į Stambulą buvo susirinkę įvairių šalių farmacininkai dalyvauti 50-ajame Tarptautiniame kongrese. Taigi, į šį Europos ir Azijos kontinentus jungiantį miestą, susirinko daugiau nei 2500 delegatų iš 52 šalių. Iškilmingas Kongreso atidarymas įvyko Atatiurko vardu pavadintuose kultūros rūmuose. Jubiliejinį 50-ąjį kongresą rugsėjo 3 d. pradėjo Turkijos farmacininkų asociacijos prezidentas prof. M. Tanker. Jis pažymėjo, kad iš penkių kontinentų susirinkę farmacininkai svetingame Stambule galės pasikeisti praktine patirtimi ir mokslinėmis idėjomis apie ateities farmacijos suklestėjimą. Nuskambėjus Sopeno muzikos garsams, kalbėjo TFF prezidentas dr. J. Oddis. Jis padėkojo šeimininkams už svetingumą ir sudarytas geras sąlygas kongreso dalyviams bei perdavė tolimesnį vadovavimą kongresui naujam TFF prezidentui N. Strangqvist iš Švedijos, kuris išrinktas ateinantiesiems 4 metams. Be to, Dr. Oddis įteikė įspūdingą štanglazą organizacinio komiteto pirmininkui, prof. M. Tanker, bei atminimo medalią profesoriui E. Ogunlana iš Nigerijos, pažymint jo svarų indėlį stiprinant Tarptautinę farmacijos federaciją. Po šios iškilmingos dalies, Kongreso delegatus ir svečius su Stambulo architektūra nuo Bizantijos laikų iki šių dienų, supažindino prof. B. Ozer, iliustruodamas savo pranešimą pulkios kokybės skaidrėmis. Popietinis plenarinis posėdis buvo skirtas Turkijos farmacijos bei sveikatos apsaugos sistemos apibūdinimui. Turkijos kolegos kalbėjo savo kalba, bet vyko tiesioginis vertimas į anglų, prancūzų, vokiečių bei ispanų kalbas. Beje, kiekvienas delegatas prie savo pavardės buvo prisiklijavęs spalvotus lipdukus, atspindinčius jo kalbų žinojimą, pvz. raudonas skrituliukas - anglų k., mėlynas - prancūzų k., žalias - vokiečių, geltonas - ispanų ir t.t. Pirmosios vaistinės Turkijoje buvo atidarytos prieš 200 m. Nuo 1908 m. buvo pradėta ruošti profesionalius farmacininkus įvairiuose fakultetuose, o savarankiškas farmacijos fakultetas buvo įkurtas 1963 m. Šiuo metu yra 2 farmacijos fakultetai - Ankaroje ir Stambule. Be to yra 7 specialios farmacijos mokyklos. Privačiose Turkijos vaistinėse šiuo metu dirba virš 13000 farmacininkų, kurie drauge su 45000 gydytojų aptarnauja ligonius. Turkijos farmacijos pramonė gamina apie 95% reikalingų vaistų. Stambiausia nacionalinė farmacijos firma "Ecracibasi" turi tris gamyklas, kurios gamina kietas vaistų formas, infuzinius tirpalus plastmasinėje taroje, o taip pat antibiotikus - iš viso apie 200 preparatų. Be mi-

nėtos firmos Turkijoje yra beveik visų geriausių farmacijos kompanijų filialai (Hoechst, Sandoz, Roche, Bayer ir t.t.), kurie gamina po kelias vaistų formas iš atvežtos žaliavos, kurias gauna iš motininės firmos. Teko pabuvoti keliose farmacijos gamybose, kur visus maloniai nustebino darbo sąlygos, atitinkančios šiuolaikinius vaistų gamybos reikalavimus.

Farmacijos kongreso darbas vyko sekcijose, kurios nagrinėjo tam tikros srities farmacininkų problemas. Antai, ligoninių farmacininkų sekcijoje daug pranešimų buvo skirta kompiuterių panaudojimo ir klinikinės farmacijos studijų klausimams. Karinės farmacijos sekcijoje svarbiausias dėmesys buvo skirtas parenteralinių vaistų gamybos ir laikymo problemoms. Vaistingų ir aromatinių augalų sekcijoje buvo aptartos naujos fitoterapijos sritys. Farmacinės informacijos sekcijoje buvo diskutuojama apie informacijos operatyvumą ir atsakomybę, apie informaciją pacientams vienkartinuose ir periodiniuose leidiniuose. Pramonės farmacininkų sekcijoje daugelis pranešimų pateikė duomenis apie vaistų registravimo taisyklių tobulinimą, o kita dalis pranešimų buvo skirta nestandartiniam sterilizavimo metodomis. Arvirųjų vaistinių specialistai diskutavo apie farmakoterapijos perspektyvas, apie biocheminių testų ir rinkinių pardavimą gyventojams. Akademinių sekcijų dalyviai aptarė farmacijos studijų problemas, pateikdami farmacijos vystymosi programą 2000 metams. Šioje sekcijoje man teko padaryti pranešimą apie farmacijos specialistų ruošimą Lietuvoje, pateikiant mokymo planą ir programų analizę. Farmacijos istorikų sekcijoje buvo kalbama apie įvairių šalių farmacijos vystymosi raidą. Perskaitytų pranešimų tezės buvo atspausdintos anglų kalba ir norintieji plačiau susipažinti su jų turiniu, kviečiami į Farmacijos fakulteto biblioteką.

Svarbiausias šio kongreso įvykis, mano nuomone, buvo tai, kad pagal Lietuvos Farmacijos Sąjungos pareikškimą mūsų profesinė organizacija buvo priimta asocijuoto nario teisėmis į šią Tarptautinę Farmacijos Federaciją. Nario mokestis sudaro 250 Nyderlandų guldenų (apie 150 Amerikos dolerių). Taip nuo šio laiko mes gausime visą informaciją apie Tarptautinės Farmacijos Federacijos renginius ir galėsime juose dalyvauti, jei turėsime konvertuojamos valiutos. Sekantis eilinis TFF kongresas įvyko Vašingtone, 1991 metų rugsėjo mėnesį.

Lietuvos farmacijos sąjungos KREIPIMASIS į Lietuvos Respublikos Vyriausybę

1. Lietuvos farmacijos sąjunga, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos AT priimtu Farmacinės veiklos įstatymu ir LFS VI suvažiavimo nutarimais, reiškia protestą dėl LR Centrinės privatizavimo komisijos 1992 m. sausio 9 d. neteisėto sprendimo įpareigoti Sveikatos apsaugos ministeriją iki 1992 m. sausio 31 d. "paruošti bei patvirtinti prekybos vaistais privačiose, valstybinėse parduotuvėse ir kituose objektuose tvarką". Prekyba vaistais pagal Farmacinės veiklos įstatymą vykdoma tik vaistinėse.

2. LR Farmacinės veiklos įstatymas numato, kad užsienio firmų informacija apie siūlomus pirkti medikamentus, jų farmakologinis bei farmakopėjinis įvertinimas ir būtina registracija yra LR Sveikatos apsaugos ministerijos kompetencijoje. Todėl protestuojame ir laikome neteisėtu Centrinės privatizavimo komisijos nutarimą "viešai skelbti gautą iš užsienio firmų informaciją apie pasiūlymus parduoti medikamentus".

3. Siekdami paskatinti vaistinių privatizavimo procesą, prašome LR Vyriausybę įpareigoti savivaldybes perduoti patalpas vaistinėms į jų balansą. Vadovaujantis Vyriausybės nutarimu, šiuo metu tik 30 proc. vaistinių, turinčių patalpas savo balanse, gali būti privatizuojamos.

4. Vaistinių privatizavimas gali būti vykdomas tik atsižvelgiant į jų specifines funkcijas. Prašome LR Vyriausybę tvirtinti vaistinių privatizavimo programą tik priėmus Sveikatos ap-

saugos ministerijos pateiktas būtinas vaistinių privatizavimo sąlygas.

5. Vykdamas Vyriausybės 1991 m. lapkričio 13 d. nutarimą Nr. 464 "Dėl kainų ir tarifų liberalizavimo ir kainodaros reguliavimo Respublikoje", prašome LR Vyriausybę įpareigoti SAM pakeisti vaistų išdavimo iš vaistų sandėlių į vaistines ir gydymo įstaigas tvarką, t.y. parduoti medikamentus fiksuotomis mažmeninėmis kainomis, taikant nustatyto dydžio prekybos nuolaidas.

6. Įvertinant specifines vaistinių funkcijas ir tą aplinkybę, kad šiuo metu vaistinės yra nemokios ir joms laikinai skiriamos valstybės subsidijos, prašome LR Vyriausybę atleisti jas nuo bendrojo akcizo mokesčio.

7. Lietuvos gyventojų aprūpinimo plačiausiai vartojamais vaistais problema siūlome spręsti organizuojant šių vaistų gamybą LR vaistinėse. Tai leistų sutaupyti valstybės lėšas, skiriamas kasmetiniam gatavų vaistų importui ir padėtų operatyviai spręsti iškilusią Lietuvos gyventojų aprūpinimo minėtais vaistais problemą. Šiam tikslui prašome LR Vyriausybę skirti vaistinėms lėšų technologinei vaistų gamybos įrangai įsigyti.

8. Siekdami organizuoti gerai funkcionuojantį medikamentinės pagalbos Respublikos gyventojams mechanizmą, pasitelkiant Vakarų Europos šalių atitinkamų organizacijų patyrimą, prašome LR Vyriausybę įsteigti Valstybinį farmacijos departamentą.

Vaistinė - muziejus Lvove

J. Bidničenko

Tai seniausia iki šiol veikianti Lvovo miesto vaistinė, įsteigta 1735 m. 1966 m. jos bazėje įkurtas farmacijos istorijos muziejus. Vaistinė - muziejų sudaro kelios salės, kuriose galima pamatyti virš 8 tūkst. eksponatų. Pirmą salę - vaistinės oficiną. Čia ir dabar atleidžiami įvairūs gatavi vaistai, tik "gyvybės vandens", "ilgaamžiškumo tinktūros" deja, nebegalima įsigyti. Prekybos salę puošia įvairūs paveikslai, skulptūros.

Antra salė - materialinis kambarys. Dabar čia eksponuojami indai, skirti medikamentams laikyti, grūstuvų, svarstyklių kolekcijos, 19 a. vaistinių reklamos pavyzdžiai, seni patentuoti Bajerio, Roše firmų vaistai, dalis vaistinės įrengimų. Indai labai įvairūs - tai keramikiniai buteliai mineraliniam vandeniui, mediniai - skirti sausiems augaliniams, gyvuliniais ir mineraliniams preparatams saugoti, įvairiaspalviai stikliniai štanglazai. 1827 m.

Pirma salė: vaistinės indų ir įrangos pavyzdžiai

žymus Lvovo vaistininkas Teodor Torosevičius įrodė, kad raudonas ir geltonas stiklas apsaugo jautrius šviesai medikamentus nuo suirimo, o mėlvas, violetinis, žalias stiklas - atvirkščiai, šį suirimą pagreitina.

Trečiojoje salėje - senovinė vaistinės laboratorija. Jos eksponatai supažindina lankytojus su įvairiais vaistų iš augalinės žaliavos gamybos metodais.

Ketvirtą salę - mažas, ankštas kambarėlis. Tai vaistinės virtuvė. Čia buvo destiliuojamas vanduo, gaminami įvairūs nuovirai, tepalai ir kitokie vaistai. Penktos salės stenduose išdėstytoje medžiagoje, populiariai pateikta viso pasaulio farmacijos mokslo istorija.

Be šių salių, vaistinėje-muziejuje dar įrengta alchemijos laboratorija, su visais jai būdingais atributais. Taip pat biblioteka, kurioje sukaupta virš 3 tūkst. knygų, tarp kurių - originalūs praėjusių amžių farmaciniai leidiniai.

Vaistinės rūsyje išdėstytos įvairios eks-

pozicijos. Ašį patraukia štanglazas su užrašu "Theriaca". Tai - universalus priešnuodis, Niurnbergo farmakopėjoje (1546 m.) pateikta jo sudėtis, į kurią įeina 65 ingredientai (opijus, gyvatės mėsa, medus, vynas ir kt.). Stebukinga šio preparato galia neabejota iki pat 19 a. pabaigos.

Nedidelė salė rūsyje - natūralių ir gydomųjų vynu saugojimo patalpa. Gydomieji vynai buvo gaminami iš natūralių, pridodant į juos vaistingųjų preparatų. Jie buvo rekomenduojami virškinimo ligoms, mažakraujystei gydyti, apetitui gerinti, organizmui stiprinti. Senose farmakopijose pateikiama apie 30 tokių vynu sudėčių. Vaistinės rūsiuose vynas būdavo ir degustuojamas, prižiūrint farmacijos magistrui.

O šiandieniniai muziejaus lankytojai, kaip suvenyrą gali įsigyti pagal senovinę receptūrą pagaminto "Geležies vyno" buteliuką.

Siūlome visiems, kam teks būti Lvove, aplankyti ir vaistinę-muziejų. Tikrai nesigailėsite!

Antra salė: vaistų analizės įranga. Antrame plane - analitiko stalas.

Lietuvos Farmacijos Sąjungos (LFS) emblemai sukurti

Kviečiame dalyvauti visus - farmacininkus ir kitų profesijų atstovus, LFS narius ir asmenis, nepriklausančius šiai sąjungai. Konkurso nugalėtojo laukia premija. Čia pateikiame kai kurių užsienio šalių farmacininkų sąjungų emblemas:

Tarptautinės farmacijos istorijos draugijos

Turkijos

APhA
JAV

Tarptautinės farmacijos federacijos

Čekijos-Slovakijos

NEKROLOGAI

Docentas
Eduardas KANOPKA

1991 m. gegužės mėn. 19 dieną Kauno Medicinos akademijos Farmacijos fakultetas neteko buvusio ilgamečio dėstytojo - doc. E.Kanopkos. Lietuvos farmacija neteko respublikoje žinomo vaistinių augalų resursų tyrinėtojo, Lietuvos farmacijos istorijos žinovo, savo profesiją gerbusio ir mylėjusio žmogaus.

Doc. E.Kanopka gimė 1911 m. Vilniuje amatininko šeimoje. Pirmojo pasaulinio karo metu, mobilizavus tėvą į kariuomenę, motina su trimis vaikais pasitraukė į kaimą dėl tuo metu Vilniuje siautusio bado. Todėl nuo 8 metų teko ganyti už maistą. 1922 m. grįžo į Vilnių, baigė pradžios mokyklą. Vėliau mokėsi Vytauto Didžiojo gimnazijoje. 1932 metais įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto, Medicinos fakulteto farmacijos skyrių. Dėl ligos ir materialinių nedaugėlių mokslą teko pertraukti. Vėliau mokslą tęsė ir 1940 m. gavo chemiko - vaistininko

diplomą. Dar būdamas studentu dirbo sanitariniame sandėlyje, karo ligoninės vaistinėje. 1940 m. dirbo Vyr. Farmacijos Valdyboje inspektoriumi, vėliau vaistinių augalų sodo vedėju. Tais pačiais metais buvo pakviestas į Vytauto Didžiojo Universitetą asistento pareigoms. Nuo 1944 metų universiteto farmakognozijos ir farmacinės chemijos katedros vedėjas. 1950 m. apgynė farmacijos mokslų kandidato disertaciją ir pradėjo dirbti Kauno medicinos instituto farmakognozijos ir vaistų formų technologijos katedros vedėjo pareigose. Šiose pareigose buvo iki 1972 metų. Vėliau dirbo toje pačioje katedroje docento pareigose iki 1980 m. Po to eilę metų dirbo eksperimentinėje gamykloje "Sanitas" konsultantu.

Tokį iš pirmo žvilgsnio, atrodo, ramų gyvenimo kelią nuėjo docentas E.Kanopka, kalbant sausais biografijos faktais.

Iš tikrųjų gi Docento gyvenimo kelias nebuvo nei ramus, nei lygus. Docentas daug laiko ir jėgų skyrė moksliniam pedagoginiam darbui. Jis dviejų vadovėlių ir vienos monografijos bendraautorius ir autorius. Docento ilgų metų triūsas - puikiai paruoštas vaistinių augalų paplitimo Lietuvos miškuose žemėlapių kompleksas. Doc. E.Kanopka daugelio mokslinių ir populiarių straipsnių autorius.

Tačiau labiausiai mums, buvusiems Jo mokiniams, giliai į atmintį įstrigo Docento skaitomos paskaitos, vedami laboratoriniai darbai, kurių metu išgirdavome ne tik įdomiai pateikiamas specialybės žinias, bet labai daug istorinių žinių ir faktų tiek iš senovės, tiek ir iš naujųjų laikų, kurie buvo Docento atmintyje. Doc. E.Kanopka neieškodavo "apvalių" frazių ar žodžių. Iš jo lūpų dažnai išgirdavome tiesią apie Lietuvą, jos praeitį ir dabartį. Docentas ne kartą yra sakęs, kad savo "išsišokimais" supykindavęs "valdžią", tačiau dėl to Jis visiškai nepergyvendavęs ir atgailauti niekad nesiruošė. Tokios doc. E.Kanopkos pažiūros bolševizmo laikais buvo vienos iš jaunimo mąstymą gaivinančių šaltinių.

Mokomųjų farmakognozijos praktikų metu doc. E.Kanopka supažindindavo studentus su įdomiaisiais ir gražiausiais Lietuvos kampeiliais. Jo dėka daugelis iš mūsų pirmą kartą pamatėme Tėvynės gamtos grožį, dar labiau pamilome savąjį kraštą.

Tegu lieka šviesus doc. E.Kanopkos atminimas amžinai mūsų širdyse, o Jo gyvenimas ir darbai pavyzdžiu ateinančioms kartoms.

Doc. D.BERNATONIS

Provizorė Kazimiera PRAPIESTYTĖ

(1916 04 14 - 1991 VI 28)

Iš gyvenimo pasitraukė tauri, brandžiausias savo gyvenimo metus atidavusi "Sanito" įmonei, provizorė Kazimiera Prapiestytė.

K.Prapiestytė gimė 1916 m. balandžio 14 d. Lazdijų apsk. Leipalingės valsč. Gerdašių kaime valstiečių šeimoje. Baigusi Lazdijų gimnaziją, 1935 m. įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto farmacijos fakultetą. 1940 m. ji baigė farmacijos specialybės kursą, dirbo Vil-

kijos vaistinėje, Kaune ir ruošėsi laikyti valstybinius egzaminus. Juos išlaikiusi 1943 m. gavo chemiko-vaistininko diplomą ir dirbo Varėnos, Lazdijų vaistinėse. Energinga ir gabi specialistė 1946 m. Vyriausiosios Farmacijos valdybos skiriama dirbti "Sanito" įmonėje galeno cecho meistre. Būdamą reiklį sau ir kitiems, ji su didele atsakomybe atlikdavo kiekvieną gamybinę užduotį. 1953 m. buvo paskirta galeno cecho viršininke, 1962 m. sujungus galeno cechą su fasavimo cechu - galeno-fasavimo cecho viršininke.

K.Prapiestytė buvo energingiausia galeno-fasavimo cecho iniciatorė ir kūrėja. Nepaisant cecho rekonstrukcijų, gamyba vyko nenutrūkstamai. Ypač daug dėmesio ji skyrė gaminių kokybei, technologijos tobulinimui ir mokslo pasiekimų įdiegimui į gamybą, nuolat rūpinosi dirbančiais, jų darbo sąlygomis. K.Prapiestytė visada stengėsi padėti žmonėms sunkią valandą, ligoje. Keturis dešimtmečius vadovavusi cechui, 1986 m. liko dirbti konsultante, dosniai perduodama savo žinias ir patirtį jaunesniems bendradarbiams.

1990 m. gegužės 1 d. išėjo į užtarnautą poilsį.

K.Prapiestytė daug skaitė, buvo plačios erudicijos, domėjosi menu, literatūra, dalyvavo mokslinėje veikloje. 1989 m. jai buvo suteiktas farmacininkų sąjungos Garbės narės vardas.

Kazimieros Prapiestytės šviesi asmenybė ir darbai ilgai išliks visų ją pažinojusių žmonių atmintyje.

Bendradarbiai

Doc. J.Arnastauskas gimė 1919 m. sausio mėn. 8 d. Ordžonikidzėje. 1947 m. baigė Kauno valst. universiteto farmacijos fakultetą ir pagal paskyrimą dirbo asistento pareigose universiteto biologinės chemijos katedroje.

1955 m. apgynė chemijos mokslų kandidato disertaciją. 1958 m. jam buvo suteiktas docento vardas. 1956-1957 m. buvo Kauno medicinos instituto farmacijos fakulteto prodekanu. Nuo 1957 m. iki 1972 m. doc. J.Arnastauskas vadovavo bendrosios chemijos katedrai. Nuo 1984 m. rugsėjo mėn. 1 d. išėjo į užtarnautą poilsį.

Doc. J.Arnastauskas buvo stropus, sąžiningas, darbštus, principingas, reiklus. Pastoviai dirbo mokslinį-tiriamąjį bei mokymo-metodinį darbus, atspausdino per 40 mokslinių straipsnių, pateikė 5 rac. pasiūlymus. Aktyviai dalyvavo visuomeniniame darbe, buvo instituto, ministerijų chemijos ir cheminės technologijos mokymo-metodinių komisijų nariu, instituto draugiškojo teismo pirmininku, liaudies kontrolės nariu.

Doc. Jurgio Arnastausko asmenybė ir darbai ilgai išliks visų ją pažinojusių žmonių atmintyje.

Bendradarbiai

Provizorė Vanda ČEKKAUSKAITĖ

(1991 IX 04)

1991 m. rugsėjo mėn 4 dieną netekome gerbiamos kolegės, nusipelnusios sveikatos apsaugos darbuotojos, ilgametės Panevėžio kontrolinės analitinės laboratorijos vedėjos provizorės Vandos Čekauskaitės.

V.Čekauskaitė gimė ir augo Smilgių vaistininko Edvardo Čekausko šeimoje. Baigė Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakulteto farmacijos skyrių ir įsigijo chemiko-vaistininko specialybę. 1930-34 m. dirbo finansų ministerijos žinioje esančioje valstybinėje technikos-chemijos laboratorijoje. 1934 m. perėjo

dirbti į Vytauto Didžiojo universiteto farmacijos ir farmakognozijos katedrą vyr.laborante. 1944 m. pradėjo dirbti Panevėžio vaistų sandėlio "Galen" laboratorijoje, o 1947 m. buvo paskirta "Galen" laboratorijos vedėja. 1951 m. įkūrė VFV Šiaulių tarprajoninės kontoros kontrolinę analitinę laboratoriją Panevėžyje ir jai vadovavo iki 1984 m.

Visą savo gyvenimą V.Čekauskaitė paskyrė Lietuvos farmacijai. Aktyviai dalyvavo atkuriant karo metais nuniokotas farmacijos istaigas, visa savo širdimi kūrė ir puoselėjo Panevėžio kontrolinę analitinę laboratoriją. Daug prisidėjo prie Šiaulių zonos vaistinių vaistų kokybės kontrolės gerinimo. Didelę darbo patirtį, galias žinias velionė mielai perduodavo savo bendradarbiams, jauniems specialistams bei studentams, atliekantiems gamybinę praktiką laboratorijoje: zonos vaistinių darbuotojams visada suteikdavo išsamias konsultacijas įvairiais farmacijos darbo klausimais.

Provizorė Vanda Čekauskaitė daug nuveikė ir Farmacininkų Mokslinės Draugijos labui. Ji organizavo Farmacininkų mokslinės draugijos Panevėžio skyrių ir jam kurį laiką vadovavo. Dalyvavo įvairiose farmacininkų ruošiamose konferencijose, suvažiavimuose, skaitė pranešimus vaistų analizės klausimais.

Už gerą ilgametį sąžiningą darbą turėjo daug apdovanojimų. Provizorei V.Čekauskaitėi buvo suteiktas Respublikos nusipelnusios sveikatos apsaugos darbuotojos garbės vardas.

Tai buvo kukli, jautrios širdies, darbšti, sąžininga, pareiginga, taktiška, plačios erudicijos asmenybė. Nuoširdžiai rūpinosi bendradarbiais, kartu su jais džiaugėsi ir liūdėjo.

Šviesus provizorės Vandos Čekauskaitės atminimas visam laikui išliks visų ją pažinojusių širdyse.

Bendradarbiai

1990-1991 metais mirusieji farmacijos darbuotojai:

Ljubarta GRIGORAITĖ (gim.1937), Jonavos RCV, provizorė
Rita BIELIAUSKAIĖ-SABALIAUSKIENĖ (gim.1959), Kaunas "Vitebsko" vaistinė Nr.224, provizorė

Genutė ČEPKEVIČIŪTĖ-NAVIKEVIČIENĖ (gim.1951), Jonavos RCV, farmacininkė

Danutė BERŽANSKAITĖ-DAUKANTIENĖ (gim.1925), Respublikinė Klaipėdos "Raudonojo kryžiaus" ligoninės vaistinė, vedėja

Aldona GERLIAKAITĖ-VAREIKIENĖ (gim.1925), Vilniaus vaistinė Nr.15, provizorė technologė

Elvyra MARKEVIČIŪTĖ-KRUPENKIENĖ (gim.1926), Tuberkuliozės mokslinis tyrimo institutas, vaistinės vedėja

Vytautss SAVICKAS, Kaunas "Sodų" vaistinė Nr.221, farmacininkas

Docentas Jurgis ARNASTAUSKAS

(1919 01 08 - 1991 IX 12)

Medicinos įstaigų vadovams, mokslinių draugijų pirmininkams

Šiais metais pradėdamas leisti trijų Pabaltijo respublikų medicinos ir biologijos mokslų žurnalas anglų kalba "Acta Medica Baltica" (pavadinimas sąlyginis). Kviečiame Jus bendradarbiauti ir siųsti žurnalui geriausius savo darbus.

Straipsniai turi būti parašyti taisyklinga anglų kalba pagal šią schemą: pavadinimas be sutrumpinimų, autoriaus vardas (ne inicialai) ir pavardė, įstaiga, kurioje autorius dirba, nurodant įstaigos ar jos padalinio vadovą, miestą, šalį; įvadas, darbo objektas ir metodai, rezultatai, jų aptarimas, santrauka anglų, lietuvių ir rusų kalbomis (vertimui į latvių ir estų kalbas), literatūros sąrašas; autoriaus, su kuriuo bus susirašinėjama, adresas, lentelės su jų pavadinimais (lentelės viršuje), iliustracijos su paaiškinimais (ant atskiro lapo), priedai. Reikia pridėti ir viso teksto vertimą į rusų kalbą.

Tekstas spausdinamas dviem intervalais tarp eilučių. Visi puslapiai (taip pat ir tie, kuriuose atspausdintos lentelės ir iliustracijų paaiškinimai) numeruojami iš eilės, dešiniajame viršutiniame kiekvieno puslapio kampe nurodoma autoriaus pavardė. Graikiškos raidės, formulių simboliai ir kitokie neįprasti ženklai turi būti paaiškinti skliausteliuose kairiojoje paraštėje.

Teksto dalį, kurią norima spausdinti smulkiau šriftu (petitu), pažymėti kairiojoje paraštėje vertikalia linija ir raide P. Rankraštį ir šį teksto dalis turi būti atspausdinta dviem intervalais tarp eilučių.

Žodžiai arba frazės, kurias norima išskirti (pabrėžti) ir kurios bus spausdinamos kursyvu, pabraukiamos.

Rezultatų, pateiktų lentelėse, nereikia kartoti tekste ar vaizduoti grafiškai. Lentelės numeruoti arabiškais skaitmenimis. Tekste pateikiama nuoroda į lentelę netoli vietos, kur lentelė bus talpinama. Lentelės vieta nurodoma skliaustuose kairiojoje paraštėje. Lentelės spausdinamos dviem intervalais tarp eilučių ant atskiro lapo, dedamų teksto gale (po autoriaus adreso). Lentelių paaiškinimai spausdinami po lentelėmis, jie numeruojami arabiškais skaitmenimis, kurie spausdinami vienu intervalu aukščiau negu paaiškinimo eilutė, pavyzdžiui, ¹LA-lactic acid, ²AAT-alanine aminotransferase, ir pan.

Iliustracijų kitoje pusėje minkštu pieštuku reikia parašyti pirmojo autoriaus vardą bei pavardę ir iliustracijos numerį. Jei neaišku iš pačios iliustracijos, reikia nurodyti, kur yra jos viršus (angl. top). Visos iliustracijos numeruojamos arabiškais skaitmenimis. Tekste eilės tvarka turi būti nuoroda į iliustraciją netoli tos vietos, kur iliustracija bus talpinama. Iliustracijos vieta nurodoma skliaustuose kairiojoje paraštėje. Nuotraukos turi būti kontrastiškos, blizgios. Rentgenogramas reikia perfotografuoti. Kreives, grafikus piešti juodu tušu. Piešiniai turi būti maždaug dvigubai didesni negu bus spausdintame tekste; raidės, simboliai jame neturi būti mažesni kaip 2 mm. Spalvotos iliustracijos pateikiamos kaip spalvotos nuotraukos arba skaidrės. Iliustracijų paaiškinimai (angl. legend) spausdinami ant atskiro lapo ir dedami teksto gale (po lentelių).

Literatūros sąrašas sudaromas pagal citavimo seką (ne pagal abėcėlę). Šaltinių numeriai tekste nurodomi laužtiniuose skliaustuose. Literatūros šaltinių aprašas - kaip bibliografiniame leidinyje Index Medicus: visų šaltinio autorių pavardės, inicialai (be taškų), straipsnio pavadinimas, šaltinio pavadinimas, metai, tomas, puslapiai. Pavyzdžiai:

Iš periodinio leidinio

1. Kauffman HE, van der Heide S, Beaumont F, Blok H, de Vries K: Class-specific antibody determination against *Aspergillus fumigatus* by means of the enzyme-linked immunosorbent assay. Int Arch Allergy Appl Immunol 1986; 80:300-306.

Iš knygos

1. Hardy WD, Essex M: FeLV-induced feline acquired immune deficiency syndrome: A model for human AIDS, in Klein E (ed): Acquired Immunodeficiency Syndrome. Basel, Karger, 1986, vol 37, pp 353-376.

Autoriaus, su kuriuo bus susirašinėjama, pavardė ir adresas (nurodant pašto indeksą ir šalį) spausdinamas ant atskiro lapo, kuris dedamas po literatūros sąrašo.

Originalių ir apžvalginių straipsnių apimtis - iki 12, kazuistinių atvejų aprašymų - iki 5 mašinosraščio puslapių. Prašome pateikti ir autorių nuotrauką (kiekvieno atskirai, ne grupines). Pageidautina, kad autorių būtų ne daugiau kaip 4.

Žurnalo leidimui reikia lėšų, todėl firmoms siūlome reklamuoti savo gaminius (vaistus, instrumentus, aparatūrą). Reklamas pateikti meniškai apipavidalintas, 6x6 arba 6x9 cm dydžio skaidrėmis. Vieno reklamos puslapio kaina - 6-8 tūkst. rublių (priklausomai nuo to, ar reklama spalvota, ar ne). Sudarytas specialus žurnalo fondas: Жилсоцбанк Октябрьского района г.Риги, счет No.000141707, журнал "Acta Medica Baltica" - Музей истории медицины.

Straipsnius prašome siųsti Lietuvos gydytojų sąjungos tarybos nariui prof. P.Kalteniui (232004, Vilnius, Vytauto g. 15, Pediatrijos centras; tel. 731400). Rygoje informaciją gali suteikti dr. P.Apinis, tel. 617530.

Lietuvos gydytojų sąjungos prezidentas prof. A.MARCINKEVIČIUS

"Lietuvos farmacijos žinių" redakcija visiems Lietuvos farmacininkams siūlo naudotis žurnalo suteikiama galimybe pasveikinti savo bendradarbius, kolegas įvairių jubiliejų, darbo sukakčių progomis. Kartu su sveikimo tekstu prašome atsiųsti sveikimo asmens fotografiją darbo vietoje.

1991 m. birželio 9-16 d.d. Lietuvoje viešėjo pirmoji Amerikos lietuvių farmacininkų delegacija, kuri susitiko su Lietuvos Farmacijos Sąjungos nariais Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Šiauliuose, Druskininkuose. Šios viešnagės metu mūsų kolegos susitiko su

AT pirmininku p. V.Landsbergiu, Sveikatos apsaugos ministru p. J.Oleku, aplankė farmacijos įmones, vaistines, farmacijos muziejų. Išvykdami iš Lietuvos, jie žadėjo įkurti Amerikoje Lietuvių vaistinininkų asociaciją, kuri ateityje palaikys glaudžius ryšius su mūsų Farmacijos Sąjunga. Beje, mūsų kolegos šios viešnagės metu kėlė savo profesinę kvalifikaciją, išklause paskaitas ir seminarus ir surinko 15 "kreditinių valandų", kurias būtina kasmet surinkti, norint tęsti darbą.

JAV rugsėjo mėn. 1-6 d.d. Vašingtone įvyko Tarptautinės Farmacijos Federacijos 51-as kongresas, kurio darbe dalyvavo ir Lietuvos Farmacijos Sąjungos prezidentas p. E.Taraševičius.

Įspūdžiai iš minėto forumo bus paskelbti sekančiame "LFŽ" numeryje.

JAV farmacininkai - Kauno medicinos akademijoje.

JAV rugpjūčio mėn. 13 d. Čikagos priemiestyje Willowbrook įvyko pirmasis Amerikos lietuvių farmacininkų susirinkimas, kurio metu buvo įkurta Amerikos lietuvių farmacininkų asociacija ("Lithuanian American Pharmacists Association") "LAPAS". Jos pirmininke buvo išrinkta farmacininkė p. Irena Juškienė, o sekretoriumi p. J.Kalvaitis. Sveikiname naujai įkurtą asociaciją ir linkime sėkmės įgyvendinant kilnius mūsų profesijos tikslus.

JAV leidžiama virš 15 pavadinimų federalinių farmacijos žurnalų ir dar kiekvienoje valstijoje leidžiamas Amerikos Asociacijos vietinis periodinis leidinys.

Padėka

Kauno Medicinos Akademijos Farmacijos fakulteto 4 kurso studentas Modestas Jocius nuoširdžiai dėkoja p. Broniui Stašionui iš Australijos už didelę pagalbą suteikiant garbingą Liudos Stašionienės vardo stipendiją.

TURINYS

<i>R.Mačiulaitis</i> Klinikinės farmacijos problema Lietuvoje	4
Mokslo naujienos	7
<i>R.Pečiūra, A.Gendrolis, L.Švambaris</i> Dirbtinė ašara	7
<i>V.Briedis</i> Konservantai oftalmologiniams preparatams	9
<i>D.Baranauskaitė</i> Teršalų nustatymas vaistinėse augalinėse žaliavose	12
<i>A.Gendrolis, R.Adomaitytė, A.Baranauskas</i> Diskinis filtras mažų kiekių steriliai filtracijai vaistinėse	13
Pasaulinės Farmacijos Federacijos (F.I.P.) Statutas	14
Užsienio farmacijos sąjungos	18
Svedijos Farmacijos Sąjunga	18
Profesinė etika	19
Pažanta ir santarvė	19
<i>V.Svenčionytė</i> Būkim kaip saulė	19
Farmacinis poliglottinis žodynėlis	21
<i>R.Žukienė</i> Iš Lietuvos vaistų gamybos istorijos	24
Farmacijos kalendorius	27
<i>E.Šimkūnaitė</i> Seimininkai buvo pasiruošę...	28
Mūsų disertantai	28
Iš studentų gyvenimo	29
<i>M.Jocius</i> Iš kongresų sugrįžus...	29
Lietuvos Studentų Farmacininkų Draugija	35
Užsienio spauda apie mus	36
Mano hobi	37
<i>K.Orinas</i> Pomėgis ar likimas	37
Praeities lobių saugotojas	39
Oficiali kronika	40
Įmonės ir organizacijos, kurioms išduoti leidimai užsiimti farmacine veikla	41
Vizitinė kortelė	42
Vaistingleji augalai	43
<i>A.Pesickienė</i> Vaistinių augalų resursai Lietuvoje	43
Vaistų rašymo taisyklės	46
Reklama	48
Liaudies medicina	49
<i>E.Šimkūnaitė</i> Kaip rinkti liaudies medicinos žinias	49
Virintai	49
Ką rašė "Farmacijos žinios" prieš 50 metų	50
Egipto farmacija	50
<i>E.Tarasevičius</i> TFF 50-asis Kongresas Turkijoje	54
Dėl Lietuvos Respublikos vaistinių privatizavimo	55
<i>J.Bidničenko</i> Vaistinė-muziejus Lvove	56
Skelbiame konkursą	58
Lietuvos Farmacijos Sąjungos (LFS) emblemai sukurti	58
Nekrologai	59
Skelbimai	62
Kronika	63
Padėka	63

"Lietuvos farmacijos žinios" - tai Lietuvos Farmacijos sąjungos periodinis žurnalas, tęsiantis "Farmacijos žinių" (1923-1940 m.) tradicijas.

Redakcinė kolegija: A. Gendrolis, Kaunas ● J. Grinevičius, Kaunas ● A. Kaikaris, Kaunas ● B. Karnickienė, Vilnius ● V. Kriaučiūnienė, Panevėžys ● A. J. Lukoševičius, Niujorkas ● K. Orinas, Alytus ● L. Rulinskas, Šiauliai ● E. Tarasevičius, Vilnius (redaktorius) ● D. Varvolytė, Klaipėda

Redakcijos adresas: 233000 Kaunas, Mickevičiaus 9, telefonas 22 22 60

Rinkta ir maketuota "Medelektro" techniniame centre

Pasirašyta spausdinti 1992.05.04. Formatas 70x100/16 Popierius ofsetinis Nr. 1 Ofsetinė spauda 4 sąl. sp. 1.

Užsakymo Nr. 803 Tiražas 3000 egz. Sl. 171 Kaina sutartinė

Spausdino "Spindulys". Gedimino 10, 3000 Kaunas

Straipsnių autorių nuomonė gali nesutapti su redakcijos nuomone.

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

© "Lietuvos farmacijos žinios", 1992, Nr. 1 (150)